

**Büntetés-végrehajtási Szervezet Oktatási, Továbbképzési és
Rehabilitációs Központja**

**Büntetés-végrehajtási Szolgálati ismeretek
jegyzet**

Szerkesztette: Horváth Imre Gábor c.bv. alezredes

Lektorálta: Ranga Attiláné c. bv. alezredes

2016

ELŐSZÓ

A moduláris képzés alapja a három hónapos, mindenki számára egységes, szakmai és vizsgakövetelménnyel bíró, rendvédelmi alapképzési modul, amely olyan szakmai ismeretanyag, illetve kompetencia követelmény, mely valamennyi a Belügyminiszter irányítása alá tartozó rendvédelmi szervnél – így a büntetés-végrehajtásnál is - az adott szakképesítés megszerzésének előfeltétele. Az alapozó modul nem ad szakképesítést, hanem a szakképesítések megszerzésének idejébe beszámító, a képzésbe beépülő, azonos tartalmú, elsődlegesen elsajátítandó követelményrendszer.

A büntetés-végrehajtási szolgálati ismeretek tantárgy kereteibe kellett vonni a katonai képzést, az általános – a Belügyminiszter irányítása alá tartozó rendvédelmi szervekre írott – hivatásos szolgálati jogviszonyra vonatkozó jogszabályi előírásokat és a büntetés-végrehajtási szolgálat szabályait is, mint speciális iránymutatót.

A hivatásos állományú tagok a munkavégzésre irányuló más jogviszonyokhoz képest a jogszabályok és egyéb szabályok által előírt többletkötelezettséggel látják el feladataikat, mindezt a köz szolgálatában, hierarchikus rendben, egyes alkotmányos jogaik korlátozásával és speciális jogosultságaik gyakorlásával.

Az összeállítás tartalmazza továbbá az alapvető katonai ismeretekhez kapcsolódva a tereptani ismeretek alapjait is.

A jegyzet rövid, tömör és átfogó ismeretet biztosít e témakörökben és remélem, hogy könnyen elsajátítható anyag került összeállításra, amely biztosítja e tantárgyból a sikeres vizsgához szükséges ismereteket.

a Szerző

I. Fejezet

A büntetés-végrehajtási szervezet

A fejezet a büntetés-végrehajtási szervezetről szóló alapismereteket taglalja, így meghatározza annak helyét az állam rendszerében, a büntetés-végrehajtási szervezet feladatait, azon túl ismeretet nyújt a büntetés-végrehajtási szervek létrehozásának szempontjairól és a büntetés-végrehajtási intézetek szolgálati felépítéséről, valamint a szolgálati ágak főbb feladatairól.

1. A bv. szervezet meghatározása

A bv. szervezet a feladatai ellátása során – az erre törvényben feljogosított szervek határozata alapján – az egyik legfontosabb alapjogot, a személyi szabadsághoz való jogot korlátozza.

A közrend és a közbiztonság fenntartása érdekében – az egyéb rendvédelmi szervekhez hasonlóan – kényszerítő eszközök alkalmazására is sor kerülhet.

A bv. szervezet az igazságszolgáltatás rendszerébe tartozó, sajátos feladatokat ellátó, állami, fegyveres rendvédelmi szervezet.

Az igazságszolgáltatás rendszere – büntetőeljárás-jogi feladatok végrehajtása szerinti felosztásban – három fő szerve:

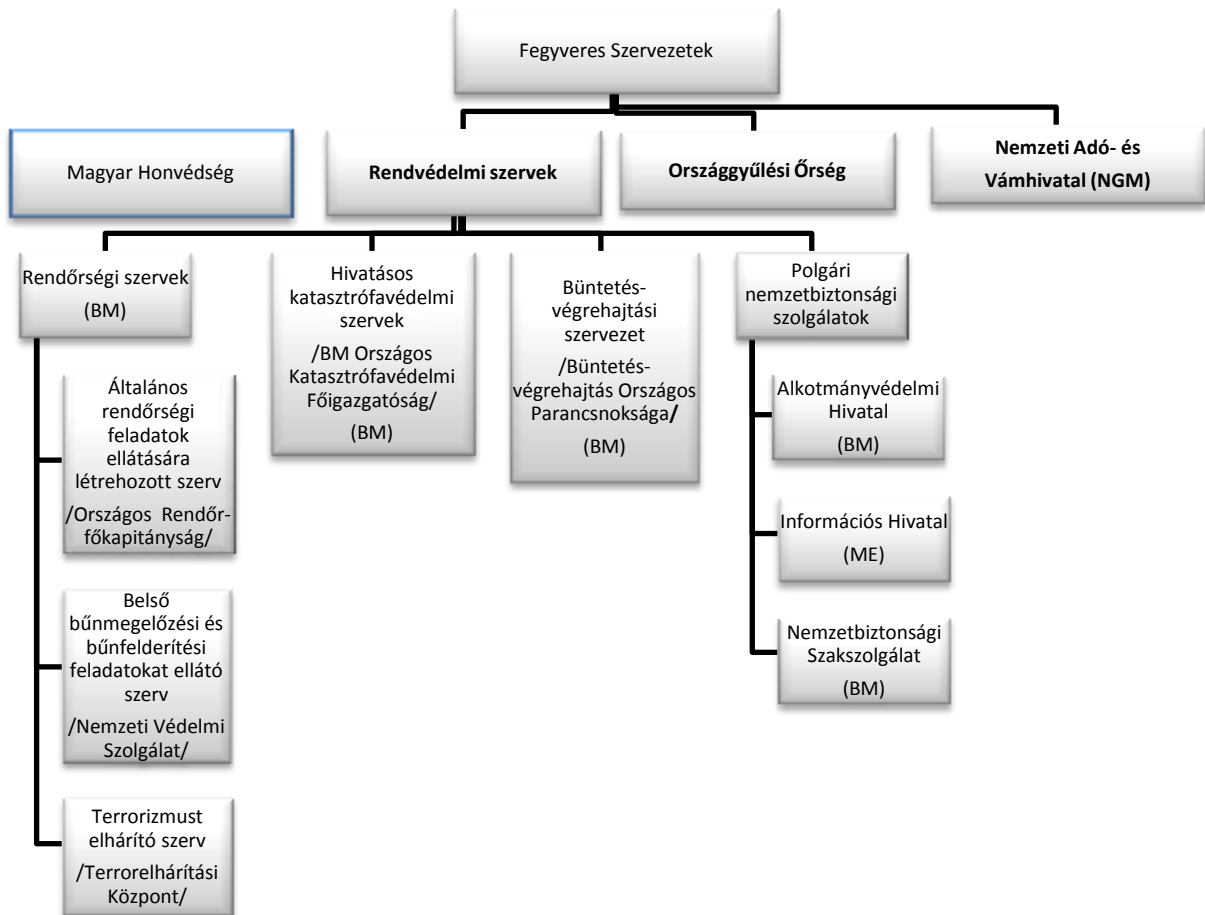
- nyomozó hatóságok (nyomozás, tárgyalásra előkészítés – rendőrség, ügyészség, egyéb nyomozó hatóságok pl.: NAV nyomozók)
- bíróságok (büntetés kiszabása)
- büntetés-végrehajtás (személyi szabadság korlátozása, bűnelkövetők társadalomból kiemelése-elkülönítése)

A bv. szervezet egyedi, sajátos feladatokat lát el, hiszen nincs más szervezet, amelynek ilyen jellegű állami feladat lenne meghatározva.

Az állami jelző arra utal, hogy e feladatok megvalósítása kizárólag az állam szerveinek a kötelezettsége és tevékenységét állami költségvetés keretein belül látja el.

A Büntetés-végrehajtási szervezet elhelyezkedése a fegyveres szervezetek rendszerében

A zárójelben lévő rövidítések a Kormány tagjainak feladat- és hatásköréről szóló 152/2014. (VI.6.) Korm. rendelet által meghatározott feladatkörök alapján lettek megállapítva. (Pl.: BM-Belügyminisztérium)

2. A bv. szervezet feladatai

Garanciális jellegű szabály, hogy a bv. szervezet feladatait törvényben kell meghatározni. (1995. évi CVII. törvény – a büntetés-végrehajtási szervezetről)

Feladatai:

- Szabadság-elvonással járó büntetések végrehajtása (országos bv. intézetek)
- Előzetes letartóztatás végrehajtása (megyei bv. intézetek)
- Kényszergyógykezelés végrehajtása (Igazságügyi Megyfigyelő és Elmeógyógyító Intézet, továbbiakban: IMEI)
- Ideiglenes kényszergyógykezelés végrehajtása (IMEI)
- Szabálysértési elzárás végrehajtása (végrehajtására kijelölt intézetek)
- A büntetés-végrehajtási pártfogó felügyelői feladatok végrehajtása

3. A bv. szervezet szakfeladatai és kapcsolt szakfeladatai

A BV. szervezet feladatai szakfeladatokra és kapcsolt szakfeladatokra oszlanak. → **21/1997. IM. rendelet – a Bv. szervezet Szolgálati Szabályzata.**

A szakfeladatok végrehajtása olyan – a fogvatartottakkal kapcsolatos – feladatok ellátását jelenti, melyek a büntetés-végrehajtási célok elérését segítik elő.

Szakfeladatok:

- Biztonsági szakfeladat
- Nevelési szakfeladat (reintegrációs)
- Nyilvántartási szakfeladat
- Foglalkoztatási szakfeladat
- Egészségügyi szakfeladat

A kapcsolt szakfeladatok végrehajtásán a szakfeladatok végrehajtásában történő előkészítő, azt elősegítő infrastrukturális jellegű (háttérmunka) feladatok végzését értjük.

Kapcsolt szakfeladatok:

- Humánpolitikai szakfeladat
- Jogi szakfeladat
- Gazdasági szakfeladat (pü.-i, számviteli, beruházási, anyagi, technikai)
- Védelmi szakfeladat (objektumvédelem)
- Informatikai szakfeladat
- Energetikai szakfeladat
- Munkavédelmi szakfeladat
- Környezetvédelmi szakfeladat

- Tűzvédelmi szakfeladat
- Hivatali szakfeladat (tájékoztatási, titkársági, ügykezelési)
- Jogszabály alapján egyéb feladatok

Az egyes szakfeladatok és a kapcsolt szakfeladatok részletes szabályait, illetve azok büntetés-végrehajtáson belüli szervezetét és rendszerét jogszabályok és egyéb jogi eszközök, szervezeti-működési szabályzatok, illetve egyéb szabályzatok határozzák meg.

4. A bv. szervezet jogállása

A bv. szervezet a feladatai törvényes ellátásával járul hozzá a közrend és a közbiztonság erősítéséhez.

A bv. szervezet részére feladatot törvény határozhat meg → *1995. évi CVII. Tv. – A BV. szervezetről szóló tv.*

A bv. szervezet működését a Kormány, a belügyminiszter útján irányítja.

A bv. szervezet központi vezető szerve a Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága, élén a büntetés-végrehajtás országos parancsnokával.

A büntetések és intézkedések végrehajtása felett törvényességi felügyeletet az ügyészség gyakorol. (bv. ügyész)

A bv. szervek önálló jogi személyek.

5. A bv. szervezet vezetése, irányítása

A bv. szervezet vezetése:

- Vezető szerve a Kormány
- Belügyminisztérium (belügyminiszter)
- BVOP (bv. országos parancsnoka)
- bv. szervek (bv. intézetek, bv. intézmények, gazdasági társaságok)

A bv. szervezet működését a Kormány a belügyminiszter útján irányítja.

A belügyminiszter főbb – a bv.-t érintő – feladatai:

- Felelős a bv. szervezet törvényes működéséért
- A bv. szervezetre vonatkozóan törvények és egyéb döntések tervezeteit készíti elő az Országgyűlés és a Kormány részére
- Rendeleteket alkot, és utasítások útján szabályozza a bv. szervezetet
- Dönt bv. szerv létrehozásáról, átalakításáról, megszüntetéséről
- Rendszeresíti a bv. szervezetnél alkalmazható kényszerítőeszközöket, fegyverzeti-, egyenruházati anyagokat, hír és biztonsági rendszereket

Az országos parancsnok a jogszabályok, az állami irányítás egyéb jogi eszközei és a belügyminiszter döntéseinek keretei között vezeti a bv. szervezetet.

A belügyminiszter a bv. szervezet részére egyedi utasítást az országos parancsnok útján adhat.

Az országos parancsnok a bv. szervezet személyi állományának szolgálati előjárója, illetve felettese.

Az országos parancsnok képviseli a bv. szervezetet.

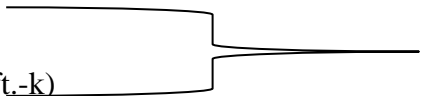
Az országos parancsnok főbb feladatai:

- Gondoskodik a bv. szervezet törvényes működéséről
- Előterjesztést, javaslatot tesz a belügyminiszter felé
- Utasításokat (normatív) és szakutasításokat (nem normatív) adhat ki
- Meghatározza a már rendszeresített kényszerítőeszközök, fegyverzeti-, egyenruházati anyagok, hír és biztonsági rendszerek, illetve egyéb technikai eszközök típusát és készlet normáit

A **szakutasítás** a szakirányítási feladatok olyan szabályozási eszköze, mely a bv. szervek mindennapi tevékenységének általános, technikai jellegű rendezést igénylő kérdéseire adható ki, amennyiben azt jogszabály nem szabályozza.

6. A bv. szervezet felépítése

a) A Bv. szervezet felépítése:

- Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága
 - bv. intézetek
 - bv. intézmények
 - gazdálkodó szervezetek (kft.-k)
-
- bv. szervek

A bv. szervek önálló jogi személyek, vagyis olyan társadalmi szervezet, amely jogképes, azaz a saját nevében jogokat szerezhethet és kötelezettségeket vállalhat. (pl.:szerződéseket köthet)

A Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága a jogszabályok, a belügyminiszter döntései és az országos parancsnok intézkedései, szakutasításai és utasításai alapján látja el feladatait.

A Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnokság főbb feladatai:

- Előkészíti az országos parancsnok utasításait, szakutasításait
- Felügyeli, ellenőrzi és szakmailag irányítja a bv. szervek szolgálati feladatainak végrehajtását (főosztályok útján történik)
- A bv. szervezet költségvetési keretéből biztosítja a bv. szervek részére szükséges feltételeket és ellenőrzi költségvetésüket (éves költségvetés biztosítása)
- Együttműködik a büntetések és az intézkedések végrehajtásában közreműködő, illetve a végrehajtást segítő állami szervekkel és egyesületekkel, vallási közösségekkel, alapítványokkal és személyekkel, továbbá az érintett nemzetközi szervezetekkel
- Végzi a honvédelemmel, polgári és katasztrófavédelemmel, munka- és tűzvédelemmel kapcsolatos központi feladatokat

A belügyminiszter feladatai végrehajtása keretében dönt bv. szervezet létrehozásáról, átalakításáról, megszüntetéséről.

A Belügyminiszter létrehozhat:

- Intézeteket
- Intézményeket
- Gazdasági társaságokat

A bv. intézetek a jogszabályok, az országos parancsnok intézkedései, utasításai, szakutasításai, illetve a szervezeti és működési szabályzat és az intézetparancsnok intézkedései alapján látják el feladataikat.

A bv. intézetet a parancsnok, a főigazgató főorvos vagy igazgató irányítja.

Intézetek alapíthatók:

- a büntetések és intézkedés jellegére tekintettel (országos, letöltő-, megyei házak)
- a végrehajtási fokozatra való tekintettel (fegyház, börtön, fogház)
- a fogvatartottak életkorára, nemére tekintettel (Fk. Tököl, Kalocsa-női)
- a kóros elmeállapotúak gyógykezelésére, elmemegfigyelésére és kivizsgálására tekintettel (IMEI)
- a végrehajtás egyéb, sajátos körülményeire tekintettel (HSR-körlet, KBK, anya-gyermek körlet)

Intézmények alapíthatók:

- a bv. szervek anyagi-technikai ellátására (KAR- központi anyagraktár)
- Szociális és egészségügyi feladatok ellátására (Igal, Pilisszentkereszt)
- Személyi állomány oktatására, tovább képzésére (BVOK-Büntetés-végrehajtási Szervezet Oktatási Központja, Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészettudományi Kar Büntetés-végrehajtási tanszék, Pilisszentkereszt)

A gazdasági társaságokat a szabadságvesztés végrehajtásának célja elérése érdekében hozzák létre.

Bv. törvény 83. § (1) A szabadságvesztés végrehajtásának célja az ítéletben meghatározott joghátrány érvényesítése, valamint a végrehajtás alatti reintegrációs tevékenység eredményeként annak elősegítése, hogy az elítélt szabadulása után a társadalomba sikeresen visszailleszkedjen és a társadalom jogkövető tagjává váljon.

7. A bv. szervezet személyi állománya

BV szervezet személyi állománya:

A bv. szervezet **hivatásos személyi állománya** olyan személyekből áll, akik rendelkeznek:

- a munkakör betöltéséhez szükséges személyi, egészségi, fizikai feltételekkel,
- megfelelő iskolai végzettséggel, szakképzettséggel,
- valamint azokkal a pszichikai adottságokkal, amelyek alkalmassá teszik őket arra, hogy feladatukat fogvatartott emberek között emberséges módon lássák el.

Közalkalmazott, kormánytisztviselő, illetve munkaviszonyban álló személy, csak olyan munkakört láthat el, amelyhez a hivatásos szolgálati jogviszony létesítésének sajátos feltételei nem szükségesek.

Személyi állomány intézeteknél, intézményeknél:

- Hivatásos szolgálati jogviszonyban állók (*2015. évi XLII. törvény – HSZT*)
- Közalkalmazotti jogviszonyban állók (közalkalmazottak) (*1992. évi XXXIII. Tv.-Ktv.*)
- Kormányzati szolgálati jogviszonyban állók (kormánytisztviselők - 2014.09.01.-től a bv.-i pártfogók – *2011. évi CXCV. Tv. – a közszolgálati tisztviselőkről*)

Gazdasági társaságoknál:

- Hivatásos szolgálati jogviszonyban állók
- Közalkalmazotti jogviszonyban állók
- Munka jogviszonyban állók (*2012. évi I. Tv. – Munka Törvénykönyve*)

8. A bv. intézetek szolgálati tagozódása**A bv. intézetek szolgálati tagozódása:**

- Intézetparancsnok, helyettese(i)
- Vezetői közvetlen
- Biztonsági osztály
- Bv. osztály
- Gazdasági osztály
- Személyügyi és személyzeti osztály
- Egészségügyi osztály
- Informatikai osztály

9. A szakterületek alapvető feladatai**Vezetői közvetlen:**

- Jogtanácsos (jogi képviselet, szerződések ellenjegyzése, jogi tanácsadás, véleményezések)
- Fegyelmi referens, nyomozó tiszt (fegyelmi, szabálysértési, büntetőügyek intézése)
- Lelkész (vallási tevékenység végzése)
- Belső ellenőr (szabályszerűségi, pénzügyi ellenőrzés, céllenőrzések végzése)

Biztonsági osztály:

- Megszervezi és végrehajtja a fogvatartottak őrzését, felügyeletét, ellenőrzését
- Megszervezi és végrehajtja az objektumok védelmét
- Végrehajtja a fogvatartottak szállítását, előállítását, egyéb célból történő kísérését
- Biztonsági szemlét, biztonsági vizsgálatot és átfogó biztonsági ellenőrzést végez
- Kezeli, vezeti a szolgálati okmányokat
- Objektum védelmi és riadó tervet készít, azokat oktatja
- Gyakoroltatja, oktatja a rendkívüli események megelőzésének, megszakításának, felszámolásának módozatait.

Bv. osztály:**A. Nevelői csoport:**

- Tervezi, szervezi, irányítja és végrehajtja a fogvatartottak rehabilitációs, nevelési és kezelési tevékenységét
- Megismeri, formálja és értékeli a fogvatartottak személyiségét, jellemét, magatartását.
- Feljegyzéseket, véleményeket készít és meghatározott esetekben felvilágosítást ad a fogvatartottakról
- Szervezi és irányítja az oktatási, művelődési és egyéb szabadidős programokat
- Elősegíti a fogvatartottak szabadulását, segíti őket a szabadéletbe történő visszailleszkedésben
- Fegyelmelési és jutalmazási feladatokat lát el

B. Körlet felügyelők – főfelügyelők:

- Biztosítják az elhelyezési körletek belső rendjét, tisztaságát
- Végzik és irányítják a körleten a fogvatartottak anyagi ellátását, tisztálkodását, étkeztetését, mozgatását
- Betartják és betartatják a Házi rendet, a Napirendet és az egyéb előírásokat

C. Nyilvántartó csoport:

- Fogvatartottak befogadás, nyilvántartása
- Előállítás, szállítás megszervezése
- Fogva tartás kezdő- és utolsó napjának megállapítása
- A szabadítás előkészítésében és végrehajtásában való részvétel
- Kapcsolattartás a társ szervekkel és felvilágosítás adása a nyilvántartásból
- Fogvatartotti ügyek intézésében történő részvétel

D. Büntetés-végrehatási pártfogó felügyelő

- a feltételes szabadsággal összefüggésben készítendő pártfogói vélemény elkészítése
- meghatározott esetekben környezettanulmányok elkészítése
- a gondozás és az utógondozás keretében végzett reintegrációs tevékenység
- a feltételes szabadság tartama alatti pártfogó felügyelet végrehajtása

Gazdasági osztály:**A. Pénzügy, számvitel és bérigazgatás:**

- Pénzügyi tervek készítése, pénzügyi feladatok ellátása
- Jóváhagyott előirányzat felhasználásának szervezése, koordinálása, irányítása, ellenőrzése
- Költségvetési beszámolók, negyedéves mérlegek elkészítése
- Nyilvántartja és kezeli a fogvatartottak pénz-, okmány- és értékletétjeit, illetve keresményüket

B. Ellátás és üzemeltetés:

- Fogvatartotti és állományi ruházatot, anyagi-, technikai eszközöket, élelmiszereket raktároz, nyilvántart és selejtez
- Javítási, karbantartási munkákat végez
- Fenntartja, szervezi az intézet gépjárműparkját

Személyügyi és személyzeti osztály:

- Gondoskodik az állománytábla szerinti létszám biztosításáról
- Javaslatot tesz a kinevezésekre
- Előléptetésekkel, jutalmazásokkal, nyugdíjazással kapcsolatos feladatokat lát el
- Vezetí a személyügyi nyilvántartást
- Segélyezési, üdültetési, lakásügyi kérdésekben intézkedik
- Egyéb szociális feladatokat lát el, valamint különböző ügyiratokat kezel

Egészségügyi osztály:

- Szervezi és végzi a személyi állománnyal kapcsolatos egészségügyi feladatokat
- Szervezi és végzi a fogvatartottak orvosi, gyógyszer-, gyógyászati-, kórházi-, fogászati ellátását
- Közegészségügyi és járványügyi feladatokat lát el

Informatikai osztály:

- Fogvatartotti alrendszer (FAR) üzemeltetése, karbantartása
- Személyi állomány oktatása, szakmai képzése
- Az informatikai biztonsági szabályzat (IBSZ) betartása, betartatása
- Az információáramlás figyelése, optimalizálása és koordinációja
- Informatikai, technikai háttér biztosítása karban tartása

A bv. intézetek szolgálati tagozódása – pl. a vezetői közvetlenhez tartozó beosztások – a helyi sajátosságokhoz igazodóan eltérnek, ezért a fenti szolgálati tagozódás csak általánosságban értendő!

II. Fejezet

Katonai alapismeretek

A rendszerváltás utáni időszakban hosszas szakmai és társadalmi viták és egyeztetések kezdetben a sorkatonai szolgálat terheinek (időtartam, kötöttségek stb.) enyhülését, illetve alternatív (fegyvertelen, polgári) szolgálat lehetőségét eredményezték.

Később, a kitartó civil nyomásgyakorlás és az időközben egyre nyilvánvalóbbá váló gazdaságossági problémák miatt, a parlament határozata értelmében **2004. november 3-án, 135 éves hagyomány után, megszűnt a békeidőben alkalmazott sorozás és sorkatonai szolgálat intézménye.** A Magyar Honvédség ezután megkezdte a haderő önkéntes, hivatásos és szerződéses alapon történő átalakítását.

E fejezet átfogó alapismereti szintű tudás megszerzését biztosítja ahhoz, hogy a hivatásos állományú tag a katona legjellemzőbb tulajdonságait gyakorolhassa, vagyis legyen fegyvelmezett, alakias és maradéktalanul tartsa be az arra vonatkozó szabályokat, előírásokat. A katonai jellegű szervezeteket **a katonai fegyelem** tartja működőképes állapotban. A katonai fegyelem azon alapul, hogy minden egyes katona feladatait, kötelességeit, egymáshoz való viszonyát jogszabályok határozzák meg. A katonai fegyelem fenntartásában nagy szerepet játszik tehát a katonák **önkéntes jogkövető magatartása** is.

1. A hivatásos szolgálati viszony jellege, a rendvédelmi hivatás alapelvei

A hivatásos szolgálati viszony az állam nevében eljáró rendvédelmi szerv és a hivatásos állomány tagja között létrejött különleges közszolgálati jogviszony. (Ez egy munkajogviszony, ahol a munkáltató a bv. szerv, a munkavállaló a ht. állományú tag.)

A hivatásos állomány tagja a szolgálati viszonyból fakadó kötelmei önkéntes vállalás alapján, élethivatásként, szigorú függelmi rendben, akár életének és testi épségének kockáztatásával, valamint egyes alapjogai korlátozásának elfogadásával teljesíti.

A rendvédelmi szerv a hivatásos állomány tagjának kötelmeihez igazodó, azok teljesítéséhez szükséges feltételeket, valamint a Hszt.-ben meghatározott díjazást, juttatásokat és kedvezményeket biztosítja.

A hivatásos állomány tagja a szolgálati viszony létesítésekor vállalja, a Hszt.-ben meghatározott feltételekkel a rendvédelmi szerv bármely egységénél, illetőleg a Hszt.-ben meghatározott más szervnél vagy szervezetnél kötelezhető szolgálatteljesítésre. A szolgálatteljesítési hely meghatározásakor a hivatásos állomány tagjának méltányolható érdekeit lehetőség szerint figyelembe kell venni.

A Hszt. a rendvédelmi hivatás etikai alapelveit a hivatásos állományú tagokra, valamint a közalkalmazottakra vonatkozóan állapít meg és a vezető beosztásúakra vonatkozóan többletetikai alapelveket rögzít.

Hivatásos állományú tag tekintetében:

- a hűség
- a nemzeti érdek előnyben részesítése
- a méltóság és tisztesség
- az előítéletektől való mentesség
- a pártatlanság
- a felelősségtudat

- a szakszerűség
- az együttműködés
- az arányosság

Közalkalmazottak tekintetében:

- az elkötelezettség
- a nemzeti érdek előnyben részesítése
- a tisztesség
- az előítéletektől való mentesség
- az együttműködés

A vezető beosztásúak tekintetében a fentiekén kívül:

- a példamutatás
- a szakmai szempontok előnyben részesítése
- a számonkérési kötelezettség

2. Rendfokozat fogalma, rendfokozati állománycsoportok, rendfokozati jelzések típusai

A hivatásos állomány tagja az állománycsoportjába tartozó, az általa betöltött szolgálati beosztás besorolása és a hivatásos állomány tagjának fizetési fokozata alapján meghatározott rendfokozattal rendelkezik.

Rendfokozat: a rendvédelmi szervek hivatásos állományú tagjai esetében a betöltött szolgálati beosztás és fizetési fokozata alapján meghatározott rendfokozat.

A hivatásos állomány tagját a rendfokozati állománycsoport első rendfokozatába kinevezik, a többi rendfokozatba előléptetik.

A hivatásos állomány tagja rendfokozatát az adott rendvédelmi szervhez tartozásra utaló jelző – pl.: büntetés-végrehajtási, azaz bv. – után használhatja mind szóban, mind írásban.

Rendfokozati állománycsoportok, rendfokozatok:

Tiszthelyettesi állománycsoport: őrmester, törzsőrmester, főtörzsőrmester

Zászlósi állománycsoport: zászlós, törzszászlós, főtörzszászlós

Tiszti állománycsoport: hadnagy, főhadnagy, százados

Főtiszti állománycsoport: őrnagy, alezredes, ezredes

Tábornoki állománycsoport: dandártábornok, vezérőrnagy, altábornagy, vezérezredes

Rendfokozati jelzések típusai:

- paroli (a bv. szervnél a felöltő gallérján kell viselni)
- hímzett (vállra helyezhető)
- tépőzáras (tépőzárral rögzíthető)

A hivatásos állomány tagját el kell látni a rendvédelmi szervhez tartozást és a szolgálati jogosultságokat igazoló szolgálati igazolvánnyal és szolgálati jelvénnel.

3. A szolgálati igazolvány és jelvény

A hivatásos állomány tagját el kell látni a rendvédelmi szervhez tartozást és a szolgálati jogosultságokat igazoló szolgálati igazolvánnyal és szolgálati jelvénnel.

A szolgálati igazolvány igazolhatja:

- a hivatásos állományba tartozást
- a fegyverviselési jogosultságot
- az intézkedési jogosultságot

A szolgálati igazolvány tartalma:

- a hivatásos állományú tag arcképe
- a hivatásos állományú tag nevét
- a hivatásos állományú tag rendfokozatát
- a hivatásos állományú tag társadalombiztosítási azonosító (TAJ) jelét
- a hivatásos állományú tag aláírását

továbbá:

- a rendvédelmi szerv megjelölését
- az igazolvány azonosító számát.

4. A szolgálati beosztások, a hivatásos állomány tagjának besorolása

A szolgálati beosztások besorolási osztályai:

- ❖ vezetői (kiemelt vezető, középvezető, beosztott vezető)
- ❖ tiszti (6.sz melléklet)
- ❖ tiszthelyettesi (5.számú melléklet)

Az egyes szolgálati beosztások besorolását a miniszter rendeletben állapítja meg. **(30/2015. BM rendelet** a belügyminiszter irányítása alatt álló rendvédelmi feladatokat ellátó szerveknél a hivatásos szolgálati beosztásokról és a betöltésükhöz szükséges követelményekről)

A szolgálati beosztások besorolási kategóriáihoz rendelt rendfokozatokat és fizetési fokozatokat, valamint a besorolási illetmény megállapításához szükséges szorzószámokat a Hszt. mellékletei határozzák meg. (5-9 melléklet)

A tiszti besorolási osztályba és a tiszthelyettesi besorolási osztályba tartozó, szolgálati beosztásokat öt-öt, „A”, „B”, „C”, „D”, „E” jelölésű, besorolási kategóriába kell besorolni.

A hivatásos állomány besorolása:

A tervezett szolgálati beosztásba történő kinevezés előtt az állományilletékes parancsnok megvizsgálja, hogy a hivatásos állomány tagja megfelel-e az alkalmassági követelményeknek, rendelkezik-e a szolgálati beosztás ellátásához szükséges képzettséggel, majd megállapítja a fizetési fokozathoz figyelembe vehető szolgálati idejét, valamint a besorolás alapján viselhető rendfokozatot.

Az állományilletékes parancsnok a kinevezéskor:

- besorolja a hivatásos állomány tagját
- megállapítja a fizetési fokozatát és rendfokozatát

Amennyiben kinevezéskor a ht. állomány tagjának viselt rendfokozata alacsonyabb a besorolása szerintinél, akkor kinevezi vagy előlépteti az állományilletékes parancsnok a besorolás szerinti rendfokozatba.

A ht. állomány tagját a fizetési fokozatba a fizetési várakozási idő alapján kell besorolni. A nem vezetői szolgálati beosztások esetében a fizetési **várakozási idő 4 év**.

A fizetési fokozatban történő soros előresorolás esetén az új fizetési fokozatban a fizetési várakozási idő újraindul.

A fizetési fokozatban történő soron kívüli előresorolás esetén az új fizetési fokozatban a hivatásos állomány tagjának a korábbi fizetési fokozatban már eltelt időtartamot továbbra is figyelembe kell venni.

A hivatásos állomány tagjának másik szolgálati beosztásba helyezése esetén – a vezetői beosztásba történő kinevezés kivételével – fizetési fokozata nem változik és az adott fizetési fokozatban már eltelt időtartamot továbbra is figyelembe kell venni.

Vezetői szolgálati beosztás esetében a fizetési várakozási idő szempontjából a vezetői beosztásban eltöltött idő vehető figyelembe, a fizetési várakozási idő a **vezetői beosztás esetében öt év**.

A fizetési fokozatban történő soros előresorolás esetén az új fizetési fokozatban a fizetési várakozási idő újraindul.

A nem vezetői beosztásból vezetői beosztásba első alkalommal történő kinevezéskor a hivatásos állomány tagját a vezetői besorolási kategória első fizetési fokozatába kell besorolni.

1. Képesítési követelmények

A vezetői és a tiszti besorolási osztályba tartozó szolgálati beosztásba kinevezéshez felsőfokú végzettség, a tiszthelyettesi szolgálati beosztásokba kinevezéshez középiskolai végzettség (érettségi) szükséges.

Ezen felül a rendvédelmi szerv alaptevékenységének megfelelő szakképzettséggel vagy szakmai alapképzettséggel kell rendelkezni.

Belügyminiszteri rendelet állapítja meg a vezetői és tiszti besorolási osztályba betölthető beosztások esetén elfogadható felsőfokú végzettségeket és az egyes szolgálati beosztások ellátásához szükséges szakképzettségeket, illetőleg alap-, közép- és felsőfokú szakmai képzettségeket, valamint egyéb képzettségi feltételeket.

A szolgálati beosztás betöltéséhez rendészeti alapvizsga és meghatározott szolgálati beosztásokban rendészeti szakvizsga is szükséges.

Vezetői beosztásba kinevezéshez vezetővé képzés vagy magasabb vezetővé képzés teljesítése szükséges.

A rendvédelmi szerv a hivatásos állomány tagjának tervszerű előmenetele biztosítása érdekében a magasabb szolgálati beosztás vagy vezetői beosztás betöltéséhez szükséges iskolai végzettség, szakképzettség megszerzését támogatja.

A hivatásos állomány tagját szakmai ismereteinek fejlesztése érdekében továbbképzésben vagy átképzésben kell részesíteni. E kötelezettség önhibából történő elmulasztása a Hszt.-ben meghatározott jogkövetkezményekkel jár. (pl.: szolgálati viszony megszüntetése – próbaidő alatt, illetve fizetési fokozatban előlépés akadálya lehet)

2. A hivatásos állományú tag előmenetelének általános feltételei és akadályai

A hivatásos állomány tagjának a hivatásos pályán belátható, tervszerű előmeneteli lehetőséget kell biztosítani.

Az előmenetel általános feltételei:

- ❖ előírt képzési és továbbképzési kötelezettség teljesítése
- ❖ a Hszt.-ben meghatározott, elvárt teljesítményszint
- ❖ eü.-i, pszichikai és fizikai alkalmasság
- ❖ az előírt várakozási idő kitöltése
- ❖ a magasabb szolgálati beosztás ellátásához szükséges gyakorlati tapasztalat, valamint készségek és kompetenciák
- ❖ pályázat útján betölthető beosztások esetén a pályázat benyújtása

Fizetési fokozatba előléptetés feltételei:

- a fizetési várakozási idő eltelte
- továbbképzési kötelezettség teljesítése
- a teljesítményértékelése legalább megfelelő jellegű
- magasabb rendfokozathoz rendelt fizetési fokozatba helyezéskor rendfokozati vizsgát is teljesíteni kell (előre kell teljesíteni, utólag nem történhet)

Nem léptethető elő a hivatásos állomány tagja:

- a rendfokozatot érintő fegyelmi fenyítés vagy bírósági ítélet végrehajtásának a tartama alatt
- ha ellene büntető-, méltatlansági vagy fegyelmi eljárás van folyamatban

3. A hivatásos állományú tag előmenetele (soron, soron kívül, egyéb okból)

A hivatásos állományú tag előmenetele történhet:

- soron
- soron kívül
- egyéb okból

A hivatásos állomány tagját a **soron** következő fizetési fokozatba vagy rendfokozatba akkor lehet előresorolni, ha az előresorolás feltételei már teljesültek.

Így:

- ha a fizetési várakozási idő eltelt
- a jogszabályban meghatározott továbbképzési kötelezettségét teljesítette,
- a várakozási idő éves egyéni teljesítményértékeléseinek átlaga legalább megfelelő teljesítményfokozatú.
- valamint ha a magasabb rendfokozathoz előírt rendfokozati vizsgát teljesítette.

Ha a hivatásos állomány tagja a meghatározott feltételek valamelyikét nem teljesítette, akkor magasabb fizetési fokozatba vagy rendfokozatba nem sorolható vagy léptethető elő. Az előmenetelhez szükséges feltételek meglétét a munkáltatói jogkör gyakorlója az esedékességet követően évenként felülvizsgálja, és a feltételek teljesülésekor a hivatásos állomány tagját előresorolja.

A hivatásos állomány tagja **soron kívül** eggyel magasabb fizetési fokozatba előre sorolható, ha:

- ✓ az előző 4 év átlagában jó vagy kivételes teljesítményfokozattal rendelkezik
- ✓ meglévő rendfokozatában legalább 4 évet eltöltött

A fenti előresorolásra **rendfokozatonként legfeljebb egy alkalommal** kerülhet sor.

A soron kívüli előresoroláskor a hivatásos állomány tagjának új fizetési fokozatában a fizetési várakozási idejébe figyelembe kell venni az előző fizetési fokozatában eltöltött idejét.

A hivatásos állomány tagja **soron kívül eggyel magasabb rendfokozatba** kinevezhető, előléptethető, ha a rendfokozatban történő előléptetés, kinevezés legfeljebb egy fizetési fokozatban történő előresorolással jár együtt, és a magasabb rendfokozathoz szükséges képzettséggel, továbbá az előző négy év átlagában jó vagy kivételes teljesítményfokozattal rendelkezik. Ebben az esetben a hivatásos állomány tagjának a rendfokozati vizsgát utólag teljesítenie kell.

A magasabb rendfokozatba kinevezésére, előléptetésre a besorolási kategórián belül legfeljebb egy alkalommal kerülhet sor.

A belügyminiszter az előléptetés feltételeinek fennállásától függetlenül soron kívül eggyel magasabb fizetési fokozatba vagy rendfokozatba előléptetheti a hivatásos állomány tagját, ha a szolgálat teljesítésében kimagasló helytállást tanúsított. Ebben az esetben az új fizetési fokozatába a fizetési várakozási idő újra indul.

Egyéb okból történő előléptetések:

Nyugállományba helyezéskor eggyel magasabb rendfokozatba lehet előléptetni, kinevezni a hivatásos állomány tagját, ha a nyugdíjkorhatárt elérte, illetve ha szolgálattal összefüggő egészségkárosodás miatt került nyugállományba és legalább 20 év szolgálati viszonyal rendelkezik, valamint a szolgálati feladatait kiemelkedő eredményességgel látta el.

Eggyel magasabb rendfokozatban kell előléptetni, kinevezni a hősi halottá nyilvánított tiszti, főtiszti vagy tábournoki rendfokozati állománycsoportba tartozott személyt. A zászlósi vagy tiszthelyettesi rendfokozati állománycsoportba tartozott, hősi halottá nyilvánított személyt hadnagyi rendfokozatba kell kinevezni.

A szolgálati halott eggyel magasabb rendfokozatba előléptethető.

Ha a hivatásos állomány tagját alacsonyabb szolgálati beosztásba helyezik – pl.: fegyelmi fenyítés esetén –, akkor az új beosztás besorolási kategóriájához rendelt fizetési fokozatot és rendfokozatot kell részére megállapítani.

4. Az egyenruha fogalma, az egyenruhát viselők köre

Fogalma: a rendvédelmi szervnél rendszeresített, miniszteri rendeletben meghatározott egységes öltözet, valamint annak cikkei és tartozékai;

A hivatásos állományú tag szolgálati beosztásához és feladatának végrehajtásához az öltözködési szabályzatban előírtaknak megfelelően a fegyveres szervnél rendszeresített egyenruhát visel és rendfokozattal rendelkezik.

(14/2016. (V. 10.) BM rendelet a belügyminiszter irányítása alá tartozó szervek egyenruha-ellátásra jogosult személyi állományának ruházati és öltözködési szabályzatáról, valamint a különleges foglalkoztatási állomány ruházati, fegyverzeti, kényszerítőeszköz- és világítástechnikai felszereléséről)

(47/2016. (X.25.) OP. szakutasítás az egyenruházati, a munka- és védőruházati alapellátási normák kiadásáról, valamint az egyenruha-ellátásra jogosult állományruházati és öltözködési szabályzatáról)

5.1. Egyenruhát viselők köre:

- önálló szervek hivatásos állományú tagjai
- nyugállományba helyezett személyek, akik e cikkek viselésétől nincsenek eltiltva

Hivatásos állományú tag szolgálati beosztásához és feladatának végrehajtásához igazodó ruházati ellátás illeti meg.

Alapellátásban ezt követően évente ruházati utánpótlási ellátmányban részesül.

5. Az öltözetek típusai, a ruházati normák, az egyenruha viselését tiltó esetek

Ruházati normák:

- Vezetői norma (OP, Int.pk+helyettesei,NKE-RTK-bv. tanszékvezető,BVOK ig.+h., gazd.társaságok ig.+h)
- Egyenruhások (szolgálatban kötelező)
- Vegyes ruhások (egyenruha, polgári ruha)
- Polgári ruhások (szolg.beosztáshoz)
- Szenior alapellátási norma, amely a különleges foglalkoztatási állomány (a továbbiakban: szenior állomány) számára tartalmazza a ruházati és felszerelési cikkek összetételét
- Csökkentett alapellátási norma (CS) (újonnan felszerelt hivatásos állomány)

Az egyenruhás és a vegyes ruhás alapellátási normán belül csökkentett és teljes alapellátási norma is szerepel. Csökkentett alapellátási normába legfeljebb a hivatásos szolgálati jogviszony létesítésétől számított egy évig sorolható be a hivatásos állomány tagja.

A ruházati ellátási normába való besorolás a szolgálati beosztás alapján történik. Eltérő szolgálati beosztásban történő foglalkoztatás esetében a ruházati normabesorolásról az állományilletékes parancsnok határoz.

A napi szolgálati feladat ellátásához az előljáró meghatározza a viselendő öltözet típusát, a viselési időszaknak megfelelően.

Öltözetek típusai:

- Társasági öltözet (ünnepi, díszegyenruha) - Szolgálati öltözet (irodai állomány) - Gyakorló öltözet (oktatás, kiképzés)	}	Férfi / Női típus

Viselési időszakok:

- Nyári időszak (06.01. – 09.15.)
- Téli időszak (12.01. – 03.15.)
- Átmeneti időszak (03.16. – 05.31. / 09.16. – 11.30.)

Nem viselhetnek egyenruhát:

- Akit beosztásából felfüggesztettek
- Ha nem szolgálati céllal tartózkodik külföldön
- aki a HSZT. szerint nem méltó az egyenruha viselésére

6. Az egyenruha viselésének általános szabályai, a polgári öltözet viselésének rendje és a riadócsomag ellátásának szabályai

Egyenruha viselésének általános szabályai:

- Az egyenruhás alapellátási normába sorolt igényjogosult szolgálatban egyenruhát köteles viselni, kivéve, ha szolgálati előljárója – szolgálati érdekből – polgári ruha viselését rendeli el számára.
- A vegyes ruhás alapellátási normába, illetve a tábournoki alapellátási normába sorolt igényjogosult szolgálatban polgári ruhát viselhet. A szolgálat ellátásának érdekében, a szervezeti hovatartozás kinyilvánítása és az egyöntetű megjelenés biztosítása céljából a szolgálati előljáró egyenruha viselését is elrendelheti.
- A polgári ruhás alapellátási normába sorolt igényjogosult ruházatának mindenkor az adott szolgálati feladat követelményeihez kell igazodnia. A szolgálati feladatát titkos információgyűjtés keretében végző, illetve a szervezeti hovatartozás leplezését megkövetelő szolgálati feladatot ellátó igényjogosult kizárólag polgári eredetű és jellegű ruházati terméket viselhet, valamint nem viselhet – átalakított formában sem – olyan egyenruházati eredetű ruházati terméket és felszerelési cikket, amelyből szervezeti hovatartozására lehet következtetni.

- A hivatásos állomány tagja szolgálati célú külföldi tartózkodása esetén az egyenruházati termékek és a felszerelési cikkek viselését a középfokú szakirányító szerv vezetője hagyja jóvá. A középfokú szakirányító szerv vezetőjének szolgálati célú külföldi tartózkodása esetén az egyenruházati termékek és a felszerelési cikkek viselését a miniszter engedélyezi.
- A hivatásos állománynak az NKE-RTK-ra vezényelt oktatói vagy nevelői feladatokat ellátó tagja az egyetemi munkavégzésének időtartama alatt, azzal összefüggésben – a feladat jellegétől függően – szolgálati vagy gyakorlóruházat viselésére köteles. A vezényelt igényjogosult szolgálati ruházatként a vegyes ruhás alapellátási normában felsorolt ruházati termékek és felszerelések beszerzésére köteles. Ha azzal nem rendelkezik, a beszerzés a vezényelt saját költségére történik.
- A hivatásos állomány tagja a szolgálati helyére polgári ruhában vagy egyenruhában mehet, valamint onnan polgári ruhában vagy egyenruhában távozhat.
- A hivatásos szolgálattal össze nem függő, munkavégzésre irányuló egyéb jogviszony folytatása során egyen ruházat nem viselhető.
- A közterületen és a hivatali helyiségben a szolgálati követelményeknek és a rendvédelmi feladatokat ellátó szerv jellegének, tekintélyének megfelelő tiszta és kulturált ruházat viselhető.
- Az öltözködési könnyítés a szolgálati előjáró engedélyével – a szolgálati követelmények figyelembevételével – hajtható végre.
- a Bv. szervezetnél lévő felöltő gallérján parolit kell viselni.
- A szolgálati azonosító jelvényt a szolgálati, a gyakorló és a speciálisruházaton kell viselni.
- A személyi állomány egyenruha viselésére kötelezett tagját az intézkedése során az egyenruhája és az azon elhelyezett azonosítószáma, a nem egyenruhában szolgálatot teljesítő tagját a szolgálati igazolványa igazolja.
- Egyen ruházatot csak a rendszeresített formában szabad viselni, alkalomhoz illően.
- Nem viselhető egyenruha a szolgálattal nem összefüggő tevékenység során.
- Egyen ruházattal együtt ékszert viselni **tilos és balesetveszélyes!**
- Tilos az egyen ruházaton engedély nélkül az öltözködési szabályokkal ellentétesen könnyíteni, kezeket zsebben tartani, egyenruhában utcán étkezni, tiszteletadás és beszélgetés közben dohányozni.

Riadócsomag:

A riadócsomag egyszeri ellátás, amit a szolgálati hely szerinti szerv kézpénzben biztosít. A kifizetett összeg elszámolás köteles. Értéke 6800 Ft, melynek kiadását elszámolási könyvben kell vezetni.

Az újonnan kinevezett tag a kinevezést követő 30 napon belül köteles összeállítani!

Tartalma:

- Tisztálkodási felszerelés (törölköző, szappan, fogkefe, fogkrém, eü.papír..stb)
- 2 napi hideg étel (2 nagy-, 2 közepes-, 2 kiskonzerv)
- Tisztító, karbantartó felszerelés (lábbeli tisztító, varrókészlet)
- Füzet, íróeszköz

A riadócsomagot a szolgálati helyen kell tárolni.

Amennyiben 1 éven belül a jogviszony megszűnik, visszafizetési kötelezettség terheli a leszerelő tagot, 1 éven túli idő után e kötelezettség nem terhel.

A riadócsomagban tárolt cikkek pótlása, frissítése a hivatásos állományú tag feladata.

A riadócsomag ellenőrzését a ruházati szemle során kell végrehajtani.

Alsóruházati költségtérítés:

A termékek természetbeni biztosítása helyett alsóruházati költségtérítés kerül kifizetésre.

Összege 10 000 Ft, elszámolási rendje megegyezik a ruházati utánpótlási ellátmány

elszámolási rendjével. Az alsóruházati költségtérítést csak a felszerelő állomány részére kell biztosítani.

7. Előjárók fogalma, jogai és kötelességei, előjárók csoportosítása

A függelmi viszonyok

A függelmi viszony azt a viszonyt fejezi ki, ahogy egyrészt az alárendeltek engedelmességre tartoznak a szolgálati kötelezettséget tartalmazó rendelkezéseknek és azok végrehajtására kiadott parancsoknak, másrészt magába foglalja a szolgálati felsőbbség jogát a beosztottakra kötelező rendelkezések és konkrét parancsok kiadására. Minden katona a fennálló függelmi viszonyok között teljesít szolgálatot.

A fegyveres és rendvédelmi szervezetek hivatásos szolgálati jogviszonyban lévő állományába tartozók helyzete azon szempontból is speciális, mivel szolgálatukat egy **sajátos függelmi rend által meghatározott hierarchia keretein belül látják el.**

A hivatásos állomány minden tagja a Bv. szervezetben meghatározott függelmi viszonyok rendszerében köteles feladatot teljesíteni.

A függelmi viszonyok két szempont alapján különböztethetők meg. Az egyik a szolgálati beosztások, a másik pedig a rendfokozatok szerinti felosztás.

A hivatásos állomány tagjai szolgálati beosztás alapján egymáshoz viszonyítva lehetnek előjárók és alárendeltek.

A katonai szervezetek vezethetősége érdekében minden katonának van szolgálati előjárója. A pontos alá-fölérendeltségi viszonyokat, végső soron a katonai szervezetek felépítését az úgynevezett állománytáblák rögzítik.

A hivatásos állomány minden tagja a Bv. szervezetben meghatározott függelmi viszonyok rendszerében köteles feladatot teljesíteni.

Szolgálati beosztás alapján egymáshoz viszonyítva lehetnek előjárók és alárendeltek.

Előjáró fogalma:

A függelmi viszonyok rendszerében előjáró az, akinek szolgálati (munkaköri) beosztása külön parancs, vagy utasítás alapján joga és kötelessége - akár ideiglenes jelleggel is - más személy tevékenységének irányítása.

Elöljárók jogai:

- Irányítja, vezeti, szervezi, ellenőrzi az alárendeltek munkáját
- Parancsot, intézkedést ad ki
- Munkáltatói jogkört gyakorol
- Kártérítési felelősséget állapít meg
- Jutalmaz, fegyelmi felelősségre von

Elöljáró kötelességei:

- Megköveteli a jogszabályok, egyéb rendelkezések ismeretét, betartását
- Személyes példát mutat a szolgálat ellátásában
- Védi az alárendeltek jogait és jogos érdekeit
- Gondoskodik az állami vagyon rendeltetésszerű használatáról, védelméről
- Távolléte esetén helyettest jelöl ki, ha nincs helyettese, vagy ha az távol van

Elöljárók csoportosítása:

1. Elöljáró parancsnok: az állományilletékes parancsnok közvetlen szolgálati elöljárója, a rendvédelmi szerv országos parancsnoka vagy országos főigazgatója esetén a miniszter.
2. Szolgálati elöljáró: A hivatásos állomány tagjával szemben, magasabb szolgálati beosztásánál fogva parancs, intézkedés kiadására, vagy munkáltatói jogkör gyakorlására jogosult személy.
Szolgálati elöljárónak vezető beosztású, kormánytisztviselőként, igazságügyi alkalmazottként vagy közalkalmazottként foglalkoztatott személy is minősülhet

Típusai:

- o Közvetlen szolgálati elöljáró (1-el magasabb elöljáró)
 - o Ideiglenes szolgálati elöljáró (meghatározott feladat végrehajtására)
3. Szakmai elöljáró:
Az az elöljáró, aki csak a saját szakterületén rendelkezik intézkedési jogkörrel.
 4. Polgári helyettes:
Jogszabályban, illetve szervezeti és működési szabályzatban meghatározott esetekben a hivatásos állományú tagnak polgári felettese is lehet, akivel szemben a hivatásos állományú tag, beosztott.

Megszólítása a beosztásának megnevezésével, illetve „úr és úrnő” szóval történik.

8. Alárendeltek fogalma, jogai, kötelességei

Alárendelt fogalma: Akire az elöljáró hatásköre kiterjed, az az alárendelt.

Alárendelt jogai:

- Kérelem, panasz előterjesztése
- Jogszabály alapján meghatározott esetekben parancs megtagadása
- Sajátos szolgálati körülményekkel nem ellentétes jogainak gyakorlása

Alárendelt kötelességei:

- Jogszabályokban és egyéb szabályzóknak meghatározottak alapján szakszerűen teljesíteni szolgálatot
- A kiadott parancsot maradéktalanul, pontosan végrehajtani

- A szolgálati fegyelmet betartani
- Meghatározott esetekben és módon jelentési kötelezettséggel bír

Jelentés írásban:

- Nyilvántartott adatokban történő változások esetén
- Bűncselekmény, vagy szabálysértés miatt vele szemben intézkedtek
- Tanulmányok megkezdését, megszakítását, befejezését
- Amit jogszabály így ír elő (összeférhetlenség, választásokban jelöltként indulás)

Jelentés szóban:

- Szolgálati feladat, parancs végrehajtását, annak akadályait
- A más előljárótól parancsot kapott, vagy más előljáró általi ellenőrzését
- Az előljáró által külön meghatározott körülményeket, intézkedéseket, eseményeket
- Szabadságról, betegszabadságról való bevonulás
- Megbetegedést

9. Feljebbvalók és alacsonyabb rendfokozatúak fogalma, jogai, kötelességei

Feljebbvaló fogalma

A hivatásos állomány tagjai egymással előljáró-alárendelt viszonyban nem állók közül a magasabb rendfokozatú az alacsonyabb rendfokozatú feljebbvalója.

Feljebbvaló köteles minden esetben megkövetelni az alacsonyabb rendfokozatúaktól a fegyelem, a rend, az öltözködési szabályok, valamint a magatartásra és a tiszteletadásra vonatkozó szabályok megtartását.

Feljebbvaló jogosult és köteles intézkedni, ha:

- Bűncselekmény, szabálysértés, fegyelemsértés elkövetését észleli.
- Szolgálati vészhelyzet esetén
- Szolgálatban, illetve szolgálaton kívül az egyenruha, vagy rendfokozati tekintély sérülne.

Az egyenruha viselésére és a rendfokozatra méltatlan az, aki:

- egyenruhában nyilvános helyen, mások előtt megbotránkozást keltő magatartást tanúsít
- a fegyveres szerv megbecsülését és tekintélyét romboló tevékenységet folytat
- akit szándékos bűncselekmény miatt a bíróság szabadságvesztésre ítél

10. Szolgálati út fogalma, mellőzésének esetei

Szolgálati út fogalma: Szolgálati út a szolgálati tevékenységben az előljárók és az alárendeltek közötti lépcsőzetes kapcsolat. A szolgálati úton fokozatosan jut el az ügy ahhoz a személyhez, akinek döntési, parancsadási, illetve intézkedési joga, vagy kötelessége van.

A parancsokat a szolgálati út betartásával kell kiadni, ugyanígy kell előterjeszteni a kérelmeket is.

Mellőzésének esetei:

- Az előjáró a szolgálati út betartását mellőzheti, ha emiatt a szolgálati érdek sérelmet szenvedne.
- Az alárendelt magasabb előjáró parancsára a szolgálati út betartását mellőzheti, illetve mellőznie kell, ha jogszabály így rendelkezik. E ténnyt köteles előjárójának jelenteni.

11. Rangidős fogalma, megállapításának szempontjai

Rangidős fogalma

Hivatásos állomány tagjai, közös szolgálati tevékenységük során, ha az előjáró nem jelöl ki előjárót (parancsnokot), akkor a rangidős a parancsnok.

A feladat idejéből és jellegéből adódóan a rangidős, ideiglenes szolgálati előjáró.

Rangidős megállapításának szempontjai:

A ht. állomány több együtt tartózkodó tagja közül a legmagasabb beosztású a rangidős. Azonos beosztás esetén a rangidős a magasabb rendfokozatú, ha pedig a rendfokozatok is egyeznek, akkor az aki régebben viseli az adott rendfokozatot. Ha a rendfokozatot is azonos ideje viselik, az idősebb a rangidős.

Összegezve:

- Beosztás (magasabb)
- Rendfokozat (magasabb)
- Aki a rendfokozatot régebb óta viseli
- Életkor alapján – az idősebb

12.A kérelem és a szolgálati panasz

A hivatásos állomány tagja szolgálati viszonyával összefüggő ügyben szóban és írásban **kérelmet** terjeszthet elő, melynek tárgyában az illetékes előjáró 30 napon belül köteles intézkedni.

A hivatásos állomány tagja, továbbá meghatalmazás alapján – a nevében eljárva – az érdekképviselői szerv vagy a jogi képviselő az elvülési időn belül **szolgálati panasszal** élhet. A hivatásos állomány tagja szolgálati panaszt nyújthat be, ha a szolgálati viszonyára vonatkozó munkáltatói intézkedést vagy annak elmulasztását sérelmesnek tartja.

Nincs helye szolgálati panasz benyújtásának:

- fegyelmi vagy kártérítési eljárásban hozott határozat ellen
- a baleset vagy betegség szolgálati összefüggését minősítő határozat ellen

A hivatásos állomány tagja a szolgálati panaszt a munkáltatói intézkedés közlésétől számított 15 napon belül nyújthatja be. A panaszt a sérelmezett intézkedést hozó előjárónál kell benyújtani.

A szolgálati panaszt az előjáró 30 napon belül köteles megvizsgálni. Amennyiben az előjáró a panasznak nem ad helyt, azt az ügyiratokkal együtt felterjeszti az előjáró parancsnok – a büntetés-végrehajtás országos parancsnoka – részére, aki 30 napon belül dönt annak tárgyában.

Az előjáró parancsnok döntései:

- a szolgálati panaszt elutasítja
- a szolgálati panasznak részben vagy egészben helyt ad
- a döntést hozó vagy mulasztó előjárót új eljárás lefolytatására utasítja

A panaszjog gyakorlásában senkit sem szabad korlátozni. A panaszt benyújtó személyt a panasz megalapozatlansága miatt hátrány nem érheti, kivéve ha azzal szándékos fegyelemsértést, szabálysértést vagy bűncselekményt valósítana meg.

A kérelmet és a szolgálati panaszt a szolgálati út betartásával kell benyújtani. *(Kivételt képez, ha a szolgálati út megkerülését jogszabály írja elő. pl: ha a hivatásos állomány tagja a szolgálati panaszt a közvetlen szolgálati előjáróval szemben nyújtja be, ekkor ugyanis a magasabb előjárónak kell azt benyújtani, de a panasz benyújtásának tényét jelentenie kell a közvetlen szolgálati előjárójának)*

A szolgálati panaszt szóban és írásban lehet benyújtani. A szóban előadott szolgálati panaszt vagy kérelmet az eljárásra jogosult szerv köteles írásba foglalni.

13. A szolgálati jegy tartalmi és formai elemei

A szolgálati jegy tartalmi és formai elemei:

- a benyújtás helye szerinti szerv megnevezése (a bal felső sarokba)
- a benyújtás címzettjének (előjárónak) neve, rendfokozata, címe (tanácsos-főtanácsosi cím) és beosztása (baloldalra az előzőek alá)
- a benyújtás helye (Helyben vagy a város neve az előzőek alá írva)
- megszólítás rendfokozat vagy beosztás szerint („Tisztelt Ezredes Úr!” vagy „Tisztelt Osztályvezető Úrnő!”) (az előzőek alá a bal oldalra)
- a benyújtás minősége (pl.: Szolgálati jegy vagy Kérelem) középre írva
- a szolgálati jegy leíró része (milyen ügyben? minek okán keletkezett? és ha szükséges, akkor kell indoklás is)
- záradék: a benyújtás helye, dátuma, a benyújtó vagy kérelem esetén a javasló és engedélyező aláírása, rendfokozata, címe és beosztása

A szolgálati jegy leíró része legyen rövid, tömör, érthető és lényegretörő, melyet szükség esetén indoklással kell ellátni.

Legtöbbször az alábbi ügyekben keletkezhet:

- ❖ szabadság igénylésével kapcsolatban (kérelem)

- ❖ munkába járás elszámolásával kapcsolatban (gépkocsi, busz, vasút)
- ❖ szolgálati gépjármű használatával kapcsolatban (képzés, továbbképzés, sportverseny alkalmával, saját célra – pl.:szállításra)

14. A jelentés

A hivatásos állomány tagja saját elhatározásból, előljáró parancsára vagy a törvényes eljárást követve magára vagy másra vonatkozó eseménnyel, magatartással, mulasztással, valamint jog- vagy érdeksérelemmel kapcsolatosan szóban vagy írásban **jelentést** tehet, illetőleg jelentést kell tennie. A jelentés tatalma lehet szolgálattal összefüggő vagy össze nem függő eseményről, tényről szóló. A jelentésre a szolgálati jegyre vonatkozó tartalmi és formai követelményeket kell alkalmazni.

(pl.: fogvatartottal kapcsolatos esemény, rendkívüli esemény – szabályozott módon történik „RES jelentő” formanyomtatvány kitöltésével)

15. Parancs fogalma, jellemzői, valamint a parancsadás formái

A katonai szervezetek vezetése parancsok segítségével valósul meg. A parancs a katonai szolgálati rend és fegyelem biztosításának legegyszerűbb része, vagy ahogy a Hadtudományi Lexikon rögzíti, *az előljáró akaratának legfőbb kifejezési módja, egyben vezetési eszköze.*

Parancs fogalma

A parancs meghatározott tevékenység, vagy feladat végrehajtására adott egyedi utasítás.

Parancsadás formái

- Szóban (közvetlen-személyesen, közvetett-távbeszélőn, hírtechnikai eszközön)
- Írásban (fax, futár)
- Jelzéssel (hangjelzés-csengő, jelzőrakéta)

Parancs jellemzői

- Parancsokat a **szolgálati út betartásával kell kiadni**, ugyan így kell előterjeszteni a kérelmeket is
- A parancs legyen **rövid, érthető és egyértelmű**

16. Parancs vételének és végrehajtásának főbb szabályai

- Az előljáró mindig köteles meggyőződni arról, hogy az alárendelt pontosan megértette e a parancsot
- Távbeszélőn adott parancsnál a parancsadó jogosultságáról visszahívással kell meggyőződni
- Az alárendelt a parancs tudomásul vételét és megértését „*Értettem*” szóval jelenti
- Ha nem értette, kérje annak megismétlését

- A parancsot ellentmondás és feltétel nélkül, szakszerűen, kellő időben, pontosan kell végrehajtani
- Parancs teljesítését a parancsot adó előljárónak jelenteni kell
- Ha a parancs teljesítésének akadálya van, azt az alárendelt haladéktalanul köteles jelenteni a parancsot adó előljárónak
- Ha az alárendelt kapcsolata az előljáróval megszakadt, az alárendelt köteles a jogszabályok és egyéb rendelkezések előírásai szerint, esküjéhez híven cselekedni
- Amennyiben a parancs végrehajtását másik előljáró parancsa akadályozná, az alárendelt az előzőleg kapott parancsot köteles jelenteni az utóbbi parancsot adó előljárónak
- Ha az előljáró az utóbbi parancsot fenntartja, azt teljesíteni kell
- Az utóbbi parancs végrehajtását követően az előző parancsot is meg kell kezdeni, vagy folytatni kell
- Az első parancs teljesítésének elmulasztásáért, késedelmes teljesítéséért az újabb parancsot adó előljáró a felelős
- Az új parancsot kiadó előljáró az előző parancsot kiadó előljárót értesítenie kell az újabb parancsról
- A parancs végrehajtását az alárendelt mindkét előljárónak jelentse

17. Tiszteletadás fogalma, módozatai, általános szabályai, mellőzésének esetei

Tiszteletadás fogalma

A **tiszteletadás** az alaki fegyelem, az előljáró, feljebbvaló, alárendelt egymás iránti kölcsönös tiszteletének, megbecsülésének és udvariasságának megnyilvánulása. A tiszteletadás fogadása az adott helyzetre előírt módon minden esetben kötelező.

A hivatásostól eltérő jogviszonyban állók és a hivatásos állomány tagjai között a polgári életben elfogadott udvariassági és magatartási normákat kell betartani.

Általános szabályai

- A BV szervezet egyenruhát viselő tagjai, illetve egységei az alaki szabályzatnak megfelelően teljesítenek tiszteletadást. (38/2016.(VIII:29) OP. szakutasítás alaki szabályzat)
- Egyéb esetekben a polgári életben elfogadott udvariassági és magatartási normákat kell betartani
- A BV szervezet egyenruhát viselő tagjai találkozáskor kötelesek egymásnak tiszteletadást teljesíteni: az alárendeltek és alacsonyabb rendfokozatúak előre tisztelegjenek; az egyenlő rendfokozatúak kölcsönösen tisztelegjenek egymásnak.
- Tiszteletadást minden esetben határozott, gyors mozdulattal, az előljáró, feljebbvaló felé, annak szemébe irányuló tekintettel kell végrehajtani
- A tiszteletadás fogadása az előírásoknak megfelelően, minden esetben kötelező
- A BV szervezet egyenruhát viselő tagjai kötelesek kölcsönös udvariasság alapján – a rendfokozat figyelembevételével – tiszteletadást teljesíteni más szervezet egyenruhát viselő tagjainak

Tiszteletadás módozatai:**a. Egyénileg (egyenruhában)**

- Tisztelgéssel
- Fővetéssel
- Főhajtással
- Fegyverrel

Tisztelgéssel**Fővetéssel****Fegyverrel****b. Polgári ruhában vagy sportöltözetben**

- főhajtással

c. Kötelékben

- Fővetéssel
- Fegyverrel
- Mindkettővel

Kötelékben a szolgálati csoportok vezényszóra teljesítenek tiszteletadást. A feljebbvalónak csak a kötelék parancsnoka teljesítsen tiszteletadást!

Előljáró, feljebbvaló érkezése esetén, aki először meglátja az „Előljáró érkezik!” mondattal hozza ezt a kötelék parancsnoka tudomására, aki vezényel és tiszteletadást teljesít.

Tiszteletadást nem kell teljesítsen

A. Tiszteletadást **nem kell** teljesíteni:

- intézkedés során;
- fegyverkarbantartás alatt;
- riadó- és magasabb készenlétbe helyezéssel kapcsolatos feladatok végrehajtása közben;
- forgalomirányítás végrehajtásakor;
- hírközlő eszközökön (távbeszélő, rádió) folytatott hírváltás folyamán;
- járművezetés közben;
- mozgó járművön (kivéve a gépjármű parancsnok) és mozgólépcsőn;
- az étkezésre kijelölt helyen, étkezéskor;
- kórházban, orvosi rendelőben történő ápolás, kezelés alatt;
- színház, mozi, hangverseny, sportlétesítmény nézőterén;
- társadalmi szervezetek rendezvényein;
- közhasználatú és szolgálati járműre történő le- és felszállás közben;
- közúti gyalogátkelőhelyen történő áthaladás közben;
- csapaterővel megoldandó szolgálati feladatok, lögyakorlat végrehajtása során a pihenőhely kivételével;
- fizikai munkavégzés során;
- lövészetek idején, a tűzszakaszon és tüzelőállásban.

18. Tiszteletadás személyeknek, szimbólumoknak

Tiszteletadás személyeknek

- Az alárendelték és az alacsonyabb rendfokozatúak előre tisztelegnek feljebbvalónak, előljárónak, az azonos rendfokozatúak kölcsönösen tisztelegjenek egymásnak.
- Tiszteletadás történhet előljáró, vagy rangidős vezénylezésre
- A más fegyveres szervek egyenruhát viselő tagjai számára, kölcsönös udvariasság alapján tiszteletadás
- A BV szervezet egyenruhát viselő tagjai kötelesek egymásnak tiszteletadást nyújtani
- Elismerés, jutalmazás esetén „**Hazámat szolgálom**” kijelentéssel kell az előljárónak válaszolni
- Szolgálati csoport, vagy egység esetén a parancsnok válaszol az előljáró parancsára

Tiszteletadás szimbólumnak

Mindig kötelező!!!

- a magyar Himnusz, a Szózat továbbá más államok himnuszának felhangzásakor;
- a Magyarország állami zászlajának;
- a népek és hazánk szabadságáért, függetlenségéért, a társadalmi haladásért elesett magyar hazafiak és más népek harcosainak síremléke, emlékműve előtt, ha ott díszőrség áll;
- a honvédség és a rendvédelmi szervek csapatzászlói előtt;
- a honvédség és a rendvédelmi szervek egységei által kísért temetési menetnek.

A kötelező tiszteletadás szabályai - a helyzetnek megfelelően - nyilvános helyeken, közlekedési eszközökön is érvényesek. Állami ünnepek, egyházi szertartások, sportrendezvények, stb. színhelyén elhangzó Himnusz és a Szózat lejátszásának időtartama alatt az ott kötelességekben szolgálatot teljesítő bv. szervezet tagja vigyázz állásban hajtson végre tiszteletadást úgy, hogy az a figyelmét a feladat végrehajtásáról nem vonhatja el.

Egy régi szabályzat a következő szavakkal örökítette meg a **csapatzászló** mély jelentőségét:

„A zászló a katona szentsége és annak a bizalomnak záloga, mellyel az állam harcosait megajándékozta. Döntő és válságos pillanatokban a gyülekezés jele, mely alatt győznünk vagy halnunk kell. A zászló védelme ezért, minden harcos legszentebb kötelessége, azzal a csapat dicsősége elválaszthatatlan egységet képez.”

III. Fejezet

Büntetés-végrehajtási szolgálati ismeretek

1. Szolgálati érintkezés szabályai, szolgálati fegyelem fogalma

Szolgálati érintkezés szabályai

- Elöljáró és a feljebbvaló szolgálati érintkezés alkalmával alárendeltjeiket, illetve az alacsonyabb rendfokozatúakat vezetéknevükön és rendfokozatukon, vagy rendfokozatuk megnevezésével, illetve az „úr”, vagy az „úrnő” szóval szólítja meg.
- Hivatásos állomány azon tagja, akit elöljárója, vagy feljebbvalója megszólít, **„Parancs”** szóval jelentkezik.
- Az alárendelt az elöljárót, az alacsonyabb rendfokozatú a feljebbvalót a rendfokozatával és az úr, vagy úrnő szóval szólítja meg.
- A hivatásos állomány távol lévő tagját a vezetéknevével és rendfokozatával kell mások előtt megnevezni
- Távbeszélőn történő szolgálati érintkezés alkalmával a hívó fél bemutatkozása után (név, rendfokozat közlése), az alacsonyabb rendfokozatú köteles jelentkezni, kivéve, ha az elöljáró-alárendelt viszonyból más származik.

Szolgálati fegyelem fogalma:

A hivatásos állomány tagja szolgálati feladatait esküjéhez híven, a szakmai követelményekkel összhangban, a jogszabályokban, illetve egyéb rendelkezésekben szervezeti és működési szabályzatban, a munkaköri leírásban és az elöljárói rendelkezésekben meghatározottak szerint látja el.

(A fogalomból látszik, hogy a szolgálati fegyelem **NEM magatartási formát jelent**, hanem a szabályok és a parancsok maradéktalan betartását!!!!)

2. A jelentkezés rendje egyénileg és alakzatban

- Az elöljárónál, feljebbvalónál a BV szerv vezetője és annak beosztottai kötelesek jelentkezni.
- A jelentkezés alkalmával az alárendelt jelentse a vezetéknevét, rendfokozatát, beosztását és azt, amit az elöljárója (feljebbvalója) tudomására akar hozni.
- Az alárendelt jelentése legyen rövid és lényegre törő.
- Az alárendelt tegyen jelentést szolgálati elöljárójának, ha az adott tevékenység keretében aznap először találkoznak.
- A jelentést az alárendelt kezdeményezze.
- A felsőbb szervtől érkező személyt feljebbvalóként kell tekinteni, ha a BV szerv tagjától magasabb, vagy vele azonos rendfokozatú.
- Alakzatból történő kilépéskor az elöljáró megszólítására a megszólított **„Parancs”** szóval válaszol, majd vezetékneve és rendfokozata közlésével jelentkezik
- Az elöljáró **„Hozzám”** parancsára az alárendelt rendes lépésben halad az elöljáró felé, 2-3 lépésre megáll az elöljárótól, tiszteletadást teljesít, majd jelent.
- A jelentést egyénileg a családnév és rendfokozat, alakzat előtt családnév, rendfokozat és beosztás megnevezésével kell megtenni.

- Az előljáró a jelentést „**vigyázz állásban**” fogadja.
- Az egyenruhában lévő alárendelt, vagy alacsonyabb rendfokozatú, az előljárót, a feljebbvalót találkozás esetén szóban önállóan előre nem üdvözölheti.
- Az előljáró, vagy feljebbvaló szóbeli üdvözlésére, az üdvözlés megismétlésével kell válaszolni.

3. A hivatásos állományú tag magatartása szolgálatban és szolgálaton kívül, hivatásos állományú tag kapcsolattartása

A hivatásos állományú tag magatartása szolgálatban és szolgálaton kívül:

- A hivatásos állomány tagja szolgálati feladatait esküjéhez híven, a szakmai követelményekkel összhangban, a jogszabályok és egyéb szabályok alapján, a szervezeti és működési szabályzatban, a munkaköri leírásban és az előljárói rendelkezésekben meghatározottak alapján látja el.
- A személyi állomány minden tagjának munkájában jusson kifejezésre a becsületesség, az elfogulatlanság, a pártatlanság, a pártsemlegesség, a tárgyilagosság, és a szakmai és emberi tisztesség elve.
- A szolgálat ellátására pihenten, ápolt külsővel, az előljáró által meghatározottaknak megfelelően tiszta, gondozott öltözetben köteles megjelenni.
- Szolgálati feladatait pontosan, fegyelmezetten kell teljesítenie.
- A személyzet valamennyi tagja magánéletében törekedjen olyan magatartás tanúsítására, valamint személyes és családi életvitelre, amely megfelel a szervezethez méltó társadalmi elvárásoknak, és mintául szolgálhat mások számára is.
- A bíróságok, hivatalok dolgozóival szemben legyen tisztelettudó és tartsa be a hivatalos érintkezés szabályait.
- A hivatásos állomány tagja szolgálatban és szolgálaton kívül is, polgári személyekkel szemben legyen fegyelmezett és udvarias, kerülje a BV tekintélyét sértő magatartás

A bv. szervezet működéséhez **a közbizalom** elengedhetetlenül szükséges, ezért különösen károsnak tekinthetők azok a szolgálaton kívüli cselekmények, amelyek azt veszélyeztetik.

A közbizalom súlyos veszélyeztetésére alkalmas magatartásnak tekinthető különösen:

- ✓ ha a személyi állomány tagja szándékos vagy súlyos következménnyel járó gondatlan bűncselekményt követ el;
- ✓ ha szerencsejátékot folytat, és emiatt súlyos anyagi függősége alakul ki;
- ✓ ha botrányos életvezetése vagy italozó életmódja miatt személyes tekintélyét környezetében elvesztette;
- ✓ ha kábítószer fogyaszt;
- ✓ ha bűnöző életmódot folytató személlyel nem szolgálati célú, elvtelen kapcsolatot tart fenn;
- ✓ ha nyilvánvalóan jogellenes szervezet rendezvényein rendszeresen megjelenik vagy annak tevékenységében részt vesz.

Az egyenruha viselésére és a rendfokozatra méltatlan az,

- aki egyenruhában nyilvános helyen, mások előtt megbotránkozást keltő magatartást tanúsít;
- aki a fegyveres szerv megbecsülését és tekintélyét romboló tevékenységet folytat;
- akit szándékos bűncselekmény elkövetése miatt a bíróság szabadságvesztésre ítélt.

4. Hivatásos állományú tag kapcsolattartása

- Hivatásos állományú tag személyes kapcsolataiban kerülje azokat a személyeket, akiknek a viselkedése nem felel meg az általánosan elfogadott normáknak!
- A szolgálati tevékenységével kapcsolatban a hivatalos elismerésen kívül jutalmat, kedvezményt, vagy más előnyt nem fogadhat el.
- Fogvatartott ügyeiben, vagy arra vonatkozóan csak hivatalos kapcsolatot tarthat fenn a fogvatartott hozzátartozóival.

5. A hivatásos állományú tag magatartása fogvatartottakkal szemben

- Hivatásos állományú tag a fogvatartottakkal szemben legyen határozott fellépésű, megfontolt, következetesen követelje meg a rendet és a magatartási szabályok betartását.
- Intézkedéseiben törvényesen járjon el, fogvatartottak jogait biztosítsa, kötelezettségeit követelje meg.
- A BV rendjét sértő fogvatartottal szemben határozottan lépjen fel és a jogszabályok alapján kezdeményezze az elkövető fogvatartott(ak) felelősségre vonását.
- A személyi állomány tagjainak kiemelt morális felelőssége, hogy a fogvatartottak előtt egymás személyét, munkáját, családtagjait, vagy egyéb tulajdonságait és jellemzőit ne kritizálják, ne értékeljék.
- A személyzet tagjainak tartózkodniuk kell minden olyan magatartástól, amely provokálja a rájuk bízott fogvatartottakat.
- A személyi állomány tagjai példamutató hozzáállással és cselekedeteikkel törekedjenek arra, hogy pozitív emberi magatartásmintát mutassanak a fogvatartottak számára.
- Törekedjenek arra is, hogy a fogvatartottak bizalommal és segítőkész közreműködésre számítva forduljanak a személyzet tagjához.
- A személyi állomány tagja fogvatartottra vonatkozó információt csak kizárólag az arra jogosultaknak adhat és továbbíthat.
- Fontos etikai követelmény, hogy a személyi állomány mindennemű hatalommal és hatáskörrel való visszaélés látszatát is kerülje el.
- Fogvatartottat ne tegezze, szólítsa őket vezetéknévükön.
- Fogvatartott köszönését napszakkal megfelelően fogadja, távozáskor a „viszont látásra” is alkalmazható.

6. A hivatásos állományú tag nyilvános és közszereplése

- a sajtó, a rádió, a televízió és egyéb tömegtájékoztató szervek megkeresése alapján a feladatkörébe tartozó szolgálati ügyről vagy rendkívüli eseményről csak az országos parancsnok, illetve az általa felhatalmazott vezetők engedélyével nyilatkozhat,
- kivételes esetben – a rendkívüli esemény helyszínén – tényközlő nyilatkozatot tehet, de azzal minősített adat védelmére vonatkozó követelményeket és személyhez fűződő jogokat nem sérthet, felelősség kérdésében állást nem foglalhat. Nyilatkozatáról utólag – az engedélyezésre jogosult részére – jelentést kell tennie,
- a büntetés-végrehajtás képviselőjeként, szakértőjeként a rádió és televízió műsoraiban, filmekben, a nyomtatott sajtóban és könyvben csak az országos parancsnok vagy helyettese előzetes hozzájárulásával szerepelhet, illetve nyilatkozhat.
- a bv. szervezethez való tartozásra utalás nélkül tartott tudományos, kulturális előadáshoz, ilyen irányú közszerepléshez (beleértve a rádiót és televíziót is) nem kell engedély,
- a büntetés-végrehajtás kiadványaiban a minősített adat védelmére vonatkozó szabályok betartásával engedély nélkül nyilatkozhat és publikálhat,
- büntetés-végrehajtási adatok és információk felhasználásával készített tanulmányt és irodalmi alkotást csak az országos parancsnok előzetes engedélyével jelentethet meg,
- szabadidejében részt vehet a gyülekezési jogról szóló 1989. évi III. törvény hatálya alá tartozó, jogszerűen tartott rendezvényen, ahol egyenruhát nem viselhet. Ha a rendezvény feloszlására kerül sor, a helyszínt azonnal köteles önként elhagyni.
- Nyilvános közéleti szerepléshez – ha a ht. állomány tagjaként történik – az országos parancsnoktól engedélyt kell kérni.
- a ht. állomány tagjának közéleti szereplése során tartózkodnia kell a politikai nyilatkozatoktól, és a társadalmi szervezeteket illetően politikailag semleges magatartást kell tanúsítania.

NEM kell engedély:

- a bv. szervezethez való tartozásra utalás nélkül tartott tudományos, kulturális előadáshoz, ilyen irányú közszerepléshez (beleértve a rádiót és televíziót is),
- a büntetés-végrehajtás kiadványaiban a minősített adat védelmére vonatkozó szabályok betartásával engedély nélkül nyilatkozhat és publikálhat.

7. A hivatásos állományú tag szolgálatellátásának szabályai

- a ht. állomány tagjának minden olyan cselekményt vagy körülményt, amely rendkívüli eseményhez vezethet – illetőleg a bv. szerv biztonságát, rendjét veszélyeztetheti – haladéktalanul jelentenie kell előljárójának.
- a hatáskörébe tartozó – és halaszthatatlanul sürgős – esetekben a szükséges intézkedést azonnal önállóan köteles megtenni, és erről utólag jelentést kell adni.
- a ht. állomány szolgálatban nem lévő tagja minden esetben – ha a szolgálat érdekében szükséges, továbbá, ha szolgálatra alkalmas állapotban van – köteles szolgálatba lépni, a halaszthatatlan intézkedést megtenni, és ezt a legrövidebb időn belül előljárójának jelenteni.

- a ht. állomány tagja szolgálattételre a szolgálati rendben vagy az előjárója által külön meghatározott időben köteles megjelenni. Ha ennek akadálya van, azt személyesen, távbeszélőn, táviratilag, munkatársa vagy hozzátartozója útján, vagy egyéb módon a legrövidebb időn belül, lehetőleg a szolgálat kezdete előtt – az ok közlésével – jelezni kell.
- a szolgálatellátás szabályait a szükségállapot és a rendkívüli állapot idejére külön jogszabályok állapítják meg.

IV. Fejezet

A hivatásos szolgálati viszony

A fejezet anyagának megismerésével általános betekintést kap a hivatásos jogviszonyban álló személy a 2015. évi XLII. törvény (továbbiakban HSZT) által meghatározott – a hivatásos szolgálati jogviszonyra vonatkozó - alapvető szabályokról, így a jogviszony létesítéséről, megszüntetéséről, annak tartalmáról és egyéb sajátosságairól.

1. Szolgálati viszony alanyai, létesítésének feltételei

Szolgálati viszony alanyai:

- Az Állam képviselőjében a rendvédelmi szerv
- Szolgálatban álló hivatásos állomány tagja

A szolgálati viszonyal kapcsolatos munkáltatói jogokat az **állományilletékes parancsnok** gyakorolja.

Munkáltatói jogkört gyakorló eljáró az, aki jogosult:

- Szolgálati viszony létesítésére, megszüntetésére,
- Szolgálati viszony tartalmának törvény szerinti érvényesítésére,
- Fegyelmi és kártérítési felelősség megállapítására,
- Mindazon jogok gyakorlására és köteleességek teljesítésére, melyeket jogszabály részére előír.

Állományilletékes parancsnok, azaz általános munkáltatói jogkört gyakorló hivatásos vagy nem hivatásos állományú eljáró, aki önálló állományi táblával rendelkező fegyveres szerv szervezeti egységét vezeti.

Hivatásos szolgálati viszony létesítésének feltételei

- Önkéntes jelentkezés alapján történik
- 18. életévét betöltött, de a nyugdíjkorhatárnál legalább 10 évvel kevesebb
- Cselekvőképes legyen (az a beszámítási képességgel rendelkező nagykorú, aki nem áll gondnokság alatt és döntéséért jogi felelősséggel tartozik)
- Állandó belföldi lakóhellyel rendelkezzen
- Meghatározott iskolai végzettséggel, szakképzettséggel rendelkezzen
- Magyar állampolgárság
- Egészségügyi, fizikai, pszichikai szempontból alkalmas
- Akinek életvitele nem kifogásolható, és aki hozzájárul annak a szolgálati viszony létesítését megelőző, valamint a szolgálati viszony fennállása alatti ellenőrzéséhez,
Aki elfogadja egyes alapvető jogainak e törvény szerinti korlátozását,
- Aki tudomásul veszi, hogy szolgálati viszonyának fennállása alatt szolgálata törvényes ellátását tudta és beleegyezése nélkül – a törvényben meghatározott esetekben és módon – a belső bűnmegelejtési és bűnfelderítési feladatokat ellátó szerv a Rendőrségről szóló törvény szerinti megbízhatósági vizsgálattal ellenőrizheti,

- Aki tudomásul veszi és elfogadja a hivatásos szolgálattal járó, szolgálati viszonyra vonatkozó szabályokban meghatározott kötelezettségeket és elvárásokat,
- Akinél nem állnak fenn a szolgálati viszony létesítését kizáró körülmények

Nem létesíthető szolgálati viszony azzal a személlyel, aki:

- Büntetett előéletű
- Betöltendő munkakörének megfelelő foglalkoztatástól eltiltás hatálya alatt áll
- Aki büntetlen előéletű, de a bíróság jogerős ítéletben büntetőjogi felelősségét kimondta
- Akivel szemben a bíróság KGYK-t alkalmazott
- Akivel szemben a bíróság próbára bocsátást alkalmazott
- Akivel szemben büntető eljárás van folyamatban, a büntető eljárás befejezéséig
- Korábban már állt szolgálati jogviszonyban és fegyelmi ügyben lefokozással, vagy büntető ügyben lefokozással, vagy közügyektől eltiltással szűnt meg a jogviszonya.

Az állományilletékes parancsnok e kizáró okok fennállásától eltekinthet, amennyiben a mentesítés már bekövetkezett.

Szolgálati viszony létesítése

- Szolgálati viszony a hivatásos állományba való felvétellel és annak elfogadásával határozatlan időre létesül
- A hivatásos állományba kinevezett személy esküt tesz
- A hivatásos állomány pályakezdő tagját a hivatásos állományba vételkor a befejezett tanulmányainak, valamint képzettségének megfelelő állománycsoport kezdő rendfokozatába kell kinevezni.
- A nem pályakezdő, hivatásos állományba felvett személy rendfokozatát és besorolását beosztásának, életkorának és iskolai végzettségének (szakképesítésének) figyelembevételével kell megállapítani.
- A felvett személy részére a fegyveres szerv jellegének megfelelő tanfolyamot és vizsga letételét kell előírni, melyet ha önhibájából nem kezd meg, vagy meghatározott idő alatt nem fejezi be, illetve a vizsgát nem teszi le, szolgálati jogviszonya megszűnik
- A rendvédelmi szervnél szolgálati viszony létesítésekor tisztii besorolási osztályba tartozó szolgálati beosztásba csak az a felsőfokú iskolai végzettséggel rendelkező személy nevezhető ki, aki államilag elismert nyelvvizsgával rendelkezik

A fegyveres szerv hivatásos állományának esküje

Az eskü szövege:

**„Én becsületeмre és lelkiismeretemre fogadom, hogy Magyarországhoz és annak Alaptörvényéhez híу leszek; jogszabályait megtartom és másokkal is megtartatom, szolgálati kötelezettségemet ha kell, életem kockáztatásával is teljesítem; előljáróim és feljebbvalóim parancsainak engedelmeskedem, alárendeltjeimről legjobb tudásom szerint gondoskodom; hivatásomat a magyar nemzet javára gyakorolom.
(Az eskütevő meggyőződése szerint) Isten engem úgy segítjen!**

2. A hivatásos állományú tag alapvető jogainak korlátozása

1. A szabad mozgás és tartózkodási hely szabad megválasztásának jogának korlátozása:

- a ht. állomány tagja áthelyezhető, más szolgálati helyre vezényelhető
- ha a lakhelyét 4 órát meghaladóan elhagyja, akkor bejelentési kötelezettség terheli (távollévők füzet)
- a tartózkodási helyéről a szolgálati helyére bármikor berendelhető
- külföldre utazását köteles bejelentenie előljárójának.

2. A véleménynyilvánítás szabadsága jogának korlátozása:

- nem kötelezhető arra, hogy politikai nézeteiről, vagy pártszimpátiájáról nyilatkozatot tegyen
- politikai nézete vagy pártszimpátiája miatt szolgálati viszonyával kapcsolatos jogai gyakorlásában hátrány nem érheti, előnye nem származhat
- párt nevében, érdekében közszereplést nem vállalhat
- politikai tevékenységet szolgálati helyén nem folytathat
- a parancsot nem bírálhatja, arról véleményt nem mondhat
- médiában hivatalos ügyről magánvéleményt nem mondhat

3. Gyülekezési jog korlátozása:

- rendezvényt csak az állományilletékes parancsnok engedélyével rendezhet
- a rendezvény nem lehet politikai jellegű, a szolgálati rendet és fegyelmet sértő, a rendvédelmi szerv iránti közbizalom megingatására alkalmas, illetőleg a rendvédelmi szerv feladataival ellentétes célra irányuló
- politikai rendezvényen, egyenruhát csak a parancsnoka engedélyével viselhet

4. Egyesülési jog korlátozásai:

- ✚ csak az ezt meghatározó szabályok alapján lehet érdekképviselői szervezet létrehozni, illetve ahhoz csatlakozni
- ✚ a hivatásos állomány tagja nem csatlakozhat olyan szervezethez, amelynek tevékenysége a rendvédelmi szerv feladataival ellentétes
- ✚ a bv. szerv feladataival ellentétes célzatú szervezethez nem csatlakozhat
- ✚ más társadalmi szervezettel fennálló vagy létesülő tagsági viszonyát előljárójának be kell jelentenie
- ✚ A hivatásos állomány tagja kamarai tagsághoz kötött tevékenység esetén tagja lehet az illetékes szakmai kamarának.

5. Az anyanyelv használata jogának korlátozása:

- ❖ a rendvédelmi szerveknél a szolgálati érintkezés nyelve a magyar
- ❖ e korlátozáson felül a hivatásos állományú tag anyanyelvét szabadon használhatja

6. A választójog korlátozása:

- ✓ A hivatásos állomány tagja nem lehet országgyűlési, európai parlamenti, helyi önkormányzati vagy nemzetiségi önkormányzati képviselő, és nem tölthet be főpolgármesteri, polgármesteri vagy alpolgármesteri tisztséget
- ✓ köteles elöljárójának bejelenteni, ha választásokon jelöltként indult, ha attól visszalépett és azt, hogy a tisztségre megválasztották-e vagy sem.
- ✓ biztosítani kell a hivatásos állományú tag részére, hogy a választások alkalmával választhasson, ha más szolgálati helyen van, akkor ott kell azt biztosítani.

7. A munka és a foglalkozás szabad megválasztásának korlátozása

- csak iskolai végzettségének megfelelő beosztást láthat el és csak a betölthető beosztások között választhat
- polgári szakképzettségét csak a jogszabályi keretek között gyakorolhatja
- más kereső foglalkozást csak engedéllyel folytathat.

8. A munka és foglalkozás szabad megválasztása

a) szolgálati beosztásában a polgári szakképesítését a szolgálat ellátására vonatkozó szabályoknak megfelelően gyakorolhatja,

b) más kereső foglalkozást az összeférhetetlenségről szóló szabályozásnak figyelembevételével folytathat

c) a hivatásos állomány tagja a szolgálati feladathoz kapcsolódó nyilvános szereplésért tiszteletdíjat nem fogadhat el.

9. A tulajdonjog gyakorlásának korlátozása

Az országos parancsnok, az országos főigazgató vagy az állományilletékes parancsnok munkabiztonsági okból vagy a szolgálatellátás rendjének fenntartása és ellenőrizhetősége érdekében megtilthatja:

- a hivatásos állomány tagja a szolgálatban egyes vagyontárgyakat, magáncélú telekommunikációs eszközöket, valamint meghatározott összeget meghaladó készpénzt vagy – a bankkártya kivételével – készpénzt helyettesítő eszközt magánál tartson
- továbbá korlátozhatja a magáncélú telekommunikációs eszközöknek a szolgálatellátás során történő használatát.

3. A hivatásos állományú tag speciális jogai

1, Fokozott büntetőjogi védelemhez való jog

A hivatásos állományú tagot a szolgálati tevékenységének jogszerű ellátása során, illetve azzal kapcsolatban fokozott büntetőjogi védelem illeti meg. (valamint fokozott büntetőjogi felelősség is terheli)

2, Szolgálati lőfegyver viselésére vonatkozó jogosultság

Szolgálati lőfegyverrel a hivatásos állomány azon tagja látható el, aki a fegyverhasználatra, valamint a fegyver tárolására és kezelésére vonatkozó szabályok ismeretéből sikeres vizsgát tett és szolgálati beosztása indokolja a lőfegyverrel történő ellátását.

A szolgálati lőfegyver viselésére vonatkozó jogosultságot a hivatásos állományú tag szolgálati igazolványában kell feltüntetni.

3, Egyenruha és rendfokozat viselésének a joga

A hivatásos állomány tagja szolgálati beosztásához és feladatainak a végrehajtásához a büntetés-végrehajtási szervezetnél rendszeresített egyenruhát visel és rendfokozattal rendelkezik.

14/2016. (V. 10.) BM rendelet a belügyminiszter irányítása alá tartozó szervek egyenruha-ellátásra jogosult személyi állományának ruházati és öltözködési szabályzatáról, valamint a különleges foglalkoztatási állomány ruházati, fegyverzeti, kényszerítőeszköz- és világítástechnikai felszereléséről)

(47/2016. (X.25.) OP. szakutasítás az egyenruházati, a munka- és védőruházati alapellátási normák kiadásáról, valamint az egyenruha-ellátásra jogosult állományruházati és öltözködési szabályzatáról)

4, Illetményhez való jogosultság

A hivatásos állomány tagja havonta alapilletményre és az egyéb pótlékokra jogosult.

Az alapilletmény áll:

- beosztási illetményből,
- szolgálati időpótlékból és
- hivatásos pótlékból

A szolgálati időpótlék a hivatásos állomány tagját a szolgálati viszonyban eltöltött tízedik évtől kezdődően megillető, a szolgálatban eltöltött további öt évenként növekvő mértékű, a rendvédelmi illetményalap meghatározott százalékában megállapított illetményelem.

Az ellátott feladattól és körülményektől függően a hivatásos állomány tagja az e törvényben megállapított egyéb pótlékokra jogosult.

A hivatásos állomány tagja részére az angol, francia, német, arab, kínai és orosz nyelvek tekintetében az idegennyelv-tudási pótlék alanyi jogon jár.

A hivatásos állomány tagja ezen felül a következő pótlékokra jogosult:

- a) fertőzés veszélyének kitett beosztásban szolgálatot teljesítők pótlékára (havonta a rendvédelmi illetményalap 25%-a)
- b) a preferált településen szolgálatot teljesítők pótlékára (havonta a rendvédelmi illetményalap 50%-a)
- c) az éjszakai pótlékra (teljesített óránként a rendvédelmi illetményalap 0,5%-a)
- d) a készenléti pótlékra (teljesített óránként a rendvédelmi illetményalap 0,25%-a)

A beosztási illetmény a hivatásos állomány tagjának besorolása alapján megállapított fizetési fokozathoz tartozó illetményszorzó és a rendvédelmi illetményalap szorzata.

A beosztási illetmény megállapításához szükséges illetményszorzókat a Hszt. 5–9. melléklet határozza meg.

A kiemelt vezetők esetében alkalmazott illetményszorzó mértékét a munkáltatói jogkör gyakorlója a Hszt. 9. mellékletben meghatározott keretek között állapítja meg.

A hivatásos állomány tagja az előző évi egyéni teljesítményértékelésének eredményétől függően, a szervezeti egység számára a szervezeti teljesítményértékelés eredménye alapján a személyi juttatás előirányzaton belül biztosított költségvetési keret terhére évente két alkalommal, április és szeptember hónapban, egyenlő mértékű teljesítményjuttatásban részesíthető.

A teljesítményjuttatás tárgyévre meghatározott mértéke nem haladhatja meg a hivatásos állomány tagja alapilletményének háromszorosát.

Az előző évi egyéni teljesítményértékelésre tekintettel a teljesítményjuttatásra a hivatásos állomány tagja akkor is jogosult, ha szolgálati viszonya a kifizetési év közben megszűnik.

Illetményét havonta, magyar forintban, minden hó 5.-éig és utólag kapja a hivatásos állomány tagja.

A rendvédelmi illetményalap összege: 38.650,-Ft.

A hivatásos állomány tagja **jubileumi jutalomra jogosult**, amelynek mértéke:

- a) huszonöt év szolgálati viszonyban töltött idő esetén kéthavi,
- b) harminc év szolgálati viszonyban töltött idő esetén háromhavi,
- c) harmincöt év szolgálati viszonyban töltött idő esetén öthavi,
- d) negyven, és ezt követő minden öt év szolgálati viszonyban töltött idő esetén héthavi távolléti díjnak megfelelő összeg.

A jubileumi jutalom a szolgálati viszonyban töltött idő elérésének napján esedékes. A jogosultság megállapításához a hivatásos szolgálati időt kell figyelembe venni.

A hivatásos állomány tagja nem jogosult a jubileumi jutalomra, ha azt más jogviszony alapján már megkapta.

5. Szabadsághoz való jogosultság

A hivatásos állomány tagja alap-, pót-, egészségügyi-, szülési és illetmény nélküli szabadságra, továbbá gyermek születése és tanulmányok folytatása esetén járó munkaidő-kedvezményre jogosult.

A szabadság kiadása:

A szolgálati érdekre figyelemmel a hivatásos állomány tagját megillető szabadságot a tárgyév február 28-áig elkészített szabadságotolási terv alapján, a hivatásos állomány tagjának méltányolható igényeire is tekintettel kell kiadni.

A szabadság tartamának 50%-át egybefüggően, a 25%-át, de legalább tíz napot pedig a hivatásos állomány tagja által megjelölt időben és időtartamban kell kiadni úgy, hogy az a rendvédelmi szerv működőképességét ne veszélyeztesse.

A szabadságot az esedékesség évében kell kiadni. Szolgálati érdekből a szabadságot a tárgyévet követő év január 31-éig, kivételesen fontos szolgálati érdekből legkésőbb március 31-éig, a hivatásos állomány tagjának betegsége vagy a személyét érintő más elháríthatatlan akadály esetén az akadályoztatás megszűnésétől számított harminc napon belül kell kiadni.

Alapszabadság: 20+5 = 25 munkanap évente.

A **pótszabadság** mértéke a felsőfokú végzettséghez van megállapítva, a középfokú végzettségűeké 1-1 nappal kevesebb.(2 évig-3nap, 5 évig-4nap, 10 évig-5nap, 15évig-6 nap, stb...)

A hivatásos állományú szülőt 1 gyermek után 2 nap, 2 gyermek után 4 nap, 3 vagy több gyermek után 7 nap pótszabadság illeti meg. E pótszabadságot utoljára abban az évben kell figyelembe venni, amelyben a gyermek a 16. életévét betöltötte.

Egészségügyi szabadság a hivatásos állomány tagjának betegség, műtét, baleseti sérülés esetén jár, amennyiben a szolgálat ellátására képtelen vagy a szolgálat ellátása állapotának rosszabbodását eredményezné.

Szülési szabadság a hivatásos állomány terhes, illetve szülő nő tagjának a munkajogi szabályok szerint jár, melyet úgy kell kiadni, hogy 4 hét a szülés várható időpontja elé essen.

Illetmény nélküli szabadságot a hivatásos állományú tag kérelmére kell engedélyezni.

Kérhető:

- gyermekgondozás céljából (a gyermek 3 éves koráig, ikergyermekek esetén a tankötelessé válás évének a végéig vagy beteg, fogyatékos gyermek 12, életévéig)
- gyermek betegsége esetén a betegsége tartamára a gyermek 12. éves koráig
- közeli hozzátartozó ápolására, gondozására (ha az előreláthatólag a 30 napot meghaladja, ami legfeljebb 2 évig tarthat amennyiben az ápolást a hivatásos állományú tag személyesen végzi)
- házastárs tartós külföldi kiküldetésének tartamára

Tanulmányi szabadidő-kedvezményt az engedélyezett tanulmányok folytatásához kell biztosítani. A szabadidő mértéke függ az oktatási intézmény által kiadott igazolástól. (tanrend, vizsgák időpontjai)

Vizsgánként, illetőleg ha egy napon több vizsga van, akkor tantárgyanként 4 munkanapot kell biztosítani.

A diplomamunka elkészítéséhez 10 munkanap szabadidőt kell biztosítani.

6. Nyugellátáshoz, rokkantsági nyugellátáshoz való jogosultság

A hivatásos állomány tagja – saját jogán – szolgálati nyugdíjra, rokkantsági nyugdíjra, baleseti rokkantsági nyugdíjra jogosult.

A hivatásos állomány tagja után a hozzátartozókat özvegyi nyugdíj, árvaellátás, szülői nyugdíj és baleseti hozzátartozói nyugellátás illeti meg.

7. Egészségbiztosítási ellátáshoz való jogosultság

A hivatásos állomány tagja baleset miatti sérülés esetén egészségügyi állapotának javítására, szolgálatképességének visszaállítására rehabilitációra jogosult. (5 év szolgálati viszony után évente 10 nap – Igal, Pilisszentkereszt)

8. Kérelem, szolgálati panasz,

A hivatásos állomány tagja szolgálati viszonyával összefüggő ügyben szóban és írásban **kérelmet** terjeszthet elő. Az előjáró a kérelem tárgyában 30 napon belül intézkedni köteles.

A kérelmet és a szolgálati panaszt a szolgálati út betartásával kell benyújtani.

A szolgálati panaszt a munkáltatói intézkedés közlésétől 15 napon belül lehet benyújtani. A szolgálati panasz benyújtásának írásbeli formája a szolgálati jegy. A szolgálati panaszt az előjáró 30 napon belül köteles kivizsgálni, amit egy alkalommal 30 nappal meghosszabbíthat. A panaszjog gyakorlásában senki sem korlátozható.

9. Szolgálati jogvita joga

Szolgálati jogvita esetén a hivatásos állományú tag a jogerős határozat közlésétől számított 30 napon belül keresettel fordulhat az illetékes közigazgatási és munkaügyi bírósághoz.

4. A hivatásos állományú tag kötelességei

A hivatásos állomány tagja a szolgálat ellátásával összefüggésben köteles:

- az előírt helyen és időben, szolgálatképes állapotban megjelenni, ezt az állapotot a szolgálat teljes ideje alatt fenntartani és feladatát teljesíteni, valamint e célból rendelkezésre állni,
- a szolgálati feladatait a törvényes előírásoknak, a parancsoknak és intézkedéseknek megfelelően – szükség esetén a veszély vállalásával –, az elvárható szakértelemmel és gondossággal, pártatlanul és igazságosan végrehajtani,

- a munkatársaival együttműködni, munkáját úgy végezni és általában olyan magatartást tanúsítani, hogy az más egészségét, testi épségét ne veszélyeztesse, anyagi károsodását ne idézze elő,
- a számára meghatározott iskolai rendszerű vagy iskolai rendszeren kívüli oktatásban, képzésben részt venni, és az előírt vizsgákat letenni,
- az egészségi, pszichikai és fizikai alkalmassági követelményeknek eleget tenni,
- a jogszabályban foglalt esetben magát kötelező védőoltásnak alávetni,
- a rábízott, a szolgálat ellátásához biztosított eszközt, felszerelést megóvni, rendeltetésszerűen használni,
- a szolgálatképes állapot megállapítása érdekében a befolyásoltság kiszűrése céljából az alkohol, a kábítószer vagy pszichotróp anyag fogyasztásának ellenőrzését célzó vizsgálatnak magát alávetni
- munkatársaival az emberi méltóság és a függelmi viszonyok tiszteletben tartásával érintkezni
- szolgálaton kívül is a hivatásos állomány tagjához és szolgálati beosztásához méltó magatartást tanúsítani
- szolgálatteljesítése során köteles végrehajtani a szolgálati előjáró parancsát, a felettes rendelkezését, kivéve, ha azzal bűncselekményt követne el.

A hivatásos állomány tagja a szolgálati feladathoz kapcsolódó nyilvános szereplésért tiszteletdíjat nem fogadhat el.

Mentesül a hivatásos állomány tagja a szolgálatteljesítési kötelezettsége alól:

- a) az állampolgári kötelezettségének teljesítése alatt,
- b) közeli hozzátartozója halálakor, esetenként két munkanapra,
- c) a kötelező orvosi vizsgálat, valamint a várandóssággal összefüggő orvosi vizsgálat teljes időtartamára,
- d) a véradás miatt távol töltött teljes időtartamra (a szolgálati helyen kívül szervezett véradás esetén legalább négy óra),
- e) az emberi reprodukcióra irányuló különleges eljárással összefüggő vizsgálat időtartamára,
- f) tanúzási kötelezettség teljesítése esetén a megjelenéshez és a kötelezettség teljesítéséhez szükséges időtartamra,
- g) ha elháríthatatlan ok miatt nem tud a szolgálatteljesítési helyén megjelenni,
- h) a szolgálati viszonyra vonatkozó szabály vagy az állományilletékes parancsnok engedélye alapján. (pl.: az állományilletékes parancsnok az oktatáson, képzésen való részvételt a Hszt. alapján nem korlátozza, a saját elhatározáson alapuló képzésben való részvételhez a hivatásos állomány tagjának kérelmére illetményfolyósítás nélküli szolgálatmentességet kell biztosítani.)

A szolgálatteljesítési kötelezettség alóli mentesülése esetében a hivatásos állomány tagja a távollét idejére távolléti díjra jogosult.

5. A szolgálati viszony módosulásának esetei

A szolgálati viszony – az e törvényben meghatározott eseteket kivéve – a hivatásos állomány tagjának beleegyezésével módosítható.

A módosítás esetei:

a) szolgálati beosztás módosítása:

1. magasabb szolgálati beosztásba helyezéssel, (létszámcsökkentés, átszervezés esetén, a ht. áll. kérelmére)

A hivatásos állomány tagja szervezeti egységen belül magasabb szolgálati beosztásba csak beleegyezésével helyezhető, feltéve, hogy a tervezett szolgálati beosztás ellátásához szükséges képesítési és alkalmassági feltételeknek megfelel.

2. azonos besorolású másik szolgálati beosztásba helyezéssel

Szervezeti egységen belül azonos besorolású másik szolgálati beosztásba helyezéshez a hivatásos állomány tagjának beleegyezése nem szükséges, azonban az új szolgálati beosztásba előírt képesítési és alkalmassági feltételeknek ebben az esetben is meg kell felelni.

3. alacsonyabb szolgálati beosztásba helyezéssel

A hivatásos állomány tagja alacsonyabb szolgálati beosztásba helyezhető:

- beleegyezésével, ha létszámcsökkentés vagy átszervezés miatt a szolgálati beosztása megszűnt,
- a saját kérelmére,
- a vezetői kinevezés visszavonásával vagy az arról történő lemondással, vagy
- ha a nemzetbiztonsági ellenőrzése alapján megállapított nemzetbiztonsági kockázat miatt a nemzetbiztonsági ellenőrzés alá eső szolgálati beosztásából fel kellett menteni.

A hivatásos állomány tagját alacsonyabb szolgálati beosztásba kell helyezni, ha:

- minősítése alapján az általa betöltött szolgálati beosztás ellátására alkalmatlannak bizonyult,
- vele szemben alacsonyabb szolgálati beosztásba helyezés fegyelmi fenyítést alkalmaztak.

4. vezetői beosztásba történő kinevezéssel és a vezetői kinevezés visszavonásával

A hivatásos állomány tagja a rendvédelmi szervnél rendszeresített vezetői beosztásba – beleegyezésével – akkor nevezhető ki, ha:

- a tervezett vezetői beosztáshoz szükséges szakmai és rendvédelmi ismeretekkel, vezetői kompetenciákkal rendelkezik,
- valamint az egészségi és pszichikai állapota alkalmassá teszi a vezetői beosztás ellátására

A vezetői kinevezés határozatlan időre szól.

b) áthelyezés rendvédelmi szerv más szervezeti egységéhez

Szolgálati érdekből vagy a hivatásos állomány tagjának kérelmére a hivatásos állomány tagja a rendvédelmi szerv más szervezeti egységéhez áthelyezhető, ha megfelel a tervezett új szolgálati beosztáshoz előírt képzettségi és alkalmassági feltételeknek.

Az átadó állományilletékes parancsnok a szolgálati érdekre hivatkozva az áthelyezést legfeljebb négy hónappal elhalaszthatja. Ha a hivatásos állomány tagja a tervezett szolgálati beosztást pályázattal nyerte el, az áthelyezés nem halasztható el.

Az új szolgálatteljesítési hely meghatározásakor a hivatásos állomány tagjának méltányos érdekét lehetőség szerint figyelembe kell venni.

A szolgálati érdekből történő áthelyezéshez a hivatásos állomány tagjának beleegyezése szükséges, ha az áthelyezés alacsonyabb vagy magasabb szolgálati beosztásba helyezéssel is jár.

Vezetői kinevezés helyettesítés céljából vagy tartós külszolgálat időtartamára határozott időre is adható. A helyettesítés céljából adott határozott idejű vezetői kinevezés meghosszabbítható.

Kiemelt vezetői beosztásba a hivatásos állomány azon tagja nevezhető ki, aki középvezetői beosztásban legalább három évet eltöltött. Középvezetői beosztásba a hivatásos állomány azon tagja nevezhető ki, aki beosztott vezetői beosztásban legalább három évet eltöltött.

c) átrendelés

A hivatásos állomány tagja szolgálati érdekből eredeti szolgálati beosztásában való meghagyása mellett, beleegyezése nélkül a rendvédelmi szerv bármely szervezeti egységéhez és bármely helységbe meghatározott szolgálati feladat teljesítésére átrendelhető.

A más helységbe való átrendelések együttes időtartama naptári évenként a 4 hónapot nem haladhatja meg. A 4 hónap leteltétől számított 6 hónapon belül újabb átrendelésre nem kerülhet sor. Méltánylást érdemlő személyi vagy családi érdekből azonban e korlátoktól el lehet tekinteni. E korlátoktól a hivatásos állomány tagjának kérelmére is el lehet térni.

A hivatásos állomány tagjának nem tanulmányi szerződés keretében végzett oktatása, képzése az oktatás időtartamára átrendeléssel történik. Ezen átrendelés időtartama nem számít be az előzőekben megállapított időtartamba (4hó/év).

A hivatásos állomány tagja a rendvédelmi szerv hatékony működéséhez szükséges szolgálatszervezési okból, ideiglenesen az eredeti szolgálati beosztásából a szervezeti egységen belül más szolgálati feladatok ellátására rendelhető át (a továbbiakban: **ideiglenes átrendelés**), az eredeti szolgálati beosztásában való megtartása mellett.

Az ideiglenes átrendelést a munkáltatói jogkör gyakorlója írásban rendeli el.

Az ideiglenes átrendelésre egy naptári éven belül összesen harminc munkanap időtartamban, a rész-szolgálatteljesítési időben foglalkoztatott esetében a harminc munkanap időarányos részére kerülhet sor.

Az ideiglenes átrendelés időtartamára a hivatásos állomány tagját nem illeti meg az illetményen felüli további díjazás.

e) vezénylés:

- a miniszter által vezetett minisztériumba vagy a miniszter által irányított szervhez
- az ügyészi szervezethez
- a Nemzeti Közsolgálati Egyetemre
- külföldi szolgálatra vezénylés

A hivatásos állomány tagja kormányzati, rendvédelmi vagy egyéb biztonsági érdekből a miniszter, a más szervet irányító vagy vezető miniszter, a más szerv és a rendvédelmi szerv

megállapodása alapján – beleegyezésével – munkakör vagy meghatározott feladat ellátására **más szervhez vezényelhető** szolgálatteljesítésre.

A más szervhez vezénylés legfeljebb öt évre szól.

A vezényelt a más szervhez vezénylés ideje alatt a más szervhez vezénylést megelőzően viselt rendfokozatának viselésére jogosult.

A hivatásos állomány más szervhez vezényelt tagja a más szerv illetékes vezetőjének rendelkezései szerint teljesíti szolgálatát.

Hivatásos szolgálat kormányzati, rendvédelmi érdekből a rendvédelmi szerven kívül a következő **más szerveknél** is teljesíthető:

- c) a közigazgatási vagy államigazgatási szerv,
- d) a Köztársasági Elnöki Hivatal,
- e) a Magyar Honvédség,
- f) a Nemzeti Közszolgálati Egyetemen kívüli más, állami fenntartású felsőoktatási intézmény,
- g) tudományos intézmény,
- h) rendvédelmi célú tevékenységet folytató állami tulajdonban levő gazdálkodó szerv,
- i) egészségügyi intézmény,
- j) a bíróságok igazgatási feladatait ellátó szervezet, valamint
- k) rendészeti adatfeldolgozást végző szerv [a c)–k) pontban meghatározott szervek a továbbiakban együtt: más szerv].

A hivatásos állomány tagja – a szolgálati beosztása meghagyása mellett – a legfőbb ügyész kezdeményezésére, az országos parancsnok egyetértésével, meghatározott feladat ellátására, határozott időtartamra az **ügyészi szervezethez vezényelhető**.

A hivatásos állomány tagja – beleegyezésével – határozott vagy határozatlan időtartamra szolgálati beosztásba vagy közalkalmazotti oktatói, nevelői munkakör vagy feladat ellátására a **Nemzeti Közszolgálati Egyetemre vezényelhető**.

A hivatásos állomány tagját – rendelkezési állományba helyezés mellett – a miniszter **külföldre vezényli** a külföldi szolgálati tevékenység időtartamára, de legfeljebb 3 évre. A külföldre vezénylés egy alkalommal 1 évvel meghosszabbítható.

i) megállapodás az Európai Unió vagy nemzetközi szervezetek által finanszírozott fejlesztési programokban történő szakértői részvételre

A rendvédelmi szerv és a hivatásos állomány tagja megállapodhatnak abban, hogy a hivatásos állomány tagja határozott ideig az Európai Unió vagy nemzetközi szervezetek által finanszírozott fejlesztési programok keretében **szakértői tevékenységet lát el**.

A hivatásos állomány tagja és a fejlesztési programok végrehajtásáért felelős szerv között a szakértői tevékenység gyakorlásával kapcsolatban kötött megállapodás **nem hozhat létre további jogviszonyt**.

j) megbízás helyettesítésre

A hivatásos állomány arra alkalmas tagja átmenetileg megbízható:

- az ideiglenesen megüresedett vagy betöltetlen szolgálati beosztás ellátásával,
- a szolgálati beosztás ellátásában tartósan akadályozott személy helyettesítésével,

- a hivatásos állomány tagjának szolgálati beosztásához nem tartozó feladatkör ellátásával, többletfeladatként.

A szolgálati beosztás ellátására vagy helyettesítésre szóló megbízás történhet az eredeti szolgálati beosztás ellátása mellett vagy az eredeti szolgálati beosztás ellátása alóli mentesítéssel.

A helyettesítés az 1 évet nem haladhatja meg. Az illetmény nélküli szabadságon távollevő helyettesítése az illetmény nélküli szabadság tartamára szólhat.

Az egyhavi időtartamot meg nem haladó megbízáshoz a hivatásos állomány tagjának beleegyezése nem szükséges!

A szolgálati beosztáshoz nem tartozó feladatkörrel való megbízás nem esik az előbbiekről szerinti időkorlátozás alá.

k) szolgálati viszony szüneteltetése

Szünetel a szolgálati viszonya a hivatásos állomány azon tagjának, akit az országgyűlési képviselők, az Európai Parlament tagjainak, a helyi önkormányzati képviselők és polgármesterek vagy a nemzetiségi önkormányzati **képviselők választásán jelöltként nyilvántartásba vettek.**

A szünetelés időtartama jelöltségének nyilvántartásba vételétől a választás befejezéséig, megválasztása esetén a mandátuma igazolásáig tart.

Ha a hivatásos állomány képviselőjelölti nyilvántartásba vett tagja a jelöltségtől visszalépett, vagy nem választották meg, az eredeti szervezeti egységénél és szolgálati beosztásában folytatja szolgálatát.

Szünetel továbbá a hivatásos állomány tagjának szolgálati viszonya, ha a miniszter által vezetett minisztériumba **állami vezetővé nevezik ki.** A szünetelés az állami vezetővé való kinevezéstől vagy megválasztástól az állami vezetői megbízatás megszűnéséig tart.

l) rendelkezési állományba helyezés

A rendvédelmi szerv hivatásos állományába tartozó, de a rendvédelmi szervnél szolgálati beosztást be nem töltő személyt rendelkezési állományba kell helyezni.

A rendvédelmi szerv rendelkezési állományába tartozik:

- ❖ aki szolgálatát a Hszt. szerinti szervnél teljesíti vagy akit külföldre vezényeltek,
- ❖ akinek a szolgálati beosztása létszámcsökkentés vagy átszervezés miatt megszűnt, de más szolgálati beosztásba tervezett (legfeljebb egy évig)
- ❖ aki rendvédelmi szerv által elrendelt iskolarendszerű képzésen vesz részt (a szolgálati beosztásba helyezéskéig, de legfeljebb a képzés befejezését követő hat hónapig)
- ❖ aki felsőoktatási intézményben nappali tanrendben tanulmányokat folytat (a tanulmányai befejezéséig, de legfeljebb a tanulmányok befejezését követő hat hónapig)
- ❖ aki egészségi, pszichikai vagy fizikai állapota miatt eredeti szolgálati beosztását tartósan képtelen ellátni, de felgyógyulása várható (az általa ellátható más szolgálati beosztásba helyezéskéig, de legfeljebb egy évig)

- ❖ aki szolgálati feladatait gyermekgondozás céljából igénybe vett illetmény nélküli szabadság miatt vagy más, önhibáján kívüli okból nem tudja ellátni (legfeljebb az ok megszűnéséig)
- ❖ a Magyar Rendvédelmi Kar (a továbbiakban: MRK) elnöke (az elnöki megbízatás megszűnéséig)
- ❖ akinek a részére vezetői beosztásba történt kinevezésének visszavonásakor vagy vezetői kinevezésről történő lemondás esetén (legfeljebb egy évig)
- ❖ akinek a részére a más szervhez vezénylés megszüntetését követően szolgálati beosztás nem biztosítható (más szolgálati beosztásba helyezéséig, de legfeljebb egy évig)
- ❖ akinek a szolgálati viszonyát felmentéssel meg kellene szüntetni, de a felmentésére a Hszt.-ben meghatározott okok miatt nem kerülhet sor (legfeljebb a felmentési védelem megszűnéséig)
- ❖ akit a szolgálati beosztásából a nemzetbiztonsági ellenőrzés során megállapított nemzetbiztonsági kockázat miatt fel kellett menteni (a szolgálati beosztás felajánlásáig, de legfeljebb egy évig)

m) nyugdíj előtti rendelkezési állományba helyezés

A hivatásos állomány tagját a hivatásos szolgálat felső korhatárának elérése előtt 5 évvel kérelmére vagy – a rendvédelmi szerv érdekkörében felmerült okból, beleegyezésével – a munkáltatói jogkört gyakorló eljáró erre irányuló döntése alapján nyugdíj előtti rendelkezési állományba kell helyezni, ha legalább 30 év tényleges szolgálati idővel rendelkezik.

A hivatásos állomány nyugdíj előtti rendelkezési állományba helyezett tagja csak veszélyhelyzet, megelőző védelmi helyzet, rendkívüli állapot, váratlan támadás vagy szükségállapot idején hívható szolgálatba.

Szolgálatba hívása időtartamára a ténylegesen betöltendő szolgálati beosztása szerinti, de legalább az utolsó havi illetményének megfelelő díjazásra jogosult.

Szabadságra nem jogosult, kivéve, ha szolgálatba hívják, amelynek tartamára tekintettel az éves szabadság időarányosan illeti meg.

Ruházati utánpótlási ellátmányra és kiegészítő ruházati utánpótlási ellátmányra, továbbá a Hszt.-ben meghatározott választható juttatásra csak a szolgálatba hívása időtartamára – időarányosan – jogosult.

n) könnyített szolgálatban foglalkoztatás

A hivatásos állomány tagját a hivatásos szolgálat felső korhatárának elérése előtt tíz évvel, ha legalább huszonöt év tényleges szolgálati idővel rendelkezik, kérelmére – valamely, e törvény hatálya alá tartozó rendvédelmi szervnél vagy a miniszter által vezetett minisztériumban könnyített szolgálatban foglalkoztatottak által betölthető szolgálati beosztásban – könnyített szolgálat formájában kell foglalkoztatni.

Könnyített szolgálat ellátása esetén a szolgálatteljesítési idő heti 35 óra, valamint túlszolgálat nem rendelhető el. A könnyített szolgálatban foglalkoztatott beleegyezése nélkül éjszakai szolgálatteljesítés nem rendelhető el.

A hivatásos állomány könnyített szolgálatban foglalkoztatott tagjának illetménye a könnyített szolgálatban betöltött szolgálati beosztás szerinti besorolása és szolgálati ideje alapján megállapítható illetményének 90%-a.

A könnyített szolgálatban foglalkoztatottak által betölthető szolgálati beosztásokat a belügyminiszter rendeletben határozza meg.

6. A próbaidő

- A hivatásos állomány tagja a próbaidő tartama alatt a besorolásának megfelelő beosztási kategória első fizetési fokozatának megfelelő illetményre jogosult.
- A próbaidő tartama alatt albérleti, lakásbérlet támogatásban részesíthető, rendvédelmi szerv által fenntartott szállást igénybe vehet, részére kamatmentes családalapítási támogatás nem nyújtható.
- A szolgálati viszony létesítésekor – e törvény eltérő rendelkezésének hiányában – legalább három, de legfeljebb tizenkét hónapig terjedő próbaidőt kell kikötni.
- Tizenkét hónap próbaidőt kell kikötni, ha a jelentkező nem rendelkezik a rendvédelmi szerv jellegének megfelelő rendvédelmi szakmai képesítéssel.
- A hivatásos állomány tagja a próbaidő alatt a jogszabályban meghatározott illetményre és a szolgálat teljesítéséhez szükséges egyéb ellátásra jogosult.
- A próbaidő alatt a szolgálati viszonyt bármelyik fél indokolás nélkül, azonnali hatállyal megszüntetheti.
- Ha a hivatásos állomány tagja részére próbaidőt kötöttek ki, a próbaidő elteltekor dönteni kell a véglegesítéséről

A véglegesítés előtt az állományilletékes parancsnok meggyőződik:

- a) – ha volt ilyen előírás – az előírt képzettség megszerzéséről,
 - b) az egészségügyi, pszichikai és fizikai alkalmassági feltételeknek való megfelelésről,
 - c) a hivatásos állomány tagjának a hivatásos szolgálat alatt tanúsított magatartásáról, szakmai felkészültségéről és teljesítményéről,
- kikéri a hivatásos állomány tagja szolgálati előljárójának véleményét.
- Ha a hivatásos állomány tagjának véglegesítését az állományilletékes parancsnok elutasítja, a szolgálati viszonyt azonnali hatállyal a próbaidő alatt meg kell szüntetni.

7. Teljesítményértékelés és minősítés

A teljesítményértékelés és minősítés erőteljes hatással bír a szolgálatteljesítés lényegi elemeire: az előmenetelre, a szolgálati viszony módosítására, megszüntetésére, ezért e bekezdésben lényegének meghatározása az egyik fő elem, a másik pedig a dokumentálás és a jogorvoslati lehetőségek beható ismerete.

A hivatásos állomány tagjának tisztában kell lennie azzal, hogy milyen követelmények támaszthatók vele szemben és mik a különböző szintű teljesítés eredményei, valamint az eredmény következményei (értékelő vezetői intézkedések).

Egyéni teljesítményértékelés

A hivatásos állomány tagjának szolgálatellátását, magatartását és a vele szemben támasztott követelményeket évente egy alkalommal értékelni kell. A régi Hszt. az egyéni teljesítményértékelést évente két alkalommal írta elő. Az új Hszt. arra az esetre is előírja az egyéni teljesítményértékelés elkészítését, ha a hivatásos állomány tagjának szolgálati beosztása év közben megváltozna. (más beosztásba kerül, alkalmatlansága esetén)

Az egyéni teljesítményértékelés szintjének meghatározásakor figyelembe kell venni a szervezeti teljesítményértékelést is.

A teljesítményértékelés elemei

Az egyéni teljesítményértékelés kötelező és ajánlott elemekből áll.

Kötelező elem egyrészt 3-4 teljesítménykövetelmény – tárgyévben teljesítendő feladat – meghatározása, másrészt a kompetencia alapú munka-magatartás – szakmai professzionalitás, teherbírás, munkaidő-kihasználtság – értékelése.

Az egyéni teljesítményértékelés ajánlott elemei:

- stratégiai egyéni teljesítménykövetelmények (szervezeti cél egyénre szabva)
- egyéni fejlesztési célok (szakmai ismeretek bővítése, gyakorlati tevékenységek)
- év közbeni többletfeladatok (beszámolók, előadások tartása)
- kompetencia-értékelés (szakmai jártasság, képességek, motiváció)

Az teljesítményértékelés eredményeként az alábbi teljesítményfokok állapíthatók meg:

- kivételes teljesítmény (91-100%)
- jó teljesítmény (71-90%)
- megfelelő teljesítmény (51-70%)
- átlag alatti teljesítmény (41-50%)
- elfogadhatatlan teljesítmény (0-40%)

A minősítés

A tárgyévet lezáró egyéni teljesítményértékelés a szöveges indoklással kiegészítve adja az értékelt tárgyévre szóló minősítését.

A szöveges indoklásnak tartalmaznia kell az értékelt személy képességeinek és személyes tulajdonságainak értékelését, betöltött beosztására való alkalmasságát, valamint a további fejleszthetőségére és előmenetelére vonatkozó következtetéseket.

A minősítést az értékelő vezető készíti el és az állományilletékes parancsnok hagyja jóvá. Az értékelő vezető a munkáltatói jogkör gyakorlója, illetve akire a munkáltatói jogkör gyakorlója a teljesítményértékeléssel kapcsolatos jogkörét átruházza.

Az értékelő vezető a minősítésben az alábbi intézkedéseket teheti:

- kezdeményezheti az értékelt személy vezetői és utánpótlási adatbankba történő felvételére vagy az abból való törlésére irányuló eljárást
- kezdeményezheti a szolgálati viszony módosítását (alacsonyabb, magasabb vagy más azonos besorolású beosztásba helyezésére történő javaslatot tehet)
- szolgálati beosztásra való alkalmatlanságot állapíthat meg
- hivatásos szolgálatra való alkalmatlanságot állapíthat meg (ebben az esetben – a minősítés jóváhagyását követően – az értékelt személy hivatásos szolgálati viszonyát felmentéssel meg kell szüntetni)
- jogszabályban meghatározott egyéb intézkedéseket tehet (magasabb besorolásra javasolhat)

Dokumentálás és jogorvoslatok

A minősítést ismertetni kell a hivatásos állomány tagjával, aki arra írásban észrevételt tehet és az ismertetés megtörténtét aláírásával igazolja.

A minősítés megállapításai ellen, illetőleg a teljesítményértékelés egyes elemeire a hivatásos állomány tagja szolgálati panasszal élhet. A minősítés alapján hozott állományilletékes parancsnoki döntést a szolgálati panasz benyújtása után mindaddig nem lehet végrehajtani, amíg a panasz ügyében eredmény nem születik (a döntés halasztó hatályú).

Amennyiben a panaszt elbíráló elöljáró azt állapítja meg, hogy a teljesítményértékelés egyes értékei, vagy a minősítés megállapításai tényekkel nem támaszthatók alá, vagy a minősítés jelentősen eltér az értékelt személy által valósnak tartott értékektől, esetleg az abban tett megállapítások a személyiségi jogát sértik, elrendelheti a teljesítményértékelés, minősítés vagy mindkettő újbóli elvégzését.

A megismételt minősítés, teljesítményértékelés megállapításaival szemben az értékelt személy közvetlenül az illetékes közigazgatási és munkaügyi bírósághoz fordulhat. Ha a megismételt minősítés alapján a szolgálati viszony – felmentéssel történő – megszüntetésére kerülne sor, ez ellen önálló jogorvoslatnak helye nincs.

Az erről rendelkező állományparanccsal szemben benyújtott panasz nem akadályozza az állományilletékes parancsnoki döntés végrehajtásának (nem halasztó hatályú). A döntés ekkor végrehajtásra kerül, azonban a döntés jogszerűsége újabb szolgálati panaszban kifogásolható.

8. Összeférhetetlenség

Az összeférhetetlenség a rendvédelmi hivatásos szolgálati viszony szabályozásának az egyik sarkalatos pontja, hiszen az összeférhetetlenségi okok, azok feloldása kapcsolatban állnak a hivatásos állományú tag jövedelmi viszonyával, megélhetésével, életminőségével. Lényeges új elem a politikai jellegű összeférhetetlenség törvényi – enyhébb és szigorúbb – szabályozása.

A gazdasági és a hivatással kapcsolatos okok fennállása, megszűnése a hivatásos szolgálattal összefüggésben, a rendvédelmi feladatok ellátásához nélkülözhetetlen hivatásetikai alapelveket erősíti. A hivatásos állomány tagjaiban fontos kérdések merülnek fel e témával kapcsolatban, hiszen ismerniük kell a munkavégzéssel járó egyéb jogviszonyok közül mely bejelentés-köteles, mely engedélyköteles, valamint melyhez nem kell engedély illetőleg melyek nem engedélyezhetők.

Az összeférhetetlenség megszüntetése iránti intézkedés a szolgálati viszony fenntartását is érintheti, amely esetlegesen a hivatásos szolgálati viszony megszűnésével is járhat.

Politikai összeférhetetlenség

A politikai összeférhetetlenség a rendvédelmi feladatokat ellátó szervek hivatásos állományú tagjainak szolgálati jogviszonyáról szóló 2015. évi XLII. törvény (a továbbiakban: Hszt.) egyik új eleme.

Az új Hszt. e rendelkezéseket nem egységesen állapítja meg az egyes rendvédelmi feladatokat ellátó szervek tekintetében, hiszen enyhébb és szigorúbb szabályozást ír elő.

A rendőrség, a polgári nemzetbiztonsági szolgálatok és az Országgyűlési Őrség hivatásos állományú tagjai nem lehetnek pártnak tagjai, míg a hivatásos katasztrófavédelem

és a büntetés-végrehajtási szervezet hivatásos állományú tagjai pártnak tagjai lehetnek, ám pártban tisztséget nem viselhetnek.

Egységes tiltó rendelkezés szerint a rendvédelmi szervek hivatásos állományú tagja párt nevében vagy érdekében közszereplést nem vállalhat, valamint szolgálati helyén vagy szolgálati feladata végrehajtása közben politikai tevékenységet nem folytathat.

Az új Hszt. szerint politikai tevékenységnek kell tekinteni minden olyan, mások előtti megnyilvánulást, amely kifejezetten valamely párt vagy politikai mozgalom céljának megvalósulása érdekében a párt vagy politikai mozgalom segítésére vagy támogatására szólít fel.

Gazdasági összeférhetlenség

Az új Hszt. e szakasz első részében az ún. együttalkalmazási tilalom szabályozását úgy módosítja, hogy a döntésre jogosult személyét megváltoztatva amennyiben a hivatásos állomány tagja közeli hozzátartozójával kerülne közvetlen irányítási, felügyeleti vagy ellenőrzési viszonyba a törvény értelmében az országos parancsnok vagy az országos főigazgató jogosult annak engedélyezésére. (a régebbi szabályozás a minisztert állapította meg).

Alaptételként kerül megállapításra, miszerint a hivatásos állomány tagja munkavégzéssel járó egyéb jogviszonyt csak engedéllyel létesíthet, illetve vezető beosztású személy ilyen jellegű jogviszonyt nem létesíthet.

Kivételt képeznek mindkét esetben azon tevékenységek, melyeket sem bejelenteni, sem engedélyeztetni nem kell az állományilletékes parancsnoknak. Ilyen jellegű tevékenység a szolgálati időn kívül végzett tudományos, oktatói, művészeti, lektori, szerkesztői, egyéb jogi oltalom alá eső szellemi tevékenység folytatása, valamint a nevelőszülői foglalkoztatási jogviszony létesítése.

A hivatásos állományú tag esetében kivételt képeznek még azon tevékenységek, melyeket az új Hszt. számukra bejelentési kötelezettséget ír elő.

E tevékenységek az alábbiak:

- szolgálati időn kívül végzett sporttal vagy ismeretterjesztéssel összefüggő munkavégzésre irányuló egyéb jogviszony létesítése
- gazdasági társaságban munkavégzésre irányuló egyéb jogviszonynak nem minősülő tevékenységek (tagsági, vezető tisztségviselői jogviszony)

A hivatásos állományú tag gazdasági társaságban fennálló tagságát nem kell bejelenteni, ha kisebbségi üzletrésztulajdonnal vagy a gazdasági társaság részvényeinek kevesebb, mint húsz százalékával rendelkezik.

Rendvédelmi hivatással összeférhetlenség

A hivatásos állomány tagjának tilos csatlakoznia vagy munkavégzéssel járó egyéb jogviszonyt létesítenie olyan szervezettel, melynek szerveződési célja ellentétes a rendvédelmi szerv feladataival, illetőleg veszélyezteti a pártatlan és befolyástól mentes szolgálatellátást vagy a rendvédelmi szerv tekintélyét.

Az összeférhetlenség megszüntetése

A hivatásos állomány tagja köteles az állományilletékes parancsnoknak haladéktalanul bejelenteni, ha vele szemben összeférhetlenségi ok áll fenn, vagy ha összeférhetetlen helyzetbe kerül. Az állományilletékes parancsnoknak az összeférhetlenség tudomására jutását követően a hivatásos állomány tagját írásban fel kell szólítani – a jogkövetkezményekre történő figyelmeztetés mellett – az ok megszüntetésére vagy intézkednie kell az összeférhetlenség kizárására.

Az érintettnek a felszólítást követő 30 napon belül intézkednie kell az összeférhetlenség megszüntetésére. Az összeférhetlenség megszüntetésének megkezdésére tett nyilatkozatot vagy cselekményt ez esetben el kell fogadni. Amennyiben ez nem történik meg a szolgálati viszonya a törvény erejénél fogva megszűnik.

9. A hivatásos szolgálati viszony megszűnésének esetei

A szolgálati viszony megszűnik:

- a szolgálat felső korhatárának elérésével:

A hivatásos szolgálat felső korhatára a hivatásos állomány tagjára irányadó társadalombiztosítási öregségi nyugdíjkorhatárt. A szolgálati viszony annak a hónapnak az utolsó napjával szűnik meg, amelyben a hivatásos állomány tagja eléri a rá irányadó társadalombiztosítási öregségi nyugdíjkorhatárt.

- a hivatásos állomány tagjának halálával,
- a törvény erejénél fogva, e törvényben meghatározott esetekben

A törvény erejénél fogva szűnik meg a hivatásos állomány tagjának a szolgálati viszonya ha:

- a) a hivatásos állomány tagjának előírt képzési és vizsgakötelezettség teljesítését önhibájából elmulasztotta,
- b) országgyűlési vagy európai parlamenti képviselővé, nemzetiségi szószólóvá, főpolgármesterré, főpolgármester-helyettesé, megyei közgyűlés elnökévé, alelnökévé, polgármesterré, alpolgármesterré, helyi vagy nemzetiségi önkormányzati képviselővé megválasztották,
- c) az összeférhetlenség megszüntetését elmulasztotta,
- d) állami vezetővé nevezték ki.

A szolgálati viszony a törvény erejénél fogva azon a napon szűnik meg, amikor a munkáltatói jogkört gyakorló előljáró a törvényi feltétel beálltát megállapította.

- ha a szolgálati viszony érvénytelen jognyilatkozat alapján jött létre,
- a határozott időre létesített szolgálati viszony esetében a határozott időtartam leteltével,
- a szolgálati viszony megszüntetése fenyítés kiszabásával,
- büntetőeljárás keretében szolgálati viszony megszüntetése, lefokozás, a szolgálati viszony keretében betöltött szolgálati beosztás ellátásához szükséges tevékenység folytatását kizáró foglalkozástól eltiltás vagy közügyektől eltiltás alkalmazásával.

A szolgálati viszony megszüntethető:

- közös megegyezéssel

A szolgálati viszony az állományilletékes parancsnok és a hivatásos állomány tagjának közös megegyezésével bármikor megszüntethető. A megszüntetést bármelyik fél kezdeményezheti és azt indokolni nem kell.

A megegyezést írásba kell foglalni, amelyben rögzíteni kell a szolgálati viszony megszűnésének napját, a hivatásos állomány tagjának és a rendvédelmi szervnek a szolgálati viszony megszüntetéséből eredő jogait és kötelezettségeit, továbbá - ha fennáll - a megtérítési kötelezettség és a lakásbérleti jog alakulását is.

- lemondással

A hivatásos állomány tagja a szolgálati viszonyáról - a szükségállapot vagy rendkívüli állapot idejét, valamint a váratlan támadás időszakát kivéve - lemondhat.

A lemondási idő két hónap, a felek ennél rövidebb időtartamban is megállapodhatnak.

Aki a szolgálati viszonyáról lemondott, a lemondási idő elteltével elveszti a jogszabályban meghatározott, a hivatásos állomány volt tagja részére a hivatásos szolgálat alapján a szolgálati viszony megszűnését követően is biztosított jogosultságokat.

Lemondás esetén az állomány tagja elveszíti jogosultságát:

- az egyenruha viselésére,
- a rendfokozat használatára,
- a lakás- és egyéb hitelek kedvezményes törlesztésére, és
- a szolgálati lakás használatára.

A lemondási idő a lemondási nyilatkozat szolgálati úton történt benyújtása napját követő nappal kezdődik.

A szolgálati előljáró javaslatára a munkáltatói jogkör gyakorlója a lemondási idő alatti szolgálatteljesítéstől eltekinthet. Erről a szolgálati viszony megszüntetéséről szóló állományparancsban vagy határozatban rendelkezni kell.

- azonnali hatályú lemondással

Ha a szolgálati előljárója részéről a hivatásos állomány tagját a törvényben meghatározott jogaiban vagy emberi méltóságában olyan súlyos sérelem érte, amely miatt szolgálati viszonyának fenntartása nem várható el tőle, az arra okot adó körülmény megjelölésével azonnali hatályú lemondással élhet.

A szolgálati viszony megszűnése az azonnali hatályú lemondás bejelentését követő napon hatályba lép.

Az azonnali hatályú lemondást az állományilletékes parancsnoknak címezve, szolgálati úton, írásban, az ok pontos és részletes megjelölésével kell bejelenteni.

Az azonnali hatályú lemondás esetén az arra okot adó körülmény meglétét a hivatásos állomány tagjának kell bizonyítani.

Az ok megalapozatlansága esetén a hivatásos állomány tagja köteles a lemondási időre járó illetménynek megfelelő összeget a rendvédelmi szervnek megtéríteni, és az esetlegesen felmerült kárért helytállni.

Ha az azonnali hatályú lemondás oka és az azt megalapozó körülmények valósnak bizonyulnak, vagy a rendvédelmi szerv azt nem vitatja, a hivatásos állomány tagja részére a felmentési időre járó távolléti díjat és végkielégítést kell fizetni.

Azonnali hatályú lemondás esetén az állomány tagja elveszíti jogosultságát:

- az egyenruha viselésére, és
- a rendfokozat használatára.

c) a szolgálati lakás használatára.

- felmentéssel

A hivatásos állomány tagjának a szolgálati viszonya felmentéssel megszüntethető, ha:

- az Országgyűlés, a Kormány, a miniszter vagy az országos parancsnok döntése alapján a rendvédelmi szervnél létszámcsökkentést kell végrehajtani és emiatt továbbfoglalkoztatására nincs lehetőség,
- átszervezés következtében szolgálati beosztása megszűnt, és a számára felajánlott, a végzettségének és képzettségének megfelelő más szolgálati beosztást nem fogadta el.

A hivatásos állomány tagjának a szolgálati viszonyát felmentéssel meg kell szüntetni, ha

- minősítése, egészségi, pszichikai vagy fizikai állapota alapján
 - a hivatásos szolgálatra alkalmatlanná vált, vagy
 - szolgálati beosztásának ellátására alkalmatlanná vált, és részére a rendvédelmi szervnél megfelelő szolgálati beosztás, munkakör nem biztosítható,
 - a hivatásos szolgálatra alkalmatlanná vált, mert nem felel meg a kifogástalan életvitel követelményének,
 - nemzetbiztonsági szempontból alkalmatlanná vált, mert a nemzetbiztonsági ellenőrzése során nemzetbiztonsági kockázatot állapítottak meg
 - a hivatásos szolgálatra méltatlanná vált (szolgálaton kívül olyan cselekményt követett el, amely a rendvédelmi szerv működésébe vetett közbizalmat súlyosan veszélyezteteti és emiatt nem várható el, hogy a rendvédelmi szerv a szolgálati viszonyát fenntartsa)
 - a vezetői kinevezés visszavonását követően szolgálati beosztás nem biztosítható vagy a felajánlott szolgálati beosztást nem fogadja el,
 - részére a rendelkezési állomány megszűnésekor megfelelő szolgálati beosztás nem biztosítható,
 - egyéb szervhez vezénylés, valamint külföldre vezénylés megszűnése után részére a 64. § (2) bekezdése szerinti végzettségének, képzettségének megfelelő beosztás nem biztosítható és rendelkezési állományba sem helyezhető, vagy a részére felajánlott alacsonyabb szolgálati beosztást nem fogadja el.
- (3) A hivatásos állomány nő tagjának szolgálati viszonyát kérelmére felmentéssel meg kell szüntetni, ha legkésőbb a szolgálati viszony megszűnésének napjával rendelkezik a Tny. szerinti jogosultsági idővel (40 év)

A munkáltatói jogkört gyakorló eljáró a felmentést köteles megindokolni. Ebből világosan ki kell tűnnie, hogy a felmentés indoka valós és okszerű.

Felmentés esetén a felmentési idő legalább két hónap, de a nyolc hónapot nem haladhatja meg. A hivatásos állomány tagjának írásbeli kérelme alapján a felek ennél rövidebb időtartamban is megállapodhatnak.

A két hónapos felmentési idő a szolgálati viszonyban töltött:

- öt év után egy hónappal
- tíz év után két hónappal
- tizenöt év után három hónappal
- húsz év után négy hónappal
- huszonöt év után öt hónappal
- harminc év után hat hónappal meghosszabbodik.

E tekintetben a hivatásos szolgálati időt kell figyelembe venni.

Nem szüntethető meg a szolgálati viszony felmentéssel az alábbiakban meghatározott időtartam alatt:

- a betegség és az egészségügyi szabadság, valamint az egészségi okból megkezdett egészségi alkalmassági felülvizsgálat ideje,
- a beteg gyermek ápolásának ideje vagy ilyen célból, továbbá a közeli hozzátartozó otthoni ápolása vagy gondozása céljából kapott illetmény nélküli szabadság,
- a várandósság ideje, a szülést követő három hónap,
- a szülési szabadság és a gyermekgondozás céljára kapott illetmény nélküli szabadság, továbbá illetmény nélküli szabadság igénybevétele nélkül is a gyermek hároméves koráig,
- a házastárs tartós hivatalos külföldi kiküldetése miatt kapott illetmény nélküli szabadság,
- örökbefogadás előtti kötelező gondozásba helyezés esetén a hivatásos állomány örökbe fogadni szándékozó tagját érintően a kötelező gondozásba helyezéstől számított hat hónap, vagy ha a gyermek a hat hónap letelte előtt kikerül a gondozásból, a kötelező gondozás ideje,
- a hivatásos állomány nő tagjának jogszabály szerinti, az emberi reprodukciós eljárással összefüggő kezelésének ideje, de legfeljebb ennek megkezdésétől számított hat hónap,
- a szolgálati viszony szünetelésének időtartama.

Nem szüntethető meg továbbá a szolgálat felső korhatárát megelőző öt évben a hivatásos állomány tagjának a szolgálati viszonya felmentéssel.

- kormányzati szolgálati, közsolgálati, közalkalmazotti vagy igazságügyi alkalmazotti jogviszonyba történő áthelyezéssel

A hivatásos állomány tagja, valamint az állományilletékes parancsnok, az állományilletékes parancsnok és a rendvédelmi szerv másik szervezeti egységének munkáltatói jogkört gyakorló előjárója, vagy az állományilletékes parancsnok és a kormányzati szolgálati, közsolgálati, közalkalmazotti vagy igazságügyi alkalmazotti jogviszony létrehozására feljogosított munkáltatói szerv vezetője megállapodhatnak a hivatásos állomány tagjának kormányzati szolgálati, közsolgálati, közalkalmazotti vagy igazságügyi alkalmazotti jogviszonyba történő áthelyezésében.

A hivatásos állomány tagjának kormányzati szolgálati, közsolgálati, közalkalmazotti, igazságügyi alkalmazotti jogviszonyba történő áthelyezése a hivatásos állomány tagja vagy az átvevő szerv kezdeményezésére történik.

Ha az áthelyezést a hivatásos állomány tagja kezdeményezi, a kérelmét az átvevő szerv vezetőjéhez címezve, szolgálati úton terjeszti elő.

- más rendvédelmi szervhez történő áthelyezéssel

A hivatásos állomány tagja beleegyezése esetén - az érintett miniszterek által meghatározott feltételekkel - más rendvédelmi szervhez áthelyezhető.

A hivatásos állomány áthelyezett tagjának szolgálati viszonya a rendvédelmi szervnél megszűnik, a szolgálati viszonyát azonban az új rendvédelmi szervnél folyamatosnak kell tekinteni.

Az áthelyezettnek meg kell felelni a rendvédelmi szervnél tervezett szolgálati beosztásához előírt képzettségi és alkalmassági feltételeknek.

A szolgálati beosztás ellátásához szükséges szakirányú képzettség megszerzését határidő tűzésével elő kell írni.

A hivatásos állomány tagjának más rendvédelmi szervhez történő áthelyezése a hivatásos állomány tagja vagy az átvevő szerv kezdeményezésére történik.

- a Magyar Honvédséghez történő áthelyezéssel

A hivatásos állomány tagja beleegyezése esetén - a miniszter és a honvédelemért felelős miniszter vagy az országos parancsnok és a Honvéd Vezérkar főnökének döntése alapján - a Magyar Honvédség állományába áthelyezhető.

A hivatásos állomány tagjának a Magyar Honvédséghez történő áthelyezése a hivatásos állomány tagja vagy az átvevő szerv kezdeményezésére történik.

- azonnali hatállyal a próbaidő alatt.

A szolgálati viszony megszűnése esetén a szolgálatteljesítés utolsó napján vagy legkésőbb az attól számított tizenöt napon belül a hivatásos állomány tagjával el kell számolni, ki kell fizetni az illetményét, egyéb járandóságait, valamint ki kell adni a jogszabályban előírt igazolásokat.

A hivatásos állomány tagjának az igazolást kell kiadni, amely tartalmazza:

- a) szolgálati viszonya megszűnésének jogcímét,
- b) a rendvédelmi szervnél szolgálati viszonyban töltött idejét,
- c) az illetményéből határozat vagy jogszabály alapján levonandó tartozását és ennek jogosultját, vagy azt, hogy ilyen tartozása nincs,
- d) a szolgálati viszony megszűnésének évében igénybe vett szabadsága időtartamát, valamint
- e) a kifizetett végkielégítés összegét.

10. A hivatásos állományú tag érdemei elismerése

A hivatásos állomány tagja a szolgálati feladat kiemelkedő teljesítéséért vagy a szolgálati feladatok hosszabb időn át történő eredményes végzéséért a következő elismerésekben részesíthető:

- a) írásbeli dicséret,
- b) miniszteri elismerő oklevél,
- c) pénz- vagy tárgyjutalom,
- d) a miniszter által adományozott, névre szóló szál- vagy lőfegyver, emléktárgy,
- e) hazai vagy külföldi jutalomműdülés,
- f) egy fizetési fokozattal való előresorolás,
- g) eggyel magasabb rendfokozatba történő soron kívüli előléptetés,
- h) tanácsosi vagy főtanácsosi kitüntető cím:

A hivatásos állomány tagja részére kitüntető címként a miniszter tanácsosi vagy főtanácsosi címet adományozhat. A hivatásos állománynak a szolgálati beosztáshoz előírt végzettséggel és képzettséggel rendelkező tagja részére magas szintű szakmai ismeretei és példamutató magatartása alapján **tanácsosi cím** akkor adományozható, ha legalább 15 év, **főtanácsosi cím** akkor adományozható, ha legalább 25 év tényleges szolgálati idővel rendelkezik.

A hivatásos állomány tagja részére havonta a tanácsosi cím után a rendvédelmi illetményalap 50%-ának, a főtanácsosi cím után a rendvédelmi illetményalap 100%-ának megfelelő címpótlékot kell folyósítani. A hivatásos állomány korábbi tagját a kitüntető cím viselésének joga nyugállományba vonulását követően is megilleti.

A tanácsosi és a főtanácsosi címet meg kell vonni, ha annak viselésére a hivatásos állomány tagja vagy volt tagja érdemtelenné vált.

- a) a miniszter által alapított díj, plakett, emléklap, valamint
- j) szolgálati jel.

11. A hivatásos állományú tag fegyelmi felelőssége

Fegyelemsértés fogalma : Fegyelemsértést követ el, és fegyelmi eljárás keretében felelősségre kell vonni a hivatásos állomány tagját, ha a szolgálatteljesítésre vagy a szolgálati viszonyára vonatkozó kötelezettségét vétkezen megszegi.

A fegyelemsértés fogalmának meghatározása **lehetőséget nyújt a párhuzamos - a büntető mellett a fegyelmi – felelősségre vonásra**, ha a bűncselekmény a szolgálati kötelezettségek megsértésével összefüggően valósul meg.

A fenyítés célja: a szolgálati rend és fegyelem védelme, és másoknak a fegyelemsértéstől való visszatartás.

b., **Fenyíthetőséget kizárja:**

- kóros elmeállapot (ittas, bódult állapot nem az!!)
- kényszer és fenyegetettség
- tévedés
- jogos védelmi helyzet
- végszükség
- elévülés (NEM indítható: ha a fegyelemsértés elkövetésétől 3 év eltelt, vagy ha az előljáró tudomására jutásától 3 hónap eltelt)

Elévülés miatt nem indítható fegyelmi eljárás, ha a fegyelemsértés elkövetése óta három év eltelt. Nem indítható fegyelmi eljárás abban az esetben sem, ha a fegyelmi jogkör gyakorlójának a fegyelemsértésről, szabálysértésről való tudomásszerzésétől számított három hónap eltelt.

Fenyítések:

- feddés
- megrovás (hatálya 6 hó)
- pénzbírság (csak szabálysértés, katonai bcs.-k esetén alkalmazható- 5000-200000Ft-ig)
- egy fizetési fokozatta 1 évre történő visszavetés (hatálya 6 hó)
- a soron következő rendfokozatba lépés várakozásai idejének 6 hónaptól 2 évig terjedő meghosszabbítása (feny. hatálya 1 év)
- eggyel alacsonyabb rendfokozatba visszavetés 6 hónaptól 2 évig terjedő időre (1 év)
- alacsonyabb szolgálati beosztásba helyezés (1év)
- szolgálati viszony megszüntetése (3 év)

A fenyítések meghatározott sorrendje kifejezi a fenyítés súlyosságát!

Pénzbírság fenytés csak meghatározott esetekben alkalmazható. A pénzbírság legalacsonyabb összege ötezer forint, legmagasabb összege kétszázezer forint. A pénzbírságot a határozat jogerőre emelkedésétől számított harminc napon belül kell befizetni. Az állományilletékes parancsnok az érintett kérelmére legfeljebb hathavi részletfizetést vagy halasztást engedélyezhet. A határidőben meg nem fizetett pénzbírságot az illetményből kell levonni.

A hivatásos állomány tagjának **egy fizetési fokozattal egy évre való visszavetése** esetében a már eltelt fizetési várakozási idő nem változik.

A hivatásos állomány tagjának **a fizetési fokozatban való előlépés várakozási idejének meghosszabbítása** esetén a fizetési várakozási idő a fenytés meghatározott idejével meghosszabbodik, ennek leteltét követően kell vizsgálni a fizetési fokozatban történő előrelépés egyéb feltételeinek fennállását. A továbbképzési időszak a fenytés időtartamával meghosszabbodik.

Az eggyel alacsonyabb rendfokozatba 6 hónaptól 2 évig terjedő időtartamra történő visszavetés fenytés alkalmazása a fizetési fokozatban visszasorolással nem jár együtt.

A hivatásos állomány tagját **az alacsonyabb szolgálati beosztásba helyezés** fegyelmi fenytés alkalmazásakor a szolgálatteljesítési hely megváltoztatása nélkül kell a szervezeti egységen belüli üres vagy átmenetileg be nem töltött, a fenytés kiszabásakor viselt szolgálati beosztásnál egy besorolási kategóriával alacsonyabb besorolási kategóriájú szolgálati beosztásban a fenytésnek megfelelő időtartamban foglalkoztatni.

Ilyen szolgálati beosztás hiányában a hivatásos állomány tagjának eredeti szolgálati beosztását kell ideiglenesen, a fenytésnek megfelelő időtartamban - az állománytáblázat módosítása nélkül - egy besorolási kategóriával alacsonyabb besorolási kategóriájúnak minősíteni, és a hivatásos állomány tagja számára az ideiglenes besorolási kategóriának megfelelő illetményt folyósítani.

A hivatásos állománynak a fenytés kiszabásakor vezetői beosztást betöltő tagja a fenytés kiszabásakor általa vezetett szervezeti elembe nem osztható be fegyelmi fenytés végrehajtásaként.

Az alacsonyabb szolgálati beosztásba helyezés fegyelmi fenytés alkalmazásakor a hivatásos állomány tagja továbbra is az eredeti szolgálati beosztásához és fizetési fokozatához rendszeresített rendfokozatot viseli tovább.

A szolgálati viszony megszüntetése fenytés alkalmazásával a hivatásos állomány tagja elveszíti a viselt rendfokozatát is.

12.A fegyelmi eljárás

A fegyelmi eljárás elrendelése, illetve a fenytés kiszabása mellőzhető, ha a fegyelemsértés olyan csekély súlyú, hogy a fenytés célja figyelmeztetéssel is elérhető. (Írásba kell foglalni!!) Ha a vétkes kötelezettségzegés elkövetője a figyelmeztetést nem fogadja el, 3 napon belül kifogást jelenthet be, a fegyelmi eljárást haladéktalanul el kell rendelni.

A ht. állomány tagja nem fenytíhető meg, ha a fegyelemsértést az előljáró parancsára követte el. (Ha tudomása volt róla, hogy a fenti cselekmény fegyelemsértés, akkor az eljárást meg kell indítani!!)

Fegyelmi eljárás keretében kell elbírálni a hivatásos állomány tagjának azt a szabálysértését - a szabálysértési elzárással is büntethető szabálysértés kivételével -, amelyet szolgálati helyen vagy a szolgálattal összefüggésben követett el.

A büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (a továbbiakban: Be.) alapján meghatározott esetben a hivatásos állomány azon tagjának, aki a büntető jogszabályok alkalmazása szempontjából a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.) katonának tekintendő, katonai vétségét fegyelmi eljárásban kell elbírálni.

Ha a folyamatban lévő fegyelmi eljárás tárgyát képező cselekmény katonai vétséget is megvalósít, és a katonai ügyész határozata ellen nem jelentettek be panaszt, a fegyelmi eljárást a katonai vétség tárgyában kell továbbfolytatni, és az érdemi döntést meghozni. Ebben az esetben a büntetőeljárás során végrehajtott eljárási cselekményeket a fegyelmi eljárásban nem kell megismételni.

A Btk. taglalja a katonákra vonatkozó rendelkezéseket és fogalmazza meg, hogy a katonai bűncselekmények elkövetői kik lehetnek, vagyis meghatározza a büntethetőség szempontjából a katona fogalmát

A Btk. szerint katona:

- a) a Magyar Honvédség tényleges állományú tagja,
- b) a rendőrség,
- c) a büntetés-végrehajtási szervezet,
- d) a hivatásos katasztrófavédelmi szerv,
- e) az Országgyűlési Őrség, valamint
- f) a polgári nemzetbiztonsági szolgálatok hivatásos állományú tagja.

A fegyelmi jogkör magában foglalja a fegyelmi eljárás elrendelésének, lefolytatásának és a fenyítés kiszabásának jogát.

A miniszter és az országos parancsnok - ha e törvény kivételt nem tesz - az általa irányított szerv hivatásos állományába tartozó személy esetén a fegyelmi jogkört magához vonhatja, és e törvény szerinti fenyítések bármelyikét alkalmazhatja.

A fegyelmi jogkört az állományilletékes parancsnok gyakorolja. Az állományilletékes parancsnok szervezetszerű helyettesével szemben a fegyelmi jogkört az előljáró parancsnok gyakorolja. Az országos parancsnokkal, valamint kinevezett helyettesével szemben a fegyelmi jogkört a belügyminiszter gyakorolja.

A fegyelmi eljárás:

- A fegyelmi jogkör gyakorlója a tudomására jutott tények alapján a ht. állományú taggal szemben fegyelmi eljárást indít, vagy a gyanúsítottat figyelmezteti.
- A fegyelmi eljárást tartalmi és formai követelményeknek megfelelő határozattal kell elrendelni. (tartalmaznia kell a kivizsgáló személy nevét, az eljárási tényeket, körülményeket)
- A fegyelmi eljárás során vizsgálatot kell tartani, melyet 30 napon belül be kell fejezni. (ezt egy alkalommal 30 nappal meg lehet hosszabbítani)

- A vizsgálatban nem vehet részt, aki az ügyben érdekelt, vagy akitől egyéb okból elfogulatlanság nem várható.
- Az eljárás alá vont személy az elrendeléstől kezdve jogi képviselőt vehet igénybe és a jogaira ki kell oktatni.
- Az ügyben érintetteknek az értesítéseket, felhívásokat úgy kell elküldeni, hogy 3 nappal az eljárási cselekmény előtt (meghallgatás, tárgyalás, bizonyítási eljárás) kézbesítésre kerülhessen.
- A fegyelmi eljárás fontosabb eljárási cselekményeit jegyzőkönyvbe kell foglalni.
- A fegyelmi eljárás alá vont személy és képviselője az ügyiratokba betekinthez, azokról feljegyzést, másolatot készíthet, valamint az eljárással összefüggő indítványt tehet.
- A vizsgáló az iratismertetést követően összefoglaló jelentést készít, amit a keletkezett iratokkal együtt 3 napon belül felterjeszt az állományilletékes parancsnoknak.
- Ha a parancsnok póteljárást rendel el, az nem haladhatja meg a 15 napot.
- A pcs. az iratok kézhez vételétől számított 5 napon belül meghallgatást tűz ki, valamint azt követően 5 napon belül döntést hoz.
- Ha az eljárás alá vont személy a fegyelemsértést beismerte, a vizsgáló megbízása mellőzhető és ekkor egyszerűsített eljárásban is kiszabható a fenyítés. (csak feddés és megrovás szabható így ki)
- Ugyanazon fenyítésért több fenyítés nem szabható ki, két különböző fenyítési nem nem vonható össze.
- Ha viszont több fegyelemsértést egy eljárásban bírálnak el, akkor csak egy fenyítés szabható ki.

A fegyelmi eljárást meg kell szüntetni, ha :

- a cselekmény nem fegyelemsértés, nem szabálysértés és nem katonai bcs.(hatóságot értesíteni)
- ha nem állapítható meg, hogy a cselekményt az eljárás alá vont követte el
- ha nem az eljárás alá vont követte el a cselekményt
- ha a cselekményt már elbírálták
- az eljárás alá vont meghalt
- az eljárás alá vont szolgálati viszonya megszűnt
- a cselekmény elévült

Jogorvoslatok:

- az érdemi határozat ellen a panaszt, a határozatot kiszabó elöljáró felé kell benyújtani és a határozat közlésétől számított 8 napon belül kell felterjeszteni
- a miniszter által kiszabott fenyítés ellen panasznak nincs helye, ellene a bírósághoz lehet fordulni
- a panasz ellen a parancsnok 15 napon belül döntést hoz, amit további 15 nappal meghosszabbíthat.

13.Egyéb eljárások

Eljárás szabálysértés esetén:

Szolgálati helyen vagy szolgálattal összefüggésben elkövetett szabálysértést - a szabálysértési elzárással is büntethető szabálysértés kivételével - a fegyelmi jogkör

gyakorlója a **szabálysértési hatóság áttétele vagy hozzá címzett feljelentés, illetve egyéb módon való tudomásszerzés alapján** fegyelmi eljárás keretében bírálja el.

Az elzárással is büntethető szabálysértések esetében az állományilletékes parancsnok az iratokat haladéktalanul megküldi az előkészítő eljárás lefolytatására illetékes rendőri szervnek.

Ha a szabálysértésről nem a szabálysértési hatóság áttétele alapján szerez tudomást és az ügyben a fegyelmi jogkörébe nem tartozó személy felelőssége is felvethető a rendelkezésre álló iratokat megküldi az illetékes szabálysértési hatóságnak.

Szabálysértés elbírálásánál elsősorban pénzbírság fenytést kell kiszabni. A pénzbírság mértékének meghatározásakor a helyi szabálysértési hatóság hasonló cselekményekre irányadó gyakorlatát kell alapul venni.

Amennyiben a fegyelmi jogkörben elbíráható szabálysértésre a Kormány által meghatározott **kötelező mértékű pénzbírság alkalmazása van előírva**, és a hivatásos állományú a fegyelmi eljárás elrendelése előtt a szabálysértés **elkövetését elismerte**, a fegyelmi eljárásban vele szemben a **helyszíni bírságnak megfelelő mértékű pénzbírság fenytést kell kiszabni**.

A fenytettnek a fenytés jogerőre emelkedésétől számított 30 napon belül benyújtott **írásbeli kérelmére** az állományilletékes parancsnok külön határozatban engedélyezheti a pénzbírság **legfeljebb hathavi részletben történő befizetését** vagy a befizetés **legfeljebb hat hónappal történő elhalasztását**. (A kérelem elbírálásáról szóló határozat ellen panasz előterjesztésének nincs helye.)

A pénzbírságot az állományilletékes parancsnok irányítása alatt álló szerv keretszámlájára, ennek hiányában a felettes szerv azonos célú számlaszámára kell befizetni.

A szerv pénzügyi vezetője, ha a kötelezett a befizetést a határozat jogerőre emelkedését követően nem teljesítette értesíti az állományilletékes parancsnokot, aki **elrendeli a meg nem fizetett pénzbírság levonását a hivatásos állományú illetményéből**.

Meg kell vonni a részletfizetést attól, aki a befizetési kötelezettségének a részlet esedékességétől számított 15 napon belül nem tesz eleget.

Eljárás bűncselekmény esetén:

Ha a fegyelmi eljárás tárgyává tett cselekmény **alkalmas katonai vétség megállapítására is**, az elrendelt fegyelmi eljárást **fel kell függeszteni, amíg a katonai ügyész nem dönt arról**, hogy az iratokat fegyelmi eljárásra megküldi vagy a nyomozás folytatására intézkedik.

Amennyiben a katonai ügyész az ügyet a katonai vétség fegyelmi hatáskörben történő elbírálása céljából az illetékes parancsnoknak megküldi, a már ugyanazon ügyben elrendelt fegyelmi eljárást elrendelő határozatot módosítani kell, miszerint az eljárás fegyelemsértés helyett katonai vétség miatt folyik.

A fegyelmi eljárást az arra vonatkozó szabályok szerint kell lefolytatni, azonban a vizsgálat során a katonai vétség Btk.-ban meghatározott törvényi tényállásának megvalósítását kell bizonyítani.

Ha fegyelmi hatáskörbe utalás a nyomozás megszüntetésével történt, a nyomozás során lefolytatott bizonyítási cselekményeket nem kell megismételni.

A katonai vétség miatti pénzbírság kiszabásakor a területileg illetékes törvényszék katonai tanácsánál kialakult gyakorlatot kell alapul venni. A pénzbírság befizetésére, a befizetés halasztására, illetve a részletfizetésre vonatkozó rendelkezéseket kell alkalmazni.

Eljárás a szolgálattal nem összefüggő bűncselekmények esetén:

A hivatásos állomány tagja a munkáltatói jogkört gyakorló előjárójának köteles írásban bejelenteni azt a tényt, ha vele szemben közvérdra üldözendő büntett megalapozott gyanúját közölték.

A hivatásos állomány tagja a megalapozott gyanú közlését követő tizenöt napon belül köteles e kötelezettségének eleget tenni. A határidő elmulasztása esetén a hivatásos állomány tagja igazolással élhet.

Fegyelemsértésnek minősül, ha a hivatásos állomány tagja e bejelentési kötelezettségét elmulasztja, mulasztása miatt igazolással nem élt, és a munkáltatói jogkört gyakorló előjárója tudomására jut, hogy a hivatásos állomány tagja ellen büntetőeljárás indult és a megalapozott gyanú közlése is megtörtént.

Ha a munkáltatói jogkört gyakorló előjáró tájékoztatást kap arról, hogy a hivatásos állomány tagjával szemben büntetőeljárás indult, a tájékoztatás során tudomására jutott természetes személyazonosító adatot, valamint a bűncselekmény miatt indult büntetőeljárás megindításának tényéről szóló adatot a tájékoztatást követő tizenöt napig, ha a tájékoztatás alapján munkáltatói intézkedésre kerül sor, az intézkedés meghozataláig jogosult kezelni.

Ha a hivatásos állomány tagjával szemben a szolgálati viszonyból eredő kötelezettségeivel össze nem függő bűncselekmény miatt büntetőeljárás indul, **a hivatásos állomány tagja szolgálati beosztásából az eljárás befejezéséig, de legfeljebb 18 hónapra felfüggeszhető.**

A szolgálati beosztásból történő felfüggesztésnek akkor van helye, ha a hivatásos állomány tagjának terhére rótt bűncselekmény a rendvédelmi szerv tekintélyét, működésébe vetett közbizalmat súlyosan veszélyezteti vagy a büntetőeljárás miatt a hivatásos állomány tagjának a szolgálattól való távoltartása indokolt, és az eljárást folytató szerv azt kezdeményezte.

Ha a szolgálati beosztásból történő felfüggesztés határideje letelt, de a szolgálati helytől való távoltartás továbbra is szükséges, az eljárás befejezéséig az eljárás alá vont személy más szolgálati beosztásban foglalkoztatható vagy más szolgálatteljesítési helyre vezényelhető, átrendelhető.

14.A méltatlansági eljárás

A méltatlansági eljárás megállapítása

A méltatlanná válást az állományilletékes parancsnok méltatlansági eljárás keretében állapíthatja meg. (Amennyiben az érintett hivatásos állományú tag szolgálati helye a méltatlansági eljárás befejezése előtt megváltozik, az ügyet az új szolgálati hely szerinti állományilletékes parancsnokhoz kell áttenni.)

Az elrendelésre jogosult vezető a rendelkezésre álló adatok alapján mérlegeli, hogy a hivatásos állomány tagjának szolgálaton kívüli magatartása alkalmas lehet-e a méltatlansági ok megállapítására, ha erre megalapozott gyanú merül fel, akkor van helye a méltatlansági eljárás elrendelésének.

Kizáró okok

Nincs helye a méltatlansági eljárás megindításának, ha:

- a cselekményt korábbi méltatlansági eljárás során már elbírálták,
- a cselekmény fegyelemsértésnek minősül,
- a cselekmény elévült.

Méltatlanná válást megalapozó magatartások

„... a hivatásos szolgálatra méltatlanná vált és szolgálati viszonyát felmentéssel meg kell szüntetni, ha olyan cselekményt követett el, amely a rendvédelmi szerv működésébe vetett közbizalmat súlyosan veszélyeztet és emiatt nem várható el, hogy a rendvédelmi szerv a szolgálati viszonyát fenntartsa.” (Hszt. 82. § (2) bekezdés d) pont)

A közbizalmat súlyosan fenyegető magatartásokat pontosan, tételesen felsorolni nem lehet, így annak megállapítása mérlegelés kérdése és csak ajánlások szintjén vannak meghatározva.

Általában közbizalmat súlyosan veszélyeztető a magatartás, ha:

- szándékos bűncselekményt is megvalósít és az ügyben büntetőeljárás indult,
- elzárással is büntetendő szabálysértést is megvalósít és az ügyben szabálysértési eljárás indult,
- ittas vezetés közigazgatási bírsággal sújtandó szabályszegést is megvalósít és az ügyben közigazgatási hatósági eljárás indult.

A Büntetés-végrehajtás Etikai Kódexe IV. Fejezet 2. pontja alapján:

A bv. szervezet működéséhez a közbizalom elengedhetetlenül szükséges, ezért különösen károsnak tekinthetők azok a szolgálaton kívüli cselekmények, amelyek azt veszélyeztetik.

A közbizalom súlyos veszélyeztetésére alkalmas magatartásnak tekinthető különösen:

- ha a személyi állomány tagja szándékos vagy súlyos következménnyel járó gondatlan bűncselekményt követ el;
- ha szerencsejátékot folytat, és emiatt súlyos anyagi függősége alakul ki;
- ha botránys élevezetése vagy italozó életmódja miatt személyes tekintélyét környezetében elvesztette;
- ha kábítószer fogyaszt;
- ha bűnöző életmódot folytató személlyel nem szolgálati célú, elvtelen kapcsolatot tart fenn;
- ha nyilvánvalóan jogellenes szervezet rendezvényein rendszeresen megjelenik vagy annak tevékenységében részt vesz.

A Legfelsőbb Bíróság lényeges megállapítása értelmében súlyos veszélyeztetésről akkor beszélhetünk, ha a hivatásos állomány tagja bizonyítottan **olyan cselekményt vagy cselekményeket követ el, illetve olyan magatartást tanúsít, amely alkalmas annak megállapítására, hogy az a közbizalom fenntartását objektíve súlyosan veszélyeztesse.**

A közbizalom – a munkaügyi bíróság ítéleti értelmezése szerint – azt fejezi ki, hogy az egyének személyi körülményei és tevékenységük, valamint az intézmények működésének a szabályszerűsége iránt nem merülnek fel kételyek.

A közbizalom súlyos veszélyeztetése pedig azt jelenti, hogy a cselekménynek alkalmasnak kell lennie az érdeksérelem megvalósítására, azonban nem szükséges, hogy az érdeksérelem ténylegesen be is következzen.

Kifogástalan életvitel ellenőrzés és a méltatlansági eljárás viszonya

A kifogástalan életvitel ellenőrzés során – a nevéből is következően – a hivatásos állomány tagjának **életvitele kerül vizsgálat alá.**

Így jellemzően a hivatásos állomány tagjának magánéletét érintő, folyamatosabb jellegű, a viselkedést összefüggéseiben is értékelő vizsgálat, amelynek alapvető célja az, hogy a szolgálat törvényes és befolyástól mentes ellátását biztosítsa.

A méltatlanság megállapítására viszont egy, kirívó cselekmény elkövetése alapján van lehetőség.

Vagyis nem az képezi a felmentés alapját, hogy az érintett nem tudja befolyásmentesen ellátni a szolgálatot, hanem hogy ezzel a kirívó cselekményével súlyosan veszélyezteti a fegyveres szervbe vetett közbizalmat, a hivatásos állomány megbecsülését.

A méltatlansági eljárás szereplői:

- eljárás alá vont személy
- képviselő (jogi képviselő=ügyvéd, ht. állomány tagja, érdekképviselői szerv nevében eljáró személy)
- vizsgáló (fegyelmi tiszt)
- eljárásra jogosult vezető (állományilletékes parancsnok)

A méltatlansági eljárás

A méltatlansági eljárást a HSZT. XII/A. Fejezete határozza meg.

- ❖ A méltatlanná válást az állományilletékes parancsnok, tábornok esetében a miniszter méltatlansági eljárás keretében állapíthatja meg.
- ❖ A cselekmény elévül, ha a cselekmény elkövetése óta 1 év vagy a méltatlanság megállapítására jogosultnak a cselekményről történő tudomásszerzésétől számított 3 hónap eltelt.
- ❖ A méltatlansági eljárás során vizsgálatot kell tartani, amelynek lefolytatására az állományilletékes parancsnok, tábornok esetében a miniszter vizsgálatot bíz meg.
- ❖ A vizsgáló 15 napon belül lefolytatja a vizsgálatot, ez a határidő egy alkalommal - legfeljebb 15 nappal - meghosszabbítható. (A méltatlansági eljárás során a tényállást tisztázni kell. Az eljárás alá vont személy javára és terhére szolgáló körülményeket egyaránt fel kell deríteni, ennek keretében kell beszerezni az ügy szempontjából jelentős bizonyítékokat is. Bizonyítékként felhasználható más hatósági, illetve bírósági eljárásban keletkezett irat vagy egyéb bizonyíték. A vizsgálat határidejének meghosszabbításáról a vizsgáló az eljárás alá vontat és képviselőjét írásban értesíti.)
- ❖ Az állományilletékes parancsnok a vizsgálat befejezésétől számított 15 napon belül - a vizsgáló javaslata alapján - dönt a méltatlanság fennállásáról vagy hiányáról, vagy a méltatlanságot megalapozó magatartás hiányában az eljárást megszünteti.

A méltatlansági eljárást meg kell szüntetni, ha:

- a) a hivatásos állomány eljárás alá vont tagja a méltatlansági eljárás alapjául szolgáló cselekményt nem követte el vagy annak elkövetése nem bizonyítható,

- b) A 149/A. § (3) bekezdésében szabályozott ok áll fenn,
- c) a méltatlansági eljárás alapjául szolgáló cselekmény nem eredményezi a fegyveres szerv működésébe vetett közbizalom súlyos veszélyeztetését,
- d) az eljárás alá vont meghalt vagy szolgálati viszonya megszűnt.

- ❖ Az állományilletékes parancsnok - ha a cselekmény súlya vagy összetettsége indokolja - a méltatlanság elbírálására háromtagú bizottságot hozhat létre. (A bizottság tagjait az állományilletékes parancsnok az eljárás alá vonttal legalább azonos rendfokozati állománycsoportba tartozók közül jelöli ki.)
- ❖ A bizottság az összehívását követő 15 napon belül dönt az ügy érdeméről.
- ❖ Ha az eljárás alá vont vagy képviselője a bizottság felhívása ellenére nem jelent meg és írásban sem adta elő védekezését, távollétében, a rendelkezésre álló adatok alapján kell dönten.
- ❖ Az eljárás megszüntetéséről, illetve a méltatlanság megállapításáról az állományilletékes parancsnok határozattal dönt. (A határozat tartalmazza a méltatlanná válás kérdésében hozott döntést, az azt megalapozó tényállást és a döntés indokait, valamint a jogorvoslati lehetőséget.)
- ❖ Ha a hivatásos állományú a hivatásos szolgálatra méltatlanná vált, az állományilletékes parancsnok 5 napon belül köteles a szolgálati viszony felmentéssel megszüntetése érdekében intézkedni.

Az eljárás alá vont jogosultságai és jogorvoslata az eljárás során

- Az eljárás alá vont személyt a vizsgálat folyamán a jogaira ki kell oktatni.
- Az eljárás alá vont személy a méltatlansági eljárás elrendelésétől kezdve jogi képviselőt vehet igénybe, illetve kérheti, hogy képviselőtében az érdekképviselői szerv járjon el.
- Az eljárás alá vont személy és képviselője a méltatlansági ügy irataiba betekinthez, azokról – a minősített adat védelméről szóló jogszabályok szerint – feljegyzést, másolatot készíthet, az eljárással összefüggő indítvánnyal élhet.
- A vizsgáló az eljárás alá vontat és képviselőjét a tervezett eljárási cselekmény helyéről és idejéről írásban értesíti. (Az értesítést vagy felhívást az érintett személynek úgy kell elküldeni, hogy az az eljárási cselekmény előtt legalább 3 nappal kézbesíthető legyen.)
- Az iratismertetés során az eljárás alá vont személy és a képviselő bizonyítási indítványt tehet. (A bizonyítás felvételéről vagy mellőzéséről a vizsgáló dönt. A döntés ellen jogorvoslatnak helye nincs.)
- A bizottság ülésén a tagokon kívül jelen lehet az eljárás alá vont és képviselője.
- Az ülésen lehetőséget kell biztosítani az eljárás alá vont részére, hogy ő vagy nevében képviselője az üggyel kapcsolatos álláspontját szóban vagy írásban előterjeszthesse.
- A döntéssel szemben önálló jogorvoslatnak nincs helye, a hivatásos állomány tagja az annak végrehajtásáról rendelkező állományparanccsal (határozattal) szemben - nem halasztó hatályú - szolgálati panaszban kifogásolhatja a döntés jogszerűségét.

Amennyiben a méltatlansági eljárás tárgya bűncselekmény, az eljárási cselekmények tervezésénél, foganatosításnál előzetesen egyeztetni kell a büntetőügyben eljáró ügyészszeggel.

15.A Becsületbíróság

A hivatásos állomány tagja kérheti a Becsületbíróság összehívását, ha:

- szolgálati viszonyát azért szüntették meg, mert a minősítés alapján a hivatásos szolgálatra alkalmatlanná vált, és a felmentés ellen benyújtott szolgálati panaszát elutasították, vagy a felmentés ellen a szolgálati panasz benyújtásának lehetőségét e törvény kizárja,
- szolgálati viszonyát méltatlanság miatt szüntették meg és a felmentés ellen benyújtott szolgálati panaszát elutasították, vagy a felmentés ellen a szolgálati panasz benyújtásának lehetőségét e törvény kizárja, vagy
- fegyelmi ügyben vele szemben szolgálati viszony megszüntetés fenyítést szabtak ki, és a fegyelmi ügyben hozott érdemi határozat ellen benyújtott panaszt elutasították, vagy a panasz benyújtásának lehetőségét e törvény kizárja.

A hivatásos állomány tagja a Becsületbíróság összehívását a sérelmezett döntést hozó elöljárónál kezdeményezheti a döntés kézhezvételétől számított nyolc napon belül.

A Becsületbíróság eljárásában a hivatásos állomány tagja szolgálati viszonyának fenntarthatóságáról dönt.

A bírósághoz keresetet benyújtani a Becsületbíróság döntésének kézhezvételétől számított harminc napon belül lehet. A keresetet a rendvédelmi szerv szervezeti egysége ellen kell benyújtani.

A Becsületbíróság az ülése tárgyává tett ügyben eljár személyeket, az érintettet és jogi képviselőjét, az érintett szolgálati elöljáróját és állományilletékes parancsnokát meghallgathatja. Az ügy iratai és a meghallgatott személyek nyilatkozatai alapján az ügy átvételét követő tizenöt napon belül döntést hoz.

A Becsületbíróság az ügyben megállapított tényállást nem bírálhatja felül, a megállapított tényállás alapján kizárólag arról hoz döntést, hogy

- a) a szolgálati viszony megszüntetése jogkövetkezményként alkalmazandó, vagy
- b) a szolgálati viszony megszüntetését a feltételek hiányában nem tartja indokoltnak.

A Becsületbíróság a felmentést helybenhagyja vagy hatályon kívül helyezi, illetőleg a fenyítést kiszabó határozatot helybenhagyja vagy hatályon kívül helyezi.

Ha a Becsületbíróság a fenyítést kiszabó határozatot hatályon kívül helyezi, a döntésről a fegyelmi jogkör gyakorlóját haladéktalanul értesíti. A fegyelmi jogkör gyakorlója a döntés kézhezvételétől számított nyolc napon belül a szolgálati viszony megszüntetése fenyítés helyett a más fenyítést szab ki vagy az eljárást megszünteti.

A fegyelmi jogkör gyakorlójának ezen határozata ellen panasznak nincs helye, a határozattal szemben az eljárás alá vont személy és képviselője bírósághoz fordulhat.

Az országos parancsnok névjegyzéket vezet a hivatásos állomány azon tagjairól, akik a Becsületbíróság tagjaként eljárhatnak. A névjegyzék rendfokozati állománycsoportonként legalább 10, legfeljebb 50 főt tartalmaz, akik példamutató magatartásuk, szolgálatellátásuk alapján méltóak a Becsületbíróság munkájában való közreműködésre. A névjegyzékre vételhez a hivatásos állomány tagjának beleegyezése szükséges.

A Becsületbíróság 3 főből áll. A Becsületbíróság elnökét - az MRK Etikai Bizottságától bekért javaslat alapján - az MRK Elnöksége jelöli ki a hivatásos állománynak a rendvédelmi szervnél összeállított névjegyzéken szereplő tagjai közül. A Becsületbíróság további két tagját a Becsületbíróságot összehívó elöljáró jelöli ki, a hivatásos állomány

névjegyzéken szereplő, az eljárás alá vonttal legalább azonos rendfokozati állománycsoportba tartozó tagjai közül.

Nem lehet tagja a Becsületbíróságnak, aki

- a) az ügyben eljár, a döntéshozatalban részt vett vagy szolgálati beosztása alapján részt fog venni,
- b) az érintettel szemben személyében elfogult, továbbá
- c) ellen fegyelmi eljárás folyik vagy aki fenytés hatálya alatt áll.

Az állományilletékes parancsok, az MRK Etikai Bizottságának elnöke, valamint az érintett a tagok jelölésével szemben az kifogással élhet. A kifogásolt tag helyett a jelölő 3 napon belül új jelöltet ad vagy a jelölést fenntartja. Ez esetben a tag kizárásáról a Becsületbíróság többi tagja dönt.

A Becsületbíróság működési feltételeit az országos parancsnok biztosítja.

A Becsületbíróság működésének részletes szabályait a miniszter rendeletben állapítja meg.

V. Fejezet

Tereptani alapismeretek

Ebben a fejezetben a katonák térképhasználatát, a terepen végrehajtott tájékozási, tereptanulmányozási és értékelési alapvető feladatokat, valamint a tájoló használatát ismerhetjük meg.

1. Terep fogalma, elemei, felosztása

Terep fogalma: Terep alatt a Föld felszínének egy részét értjük a rajta lévő természetes és mesterséges tereptárgyakkal együtt. (folyók, erdők, települések, utak stb.)

A terep a katonai tevékenységek legfontosabb közege, amelynek tulajdonságai a csapatok minden műveletére hatást gyakorolnak. A különböző műveletekben a katonáknak az ellenség mellett a tereppel is meg kell birkóznuk. Csakhogy a terep mindig annak nyújt előnyt, aki ismeri, és ki tudja használni kedvező és kedvezőtlen hatásait.

Katonai szempontból a terepet elsősorban járhatósága, a megfigyelés és a rejtőzés feltételei, valamint tagoltsága alapján kell megvizsgálni. E vizsgálatok során a terepet hét meghatározó terepelemre bontjuk.

A terep elemei:

- domborzat;
- vizek;
- növényzet;
- talaj;
- közlekedési hálózat;
- települések;
- ipari, mezőgazdasági, kereskedelmi és szolgáltatási létesítmények.

Domborzat: Domborzat alatt a terep kiemelkedéseinek és mélyedéseinek összességét értjük.

A domborzat a terep legállandóbb eleme. Alapvetően meghatározza a katonák terepi tevékenységét, elsősorban a menetek és manőverek, valamint a megfigyelés és a rejtőzés szempontjából.

A domborzati elemek három fő csoportba sorolhatók:

- vízvásztó domborzati idomok;
- vízgyűjtő domborzati idomok;
- részletidomok.

A vízvásztó idomok, nevükből eredően, a domborzat azon elemei, ahol a csapadékvíz eltérő irányokban lefolyva a legrövidebb ideig tartózkodik. Ilyen idomok jellemzően a hegyhátak és a hegykúpok, a lejtőpihenők és a nyergek, valamint a lejtőkúp.

A vízvásztó idomok elsősorban a megfigyeléshez, a tájékozáshoz és a felderítéshez nyújtanak kedvező feltételeket.

A vízgyűjtő idomokon a csapadékvíz összegyűlik, és a vízgyűjtő idomvonalra

mentén folytatja útját, végállomása, a tavak, tengerek, óceánok irányában. Jellemző vízgyűjtő idomok a völgy, a völgyteknő, a metsződés és a vízmosás. A vízgyűjtő idomok a rejtés és álcázás, valamint a rejtett mozgás lehetőségeit segítik.

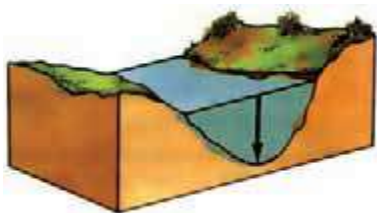
A részletidomok közé azokat a domborzati elemeket soroljuk, amelyekről egyértelműen nem dönthető el, hogy vízgyűjtő vagy vízválasztó jellegűek-e. Jellemző részletidom a tereplépcső, a hegyorr, a terepfok, a borda, a horhos, a lyuk, a töbör, a zsomboly, a szikla és az omladék.

A részletidomok általában akadály jellegűek, azonban a rejtett megközelítésre, fedezésre, rejtésre is alkalmat adnak.

A domborzati viszonyok megítélésénél hangsúlyos szerepet kapnak a lejtők, amelyek meredekségükkel, formájukkal alapvetően befolyásolják a mozgást és a terep műszaki megmunkálását. A lejtők egyben a magaslatok, illetve a mélyedések oldalfelületei is.

Vizek: A vizek terepelem-csoportjába a földfelszín folyó- és állóvizei tartoznak, tekintet nélkül azok természetes vagy mesterséges eredetére.

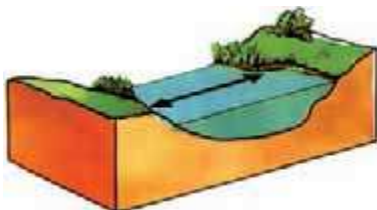
Bizonyos esetekben meg kell vizsgálni a föld alatti vízkészletek jelenlétét is. A felszíni vizek jelentősen befolyásolják a szárazföldi erők terepi mozgását. Bizonyos területeken, különösen átkelőhelyek hiányában, akadályozzák a mozgást, míg máshol egyedüli közlekedési útvonalat jelentenek.

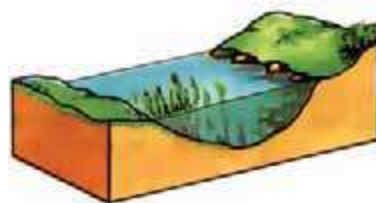
vízmélység

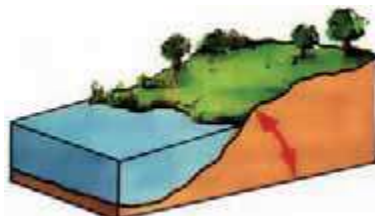
a folyás iránya és sebessége

vízszélesség

a meder jellege

partviszonyok

Növényzet: A növényzet alatt a természet vagy az ember által létrehozott összefüggő növénytakarót értjük.

A növényzet kiterjedése, állapota az éghajlattól, az évszaki változásoktól, valamint a domborzati és talajviszonyoktól függ.

A növényzet vizsgálatánál megkülönböztetünk:

- erdőket;
- mezőgazdasági kultúrnövényeket (pl. gyümölcsös, szántó);
- kerteket és parkokat;
- egyéb növénytakarókat (bozót, nádas, rét stb.).

Katonai szempontból a legnagyobb jelentőséggel az erdő bír. Erdőnek a legalább 4 m magas, fás szárú, kiterjedt növényzettakarót nevezzük. Magyarország területének több mint egyötödét (2 millió hektár) borítja erdő.

Az erdő a katonai tevékenységekre sokoldalú hatást gyakorol: jelenthet rejtőzési lehetőséget az elhelyezési körletek kialakításakor, akadályozhatja a mozgást, megnehezíti a tájékozódást, ugyanakkor a terepszakaszok rejtett megközelítését is biztosítja. Az erdőket egyéb más szempontok szerint is megkülönböztethetjük pl. lombzatuk, faállomány sűrűsége szerint.

Talaj: A talaj a földkéreg legfelső mállási rétege. A mállás és talajképződés a felső közetrétegek fizikai, kémia bomlása, aprózódása, átalakulása, amely alapvetően az éghajlat és az élővilág hatására jön létre.

A talaj alapvető módon befolyásolja a szárazföldi csapatok úton kívüli mozgását, manővereit, a tüzeszközök hatásfokát, a műszaki munkálatokat.

A talaj főbb jellemzői közül ki kell emelni:

- fizikai állapotát (keménység, kötöttség);
- mechanikai tulajdonságait (szilárdság, állékonyság, portartalom);
- kölcsönhatását a vízzel (vízfelvevő, megtartó és áteresztőképesség).

A főbb talajtípusok és sajátosságaik:

- **HOMOK:** Erősen vízáteresztő, száraz időben nem kötött. Száraz állapotban nagy porfejlődés és mély keréknyomok jellemzik. Nedves időben jobban járható.
- **AGYAGOS HOMOK:** Szárazon sima, járható felszín. Részben kötött, részben vízáteresztő. Rövid esőzések után gyorsan szárad.
- **HOMOKOS AGYAG:** Kötött és kismértékben vízáteresztő. Nagyobb esőzésnél megpuhul. A víz a mély keréknyomokban összegyűlik, kátyúkat hoz létre.
- **AGYAG, VÁLYOG:** Nem vízáteresztő és erősen kötött. Esőzések, illetve hóolvadás után nyúlós és tapadós, a járhatóságot gátolja. Szárazon jól járható, porfelverődésre hajlamos.
- **KÖVES TALAJ:** Többnyire vízáteresztő és szilárd. Minősége a kőzet törmelékei közötti hézagokat kitöltő finomszemcséjű anyag jellegétől is függ.
- **SZIKLÁS TALAJ:** Nagykeménységű vulkanikus (gránit, bazalt, andezit), illetve üledékes (mész- és homokkő, dolomit) kőzetből álló felszín. Műszaki munkálatokra korlátozottan alkalmas.

Közlekedési hálózat: A közlekedési hálózat terepelemei közé tartozik a szárazföldi, vízi és légi közlekedés valamennyi létesítménye, az utak, vasutak hálózata, az állomások, pályaudvarok, repülőterek, kikötők összessége és minden, a közlekedést kiszolgáló, vagy ahhoz kapcsolódó építmény.

Egy adott térség közlekedési hálózatának fejlettsége nagyban befolyásolja a menetek végrehajtását, a tartalékok előrevonását és a műveletekben részt vevő erők utánpótlását.

A közúti úthálózatot fontossága, kiépítettsége, forgalomkapacitása alapján osztályozzuk:

- **AUTÓPÁLYA, AUTÓÚT** Két, legalább 7 méter szélességű, elkülönített úttestből álló főközlekedési útvonal, jelentős belföldi és nemzetközi forgalommal. Úttestburkolata épített alapú, tartós. Anyaga beton, vagy aszfalt. Más utakkal, vasúttal egy szintben nem kereszteződik.
- **KORSZERŰ MŰÚT** Legalább 6 m széles burkolatú, szilárd alapú, két nyomsávval rendelkező úttestből áll. Burkolata többnyire aszfalt.
- **MŰÚT** Épített alapú, két nyomsávú, beton, vagy aszfalt burkolatú, főként településeket összekötő alacsonyabb rendű közlekedési útvonal.
- **JAVÍTOTT TALAJÚT** Alapozás nélküli, időszakosan karbantartott talajút. Kátyúsodás ellen töltésen vezetett, vagy út menti vízelvezető árkokkal ellátott, közepesen terhelhető útvonal.
- **TALAJÚT (FÖLDÚT)** Burkolat nélküli, a talajfelszínen kerekes járművekkel jól kijárt nyomvonal. Az év legnagyobb részében járható. Többnyire kisebb településeket köt össze.
- **MEZEI-ERDEI ÚT** Főként mezőgazdasági és erdőgazdálkodási célokra használt egyenetlen felszínű, nem karbantartott útvonal. Terepjáró gépkocsival többnyire járható.
- **GYALOGÚT** Járművel nem járható, gyalogosan kijárt nyomvonal. Elsősorban erdős-hegyes terepen van jelentősége.

Az úthálózat áteresztőképessége a kiépítettség mellett egyéb közlekedési műtárgyaktól (pl. hidak, alagutak, komp) is függ.

A hidak lehetővé teszik két vagy több közlekedési útnak eltérő magasságban való keresztezését (felüljáró, aluljáró), átívelhetnek jelentős mélyedéseket (völgyhíd, viadukt), vízi akadályokat (folyó, csatorna). A hidak fontos műszaki jellemzője a hosszúság, a szélesség, a hídnyílás magassága, a hídszerkezet típusa és teherbíró képessége.

A szárazföldi közlekedési hálózat másik meghatározó eleme a vasút, amely lehet:

- széles-, normál- és keskenyvágányú vasút;
- fogaskerekű vasút;
- villamos, illetve elővárosi vasút (HÉV);
- földalatti vasút;
- ipari vasút;
- függővasút.

A fő közlekedési vasútvonalak esetében figyelembe vesszük a vágányok számát és állapotát, valamint a vasútvonal villamosítottságát. Vasúti pályaudvaroknál a vágányok elrendezését, illetve a rakodási lehetőségeket kell figyelembe venni.

A repülőtereknél elsősorban a kifutópályák hosszát, terhelhetőségét, a gépek indítására és fogadására szolgáló, illetve a repülés biztonságát és a gépek karbantartását szolgáló létesítményeket vizsgáljuk. A jelentősebb repterek beton kifutóval (fel- és leszállópályával), a kisebbek füves pályával rendelkeznek. A reptereket csak a pálya teherbírásának és hosszának megfelelő repülőgéptípusok használhatják.

A tengeri és folyami kikötők külön jelentőségét a közlekedési hálózathoz való csatlakozásuk, javítóbázisuk, valamint rakodási és tárolókapacitásuk adja.

Települések: A települések erőteljesen befolyásolják a katonai erők valamennyi műveletét.

Megnehezítik a mozgást, az összeköttetést, a tüzek és a beomló épületek révén növelik a tűzhatást, ugyanakkor fedezéket és álcázási lehetőséget is nyújtanak, valamint megkönnyítik a műszaki záruk építését.

A településeket nagyságuk, lakosságuk száma és közigazgatási besorolásuk, valamint kiépítettségük szerint osztjuk fel:

- nagyvárosokra;
- kisvárosokra;
- elővárosokra (agglomeráció);
- villaszerű, nyaraló jellegű településekre;
- falusi jellegű településekre;
- rendszertelen építésű településekre (tanyák, tanyacsoportok).

A települések és településrészek beépítésének módja szerint lehetnek:

- zárt beépítésűek, szorosan egymás mellé épült házakkal, amelyek az utcák mentén zárt homlokzatot képeznek;
- laza beépítésűek, az épületek között nagyobb térközökkel;
- nyílt beépítésűek, kertekkel körülvett, egyesével álló, egy vagy kétszintes épületekkel.

Ipari, mezőgazdasági, kereskedelmi és szolgáltatási létesítmények: Az ipari és mezőgazdasági üzemeket, a szolgáltató és kulturális létesítményeket az előállított főtermék, a termelési kapacitás, valamint a szolgáltatások jellege szerint értékeljük.

E létesítmények több szempontból lehetnek fontosak:

- segíthetik a tájékozódást (gyárkémények, víztornyok, adótornyok stb.);
- létfontosságú szolgáltatásokat nyújthatnak (üzemanyag, ivóvíz, elsősegélyhely, javítóbázis stb.);
- műszaki munkálatok nyersanyagbázisaként szolgálhatnak (külszíni és tárnaaknás bányák, fejtések);
- sebesültek és evakuáltak elhelyezését teszik lehetővé (kórházak, iskolák, kollégiumok stb.).

2. Terep- és tájtípusok

A terep felosztása

A terepet gyors és egyértelmű jellemzése érdekében jellege szerint osztályozzuk.

A terepjelleg a domborzat és a terepfedezet (növényzet, építmények stb.) együttes sajátossága valamely tereprészen. Például a terep a terepfedezettől függően lehet nyílt és fedett.

Nyílt terep

A nyílt terepen növényfedezet, építmények, domborzat a kilátást, az áttekintést nem akadályozza. A nyílt terep jó lehetőséget nyújt megfigyelésre, tűzvezetésre és mozgásra, ugyanakkor megnehezíti a fedett megközelítést, a rejtést és az álcázást.

Fedett terep

A fedett terepen a magas növényfedezet (pl. erdő, erdősáv, fasor) és az építmények (épületek, kerítések) az áttekintést gátolják, a mozgást akadályozzák. A fedett terep megkönnyíti a rejtett megközelítést, elősegíti az álcázást és rejtést, ugyanakkor megnehezíti a tűzvezetést, a megfigyelést, a tájékozódást és a mozgásirány tartását. A terep további osztályozásánál a domborzat tagoltságát vesszük figyelembe, amely szerint a terep lehet tagolatlan és tagolt.

Tagolatlan terep

A tagolatlan terepen a domborzat szintkülönbségei és a vízhálózat nem képeznek számottevő akadályt a szárazföldi csapatok mozgásában.

Tagolt, átszeldelt terep

A tagolt, átszeldelt terep meredek völgyoldalakkal, árkokkal, töltésekkel, csatornákkal, vízmosásokkal sűrűn tarkított, változatos felszínű. A tagolt terep akadályozza a mozgást és a harctevékenység folytatását, ugyanakkor segítheti a rejtett megközelítést.

A tájtipusok

A tájat egységes geológiai szerkezet és bizonyos közös vonások kapcsolják egybe. Az azonos domborzati és tagoltsági viszonyokkal bíró területeknek egységes a tájjellege.

A tájjelleg alapján megkülönböztetünk:

- síkvidéket; • homokbuckás vidéket;
- hullámos vidéket; • dombvidéket;
- árkolt vidéket; • hegyvidéket.

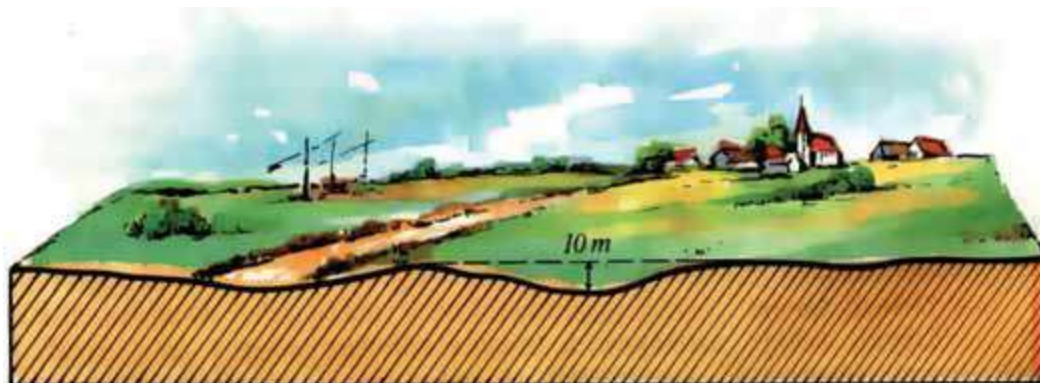
A hegyvidékeket tovább osztályozhatjuk átlagos magasságuk szerint alacsony-, közép- és magashegységre.

A síkvidék

Síkvidéknek nevezzük azt a terepet, ahol a domborzat viszonylagos magasságkülönbségei 10 méternél nem nagyobbak, a lejtőszögek pedig a vízszinteshez képest nem haladják meg a 2°-ot.

A síkvidékek felszínét vizsgálva megkülönböztetünk:

- megművelt száraz; • megművelt nedves;
- műveletlen száraz és • műveletlen nedves síkságokat.

síkvidék

A homokbuckás vidék

A szél a laza homokot a homokbuckás vidéken könnyen hordja és változatos idomokat, sajátos felszíni formákat hoz létre, amelyek az uralkodó széliránynak megfelelően rendeződnek. A homokbuckák általában a szél irányával párhuzamos sorokban helyezkednek el.

homokbuckás vidék

A hullámos vidék

A hullámos vidék átmenet a síkság és a dombvidék között. Domborzata hosszasan elnyúló lejtőjű hátabból áll. Az általános magasságkülönbségek jellemzően 10-20 m körüliek. A hullámos vidék talaja homok, agyag vagy lösz.

hullámos vidék

A dombvidék

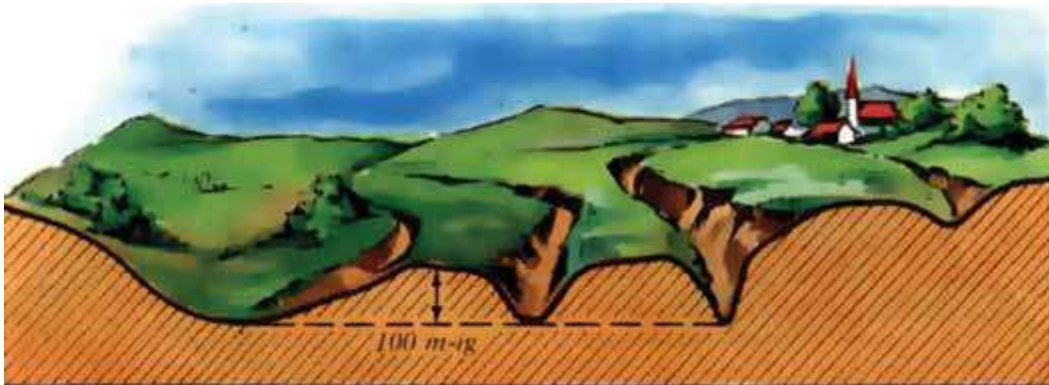
A dombvidék átmenet a hullámos vidék és a hegyvidék között. Hosszasan elnyúló dombosorok, dombcsoportok jellemzik. A dombok viszonylagos magasságkülönbsége többnyire 100 méterig terjed. A domboldalak lejtői enyhék.

dombvidék

Az árkolt vidék

Az árkolt vidéket széles, lapos háta és mélyen bevágott völgyek jellemzik. Ezek viszonylagos magasságkülönbsége legtöbbször 100 m alatt marad. A völgyek mélyén bevágott medrű patakok kanyarognak.

árkolt vidék

A hegyvidék

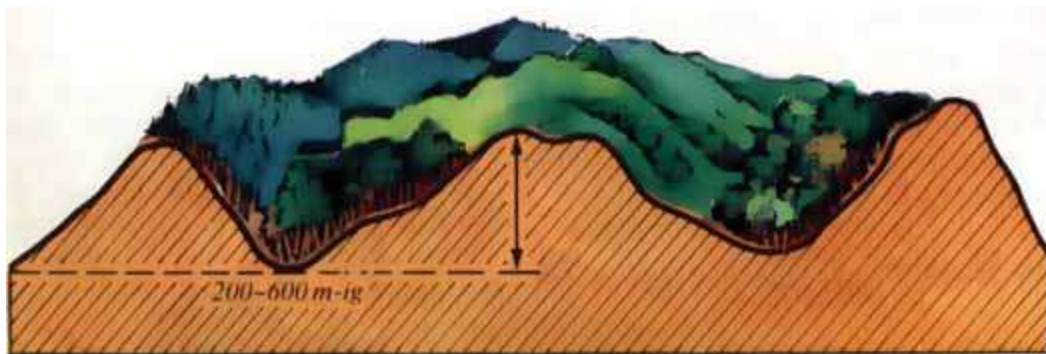
A hegyvidékeket átlagos magasságuk alapján alacsony-, közép- és magashegységekre oszthatjuk.

Az alacsonyhegységekre jellemzők a legömbölyített hegytetők, amelyeket teknő- és árokszerű völgyek kapcsolnak össze. A terepfelszín átlagos magasságkülönbsége jellemzően 100-300 m körüli, a tengerszint feletti magasságok 600 m-ig terjednek.

alacsonyhegység

A középhegységet szerteágazó, nagyjából keskeny, részben legömbölyített hegyhátak, erősen tagolt hegytetők és hegyoldalak, mélyen bevágott völgyek, meredek lejtők jellemzik. A terepfelszín viszonylagos magasságkülönbségei 200–600 méter közöttiek, a tengerszint feletti magasságok 600–1600 métert érhetnek el. A középhegységet még alacsony középhegységre (600–1100 m-ig) és magas középhegységre (1100–1600 m-ig) is feloszthatjuk.

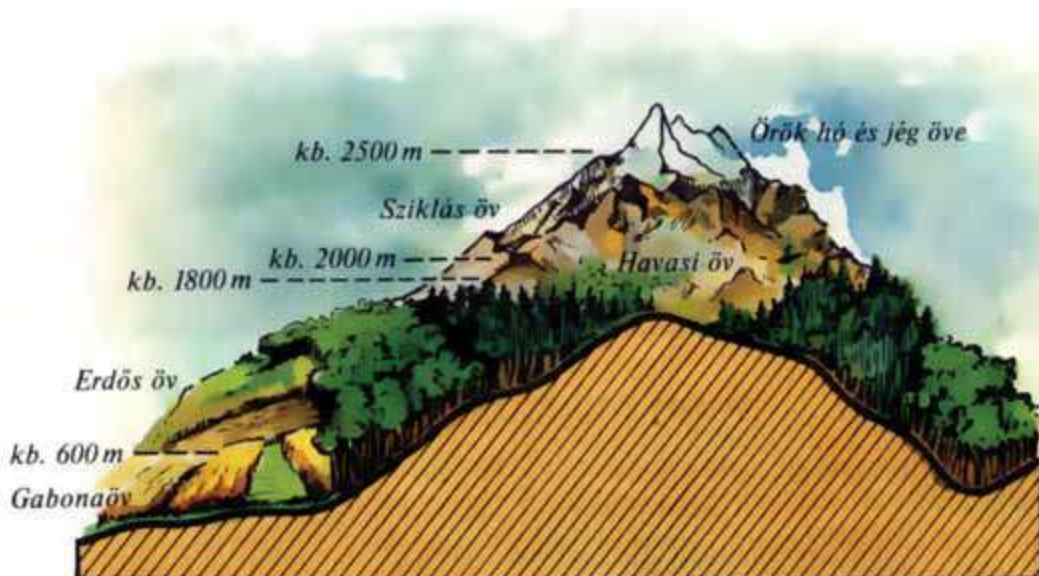

középhegység

A magashegység tájrajzi szempontból övekre osztható fel. Ezek az övek a természetben is jól megfigyelhetők, kiterjedésüket az azonos jellegű növényzet jelzi. Az övek ennek megfelelően a nagyobb és jellemző növényzettársulásokról kapták nevüket.

Az övek sorrendben a magasslat felé haladva:

- gabona öv
- erdős öv
- havasi öv
- sziklás öv

magashegység

3. A térkép és a méretarány

A térkép: A föld felszínének és a rajta lévő elemeknek kisebbített képét ábrázolja. A föld felszínének vagy a felszín egy részének meghatározott méretarányban készített felülnézeti rajza síkban ábrázolva.

A kisebbítés mértékét a méretarány fejezi ki.

A **méretarány** olyan viszonzyszám, amely megmutatja a terepen mért és a térképen ábrázolt távolság viszonyát.

A méretarány a térképről levehető hosszak viszonyát adja meg a valóságos hosszakhoz (egész pontosan ezek vetületi megfelelőihez) képest. Ha egy térképen például $M=1:25\ 000$ méretarány jelölést látunk, ez azt jelenti, hogy egy egységnyi térképi távolság a valóságban ennek az egységnek a 25 000-szerese. Más szóval 1 centimétert ezen a térképen 250 méter hosszának feleltetünk meg a terepen.

A NATO-tagállamokban használt szabványos térképek csak meghatározott méretarányban készülhetnek.

A térképi ábrázolás részletessége a térkép méretarányától függ. Vagyis minél nagyobb a térkép méretaránya, annál részletesebb tereptanulmányozást tesz lehetővé. Mindemellert a túl nagy ($M>1:10\ 000$) méretarányok alkalmazása csak speciális feladatoknál javasolt, lévén e térképek jóval kisebb terepszakasz áttekintését teszik lehetővé.

Az egyezményes jelek rendszere

A térképek a tereptárgyakat előre meghatározott jelekkel ábrázolják. Koronként és országonként e jelek jelentős eltéréseket mutatnak, ezért az egy térképrendszerhez tartozó országok, térképészeti intézetek egyezményekben állapodnak meg az alkalmazandó térképjelek ábrázolásának szabályairól.

Az egyezményhez csatlakozó térképészek csak az előre meghatározott jelöléseket alkalmazhatják térképeiken. Ez teszi lehetővé, hogy a felhasználók az azonos rendszerhez tartozó összes térképen az egyszer már megismert és megtanult jelekkel találkozzanak. Az egyezményes jeleket és azok jelentését, az ábrázolási szabályait tartalmazó gyűjteményt jelkulcsnak nevezzük.

Általános szabály, hogy lehetőség szerint a térképi jel alakja leegyszerűsített és elvonatkoztatott módon emlékeztessen a tereptárgy megjelenési formájára, jellegére, funkciójára. Ugyanígy lényeges szempont, hogy az egy rendszerhez tartozó térképek jelölései, még eltérő méretarányok esetén is azonosságot mutassanak.

A térképi jelek alapvetően három csoportba sorolhatók a tereptárgy jellegét illetően:

- pontszerű tereptárgyak jelei;
- vonalas jellegű tereptárgyak jelei;
- területi jellegű tereptárgyak jelei.

4. Tájékozódás a terepen

A katonai műveletekkel kapcsolatos minden tevékenység elkerülhetetlenül összefügg a tereppel, a terepen való megbízható és gyors tájékozódással.

A tájékozódási készség a tájékozódás szabályainak, műveleteinek, eszközeinek és módszereinek megismerésével, valamint a különböző feltételek mellett végrehajtott tájékozódási feladatok megoldásával szerezhető meg.

Tájékozódni a terepen annyit jelent, mint ismerni az álláspont helyét a fő világtájakhoz és a környező tereptárgyakhoz, domborzati idomokhoz viszonyítva.

A tájékozódás történhet álló helyzetből és mozgás közben is. A biztos tájékozódáshoz egy pontot és egy irányt állandóan azonosítanunk kell a terepen és a térképen.

Mozgás közben a tájékozódásnak folyamatosnak kell lennie, a terep-térkép kapcsolat nem szakadhat meg. Ha ez mégis bekövetkezik, azonnal meg kell határozni az álláspont helyét és a további menetirányt.

Ha az álláspont meghatározása nem sikerül, vissza kell menni az előző ismert pontra, ott ismételtén és gondosan ki kell választani a továbbhaladás helyes irányát és folytatni a mozgást.

A tájékozódáshoz számos segédeszközt használhatunk, amelyek közül a legfontosabbak a tájolók, a távcsövek, a térképek és a vonalzők. A korszerű tájékozódási eszközök közé a különféle műholdas helymeghatározó és navigációs eszközök, valamint a lézertáv mérők és a különleges megfigyelő távcsövek tartoznak. Térkép nélkül főleg a kis alegységek (raj és szakasz) parancsnokai tájékozódnak.

A tájékozódást jól elősegítik a parancsnoki tereptájékoztatók. A kis alegységek parancsnokai ebből kiindulva végzik el saját tájékozódásukat a terepen.

Álláspont meghatározása tereptárgyakhoz, domborzathoz viszonyítva (természeti jelenségek alapján):

- egyedül álló fák koronái délről lombosodnak
- az erdőben a fák kérge az északi oldalon durvább, vastagabb, a déli oldalon finomabb, vékonyabb
- a Dunántúlon az Északi száljárás az uralkodó
- az egyedülálló fatörzs Északon mohás
- a kivágott fák évgyűrűi Északon sűrűbbek
- a görögkeleti templomok keresztjei Kelet felé néznek
- az erdőben lévő tisztások Északi szélein a fű sűrűbb
- egyes állatok földbevéjt lyukai Délre néznek
- télen a hó az építmények Északi oldalán vastagabb (kivéve hófúváskor)
- a délre néző hegyoldalakon télen a hó előbb olvad el, tavasszal zöldebb és dúsabb a növényzete
- a hangyabolyok déli oldala enyhébb lejtésű, mint az északi

Ha ismerjük a pontos időt, akkor egy függőlegesen leszúrt bottal a következőképpen határozhatjuk meg a földrajzi északi irányt:

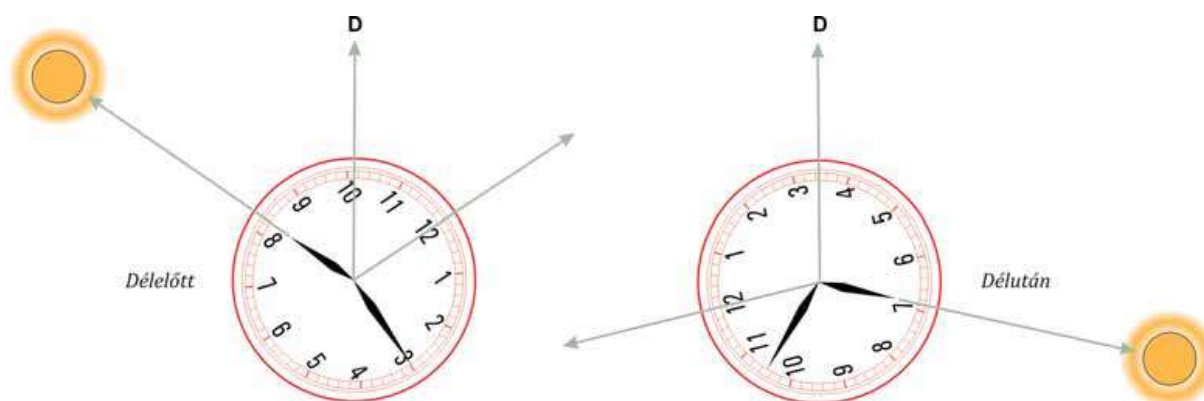
1. Számítsuk ki a jelenlegi időpont és a déli 12 óra közötti időkülönbséget, majd ezt az értéket szorozzuk meg 15 fokkal.
2. A kapott szögértéket szerkesszük fel a bot által vetett árnyékvonaltól mérve. A felszerkesztést délelőtt az óramutató járásával megegyező irányban, délután ellentétes irányban végezzük.

3. A kapott irányvonal közelítőleg a földrajzi észak irányát mutatja. A felszerkesztéshez nem kell szögmérőt használnunk, mivel a derékszög hat egyenlő részre osztásával 15 fokos szögeket kapunk.

A földrajzi északi irányt meghatározhatjuk egy analóg számlapos óra segítségével is.

Ehhez a következőket kell tenni:

1. Vízszintesen tartott számlappal, az órát forgatva, annak kismutatójával megirányozzuk a Nap függőleges irány síkját. (A Napba ne nézzünk!)
2. A kismutató és a 12-es számjegy közti szöget megfelezzük.
3. A szögfelezőt a Nap irányába meghosszabbítva a déli irányt kapjuk.

Reggel hat órakor az északot a 3-as számjegynél találjuk, délután a 9-esnél. Mindkét esetben figyelembe kell venni azt is, hogy a nyári időszámítás időszakában a Nap nem 12 órakor, hanem 13 órakor delel.

Éjszaka az északi féltekén a Sarkcsillag alapján határozhatjuk meg a földrajzi északi irányt. A Sarkcsillag megközelítőleg a Föld forgástengelyének meghosszabbításában, az északi pólus fölött található. Helyzete látszólag állandó, a többi csillag látszólag körülötte forog. A

Sarkcsillag alapján történő északi irány meghatározásának lépései a következők:

1. A Sarkcsillag azonosítása az égbolton. Ehhez a Nagymedve csillagképben található Göncölszekér (avagy Nagyöncöl) jellegzetes hét fényes csillagból álló képét kell megkeresnünk.
2. A Göncölszekér két utolsó csillagát képzetben kössük össze egy egyenessel, amit fölfelé meghosszabbítva, és nagyjából a két utolsó csillag távolságának ötszörösét felmérve egy fényesebb csillagot pillanthatunk meg. Ez a Sarkcsillag, más néven a Poláris.
3. A Sarkcsillag függőleges síkja tűzi ki a földrajzi északi irányt. Ezt kell a horizontra levetíteni.

A világtájak közelítő pontossággal meghatározhatók a **Hold alakjából és állásából is**. A meghatározáshoz tudni kell, hogy:

- a) a telihold este keleten, éjfélkor délen és reggel nyugaton látszik;
- b) első negyedében délben (12 órakor) keleten, este délen, éjfélkor nyugaton látszik;
- c) utolsó negyedében éjfélkor keleten, reggel délen, délben nyugaton van.

A Hold első és utolsó negyedének felismerését elősegíti látható alakja. A Hold az első negyedben D alakú, és növekszik (könnyen megjegyezhető szóval: Dagad), utolsó negyedben C alakú, vagyis fogy (Csökken).

5. Tájékozódás tájolóval, a tájoló részei, használata

Tájoló alatt az irányzóval, szögmérésre alkalmas beosztással ellátott, csillapítófolyadékba helyezett mágneses iránytűket értjük. A tájoló a tájékozódás szinte valamennyi műveletében szerepet játszik.

A tájékozódás eszköze: A 39/49M tájoló

A Magyar Honvédségben az egyéni tájékozódás rendszeresített eszköze évtizedeken át a 39/49 M jelzésű tájoló volt, amely kinézetében, felépítésében igen hasonlít az eredetileg Johann Ritter von Bézárd által 1902-ben szabadalmaztatott, ezért napjainkban Bézárd-tájolónak is nevezett eszközhöz.

A 39/49 M tájoló főbb részei:

- ❖ mágnesű
- ❖ forgatható szelence
- ❖ fémfedél, ami a szelencét védi
- ❖ fémvonalzó
- ❖ fémtükör
- ❖ leolvasójel

A **lencses tájoló** a Bézárd-féle tájolóktól eltérő körbeosztás-leolvasójáról kapta a nevét, ami tulajdonképpen egy nagyítólencse. A lencsét tartó elforgatható lemezt irányréssel is ellátták a tereptárgyak pontos megirányzásához. A lencses tájolóban az iránytű együtt mozog a skálával, így az irányok meghatározása némileg eltér a Bézárd-féle tájolóknál alkalmazott módszertől.

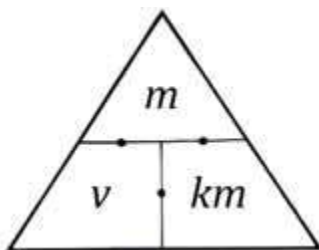
Lencses tájoló

A tájoló használata:

A 39/49 M tájoló skáláján nem a szokásos 360° -os körfelosztással találkozunk, hanem a katonai gyakorlatban elterjedt vonásbeosztással.

A vonás mértékegység alkalmazásával a számítási műveleteket lehet leegyszerűsíteni. Jó példa erre a vonásképlet, amellyel egyebek mellett a távoli tereptárgyak távolsága határozható meg egyszerűen.

A vonásképlet ábrájában különböző mértékegységeket láthatunk. Ha ezek közül kettő helyébe ismert értéket írunk, könnyedén meghatározható a harmadik érték.

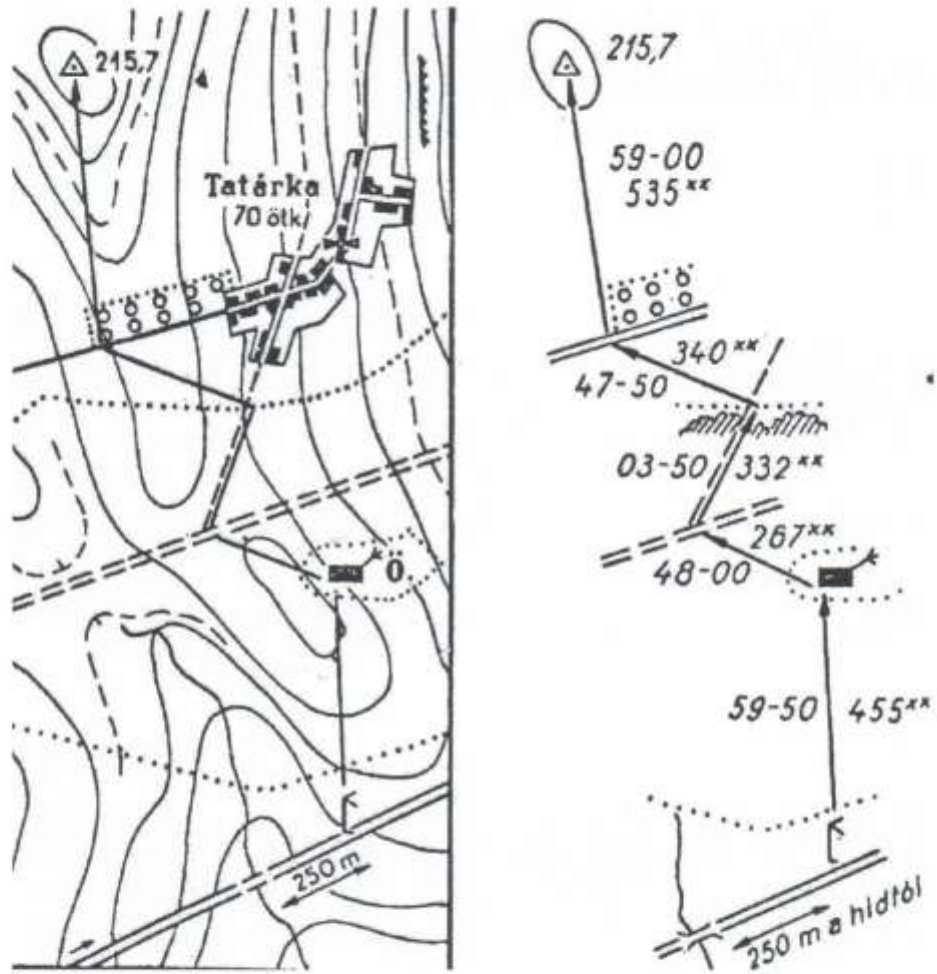
A képletábrán az „m” a tereptárgy megfigyelhető kiterjedését (pl. magasságát, vagy szélességét) adja meg méterben. A „v” ugyanezen tereptárgy figyelőpontról látható, vonásban kifejezett szögértékét jelenti, a „km” pedig a tereptárgy és figyelőpont közötti távolságot jelenti kilométer mértékegységben.

A 39/49 M tájoló főbb részei:

- ❖ mágnestű
- ❖ forgatható szelence
- ❖ fémfedél, ami a szelencét védi
- ❖ fémvonalzó
- ❖ fémtükör
- ❖ leolvasó jel

6. Az azimut vázlat

Azimut vázlat

Egyezményes térképjelek

Zárt beépítettség	Szántó	Szálloda
Kiemelt épület	Gyümölcsös	Turistaház, kulcsosház
Egyéb épület (tanya, őrház)	Kordonművelésű szőlő	Étterem, vendéglő
Hétfélgé ház, pince	Szőlő gyümölcsfákkal	Bisztró, büfé
Megyehatár	Gyepterület	Eszpresszó
Tájvédelmi körzet határa	Erdő	Kemping
Természetvédelmi ter. hat.	Fenyőerdő	Eszóház
Autópálya	Fiatal erdő, bozót	Erdel pihenőhely
Autoút (félautópálya)	Facsoport, liget	Templom
Elsőrendű főútvonal	Fasor; bokorsor	Kápolna
Másodrendű főútvonal	Nyiladékos erdőben	Emlékmű, szobor
Egyéb épített út	Park	Kilátó
Autóbuszvonat megállóval	Egybefüggő nádas	Toronyszerű építmény
Fontosabb helyi járat	Sás, nád, mocsári növények	Kerítés
Erdőgazdasági üzemi út	Temető	Vízimalom
Kisebb burkolt út	380 Magassági pont	Múzeum
Gyalogosutca, lépcsősor	Gödör	Kastély
Javított földút	Halom, hányó	Várrom
Földút	Kőfejtő	Jelentősebb rom
Sétaút	Sziklafal	Romos épület
Turistaút	Jellegzetes szikla	Földvár
Gyalogút, ösvény	Kötenger, kőmező	Védett fa
Autókomp; bójásor	Képzett barlang	Jellegzetes fa
Tópart-kilométer	Természetes állapotú bg.	Gyógyfürdő
Hajóútvonal; hajóállomás	Tereplépcső	Strand
Vill. vasúti fővonal	Metsződés, horhos	Kereszt, káposztóc
Vasúti fővonal	Eséstüske	Megányos sír
Egyéb vasútvonal	Töltés, gát	Magasias
Vasúti elágút	Állandó forrás	Vadattató
Vasút állomással	Időszakos forrás	Fontosabb gyalogshíd
Vasút megállóval	Kút; gémeakút	Kórház; elsősegélyhely
Kékesny nyomkőző vasút állomással, megállóval	Gyógyforrás	Rendőrség
Különböző szintű kereszteződések ábrázolása	Vízmű, víztartály	Benzinkút; autószerelv
	Vizenyős terület	Parkolóhely
		Sportpálya; lovaglás
		Repülőter; sátereplés

Az azimut vázlat térképének elkészítése:

- Először a 39/49 M típusú tájolóval meg kell határozni az Északi irányt (a többi irány ehhez fog igazodni)
- ki kell jelölni az I. tájékozódási pont irányát és távolságát (lépéspárban, 1 lépéspár kb. 150 cm)
- ezt követően a többi tájékozódási pont irányát és távolságát kerül meghatározásra, a vázlat elkészítéséhez az egyezményes térképjeleket kell használni.

Az azimut vázlat térképének elkészítése görgős távolságmérő használatával:

- Először a térképen meg kell határozni az Északi irányt (a többi irány ehhez fog igazodni)
- ki kell jelölni az I. tájékozódási pont irányát, majd pontos irányát tájoló segítségével
- az I. tájékozódási pont távolságát meg kell állapítani a görgős távolságmérő segítségével (figyelembe véve a térkép méretarányát)
- ezt követően a többi tájékozódási pont irányát és távolságát kerül meghatározásra, a vázlat elkészítéséhez az egyezményes térképjeleket kell használni